

CIVILNÁ OCHRANA

2

18. ročník
april 2016

revue pre civilnú ochranu obyvateľstva

ZÁCHRANÁRSKE NOVINKY

Protipovodňová technika

1
1
2

EUROPSKY DEN

ZAZNAMENALI SME

Svetový deň civilnej ochrany s. 4
Slovensko je lepšie pripravené
na povodne s. 5

OCHRANA OBYVATELSTVA

Národná stratégia manažmentu
bezpečnostných rizík SR s. 7
Dozor HZS
(osobné bilancovanie) s. 9

INTEGROVANÝ ZÁCHRANNÝ
SYSTÉM

Oslavy Európskeho dňa 112 s. 10

NA POMOC STAROSTOM OBCÍ

Úlohy a opatrenia civilnej ochrany
obyvateľstva v podmienkach
samosprávy s. 15

ZAHRANIČIE

Výmena skúseností a poznatkov
z predsedníctva Českej republiky . s. 19
Zlepšenie pripravenosti
a spolupráce medzinárodných
záchranných tímov s. 20
Perspektíva využívania bezpilotných
lietajúcich prostriedkov
v oblasti civilnej ochrany s. 22

VADEMECUM MODELOV
KRÍZOVÉHO RIADENIA

Systém fungovania
civilnej ochrany v Slovinsku s. 25

HUMANITÁRNA POMOC

Humanitárna pomoc Slovenskej
republiky do zahraničia s. 27

HORSKÁ ZÁCHRANNÁ SLUŽBA

Lavínové nehody s. 32
Odporúčania HZS pri rastúcom počte
tiesňových volaní s. 34

VZDELÁVANIE

Edukácia krízových manažérov
v prostredí virtuálnej simulácie
krízových situácií s. 35

NA POMOC ŠKOLÁM

Ochrana života a zdravia v obsahu
učiva na základných školách s. 39

MODERNÉ TECHNOLOGIE

Geografický informačný systém –
QGIS s. 43

TEÓRIA A PRAX

Vyššie uhľovodíky
n-alkány ($C_{10} - C_{14}$) s. 47
Letiskové ochorenia
a opatrenia proti nim s. 50
Je marketing potrebný
pre krízový manažment? s. 54

už existujúcich národných číslach tiesňového volania vo všetkých členských štátoch Európskej únie. Na Slovensku číslo 112 funguje od 1. júla 2003. Tento rok sa oslava Európskeho dňa 112 spojená s propagačnými aktivitami, ukázkami prvej pomoci, súťažami a odborným výkladom používania európskeho čísla tiesňového volania uskutočnila v Nitre. Návštevníkom priblížili svoju prácu aj policajti a hasiči, ktorí so sebou priniesli na ukážku aj protichemické obleky, dýchacie prístroje a množstvo ďalšieho technického vybavenia. Viac sa dočítate na stranách 10 až 14.

Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu každoročne pomáha zorganizovať niekoľko cvičení civilnej ochrany pre moduly a tímy členských štátov. Cvičenia sú organizované civilnou ochranou jednotlivých krajín a spolufinancované Európskou komisiou, s cieľom zlepšiť pripravenosť a skvalitniť spoluprácu úradov civilnej ochrany a jednotlivých tímov pri riešení krízových situácií v Európe a vo svete. Druhé v rade cvičení EU Modul Exercise (ModEX) sa konalo na prelome januára a februára v dánskom Tingleve, s dôrazom na pátranie a záchranu v mestskom prostredí a tiež na zdravotnícky zásah v zimných podmienkach simulovaného ničivého zemetrasenia s postihnutím veľkého počtu obyvateľstva, vo virtuálnej kandidátskej krajine EÚ Modulistane. Do cvičenia bolo zapojených viac ako 300 zasahujúcich, figurantov, trénerov a personálu cvičenia. Rakúsky 23 členný USAR tím bol doplnený 8 členmi Asociácie samaritánov SR. Viac sa dočítate na stranách 20 až 22.

Povinné učivo Ochrana života a zdravia síce nie je samostatným predmetom, ale je dôležitou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov. Poskytuje im potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formuje ich vzťah k problematike civilnej ochrany. Integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov v základných školách. Obsah učiva Ochrana života a zdravia na ZŠ, najmä na I. stupni, si zaslúži z našej strany zvláštnu pozornosť. Špecifikum tohto vzdelávacieho procesu je v tom, že sa tejto oblasti venujeme ako prierezovému učivu. V ročníkoch 1 až 4, zabezpečuje túto úlohu väčšinou jeden učiteľ a ten spoľahlivo vie, čo si žiaci reálne osvojili. Pedagógovia si pri výučbe vyberajú a využívajú vhodné spôsoby, uplatňujú získané skúsenosti v praktických situáciách, zdôrazňujú samostatnú prácu žiakov a vyvodzujú pre seba závery. Zámerom je nevyhýbať sa problémom, v učive voliť vhodné spôsoby riešenia, adaptovať sa na problém. Viac sa dočítate na stranách 39 až 42.

Svetový deň civilnej ochrany

Rovnako, ako v minulom roku, aj teraz Okresný úrad Poprad oslávil Svetový deň civilnej ochrany odborným zhromaždením. Slávnostné odborné zhromaždenie, súčasťou ktorého bolo hodnotenie plnenia úloh v oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia, pripravil odbor krízového riadenia okresného úradu. Uskutočnilo sa 8. marca v hoteli Satel v Poprade za prítomnosti prednostky Okresného úradu Poprad Mariany Belujskej a generálnej riaditeľky sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra SR Lenky Hmírovej.

V hlavnom príhovore Ing. Marián Hoško, vedúci odboru krízového riadenia OÚ, zdôraznil význam a podiel vedúcich pracovníkov firiem a organizácií na budovaní územného záchranného systému. V minulosti veľmi významnú úlohu plnili náčelníci civilnej ochrany okresov – predsedovia ONV, náčelníci služieb CO a objektov CO – riaditelia organizácií, náčelníci CO obcí O predsedovia MsNV a MNV. Ich postavenie a osobná autorita vytvárali predpoklady pre plnenie veľmi náročných opatrení. V okrese Poprad to boli najmä riaditelia podnikov Chemosvit Svit, Tatravit Svit, Vagónka Poprad, Tatramat Poprad, Konzervárne Poprad, Pozemné stavby Poprad a ďalší. A rovnako riaditelia podni-

kov, v ktorých sa vytvárali služby CO, ako napríklad Okresný stavebný podnik Kežmarok, Okresná správa spojov Poprad, Východoslovenské elektrárne, plynárne, Nemocnica Poprad a Nemocnica Kežmarok, ale napríklad aj štátni požiarnici, príslušníci bezpečnosti ap. Svoje postavenie mali predsedovia MsNV a MNV. Uplatňovanie nedeliteľnej veliteľskej právomoci v riadení systému civilnej obrany bolo základom fungovania štábov civilnej ochrany všetkých stupňov a velenia jednotkám a zariadeniam civilnej ochrany.

Aj v súčasnosti, vďaka ústretoivosti riaditeľov významných firiem v okrese, pochopeniu vážnosti úloh civilnej ochrany a jej významu pre bezpečnosť občanov v okrese Poprad je plneniu úloh

civilnej ochrany venovaná veľká pozornosť. Vďaka nim sú veľmi účinne využívané ľudské zdroje, materiálové a technické prostriedky, ktoré sú ponúkané pre územný záchranný systém civilnej ochrany a umožňujú organizovať sily a prostriedky CO v rozsahu, ktorý nedokáže vytvoriť žiadne občianske združenie. Jednotky civilnej ochrany pre potrebu územia organizované v Tatranskom záchrannom útvere civilnej ochrany Poprad predstavujú 473 osôb z 32 firiem, zaradených v 53 jednotkách. Odborne vykrývajú širokú paletu odborností, ktoré si vyžadujú činnosti civilnej ochrany pri vykonávaní záchranných prác.

Program podujatia bol rozdelený na dve časti. Pracovnú – s vyhodnotením

plnenia úloh v predchádzajúcom období, s informáciami o cieľoch a hlavných úlohách na nasledujúce obdobie a analýzou významu jednotiek civilnej ochrany, ich prípravy, praktického využitia. A slávnostnú – pripomenutie si Svetového dňa civilnej ochrany, odovzdanie pamätných listov za osobné úsilie, obeť a úspechy osobnostiam okresu pri zvyšovaní pripravenosti systému civilnej ochrany na riešenie mimoriadnych ud-

lostí aj pri vykonaných záchranných prácach počas vyhlásených mimoriadnych situácií v predchádzajúcich rokoch, ktoré ocenení prebrali z rúk generálnej riaditeľky sekcie krízového riadenia MV SR a prednostky OÚ. Generálna riaditeľka sekcie krízového riadenia MV SR v slávnostnom príhovore ocenila význam civilnej ochrany. Konštatovala, že civilná ochrana je jediný systém, kde záchrana života začína od každého z nás. Ocenila

pripravenosť systému CO v okrese Poprad, úsilie aj úspechy na úseku civilnej ochrany. Pochvala a poďakovanie z jej úst za výsledky a úspechy v práci potešili všetkých prítomných, hlavne pracovníkov CO ocenených pamätnými listami alebo ďakovnými listami a zvýraznili dôležitosť civilnej ochrany.

Ing. Dana Zagorová

OKR OÚ Poprad

Foto: archív OKR OÚ

Slovensko je lepšie pripravené na povodne

Záchranné člny, evakuačná sieť pod vrtuľníkom, terénne vozidlá, pracovisko pre riadiaci štáb, čerpadlá alebo mobilná cisterna. To je len zlomok z množstva druhov rôznej techniky, ktorú za uplynulých desať mesiacov dostali stovky pracovísk po celom Slovensku vďaka pomoci z Európskej únie. Nové vybavenie tak už aj dnes môže zachraňovať ľudské životy, bojovať proti povodňam a minimalizovať ich následky prostredníctvom zásahov Hasičského a záchranného zboru, Dobrovoľných hasičských zborov obcí a Slovenského vodohospodárskeho podniku.

Prehliadka novej techniky pri Bratislave

Ministerstvo vnútra prezentovalo viac ako 80 kusov nového vybavenia na prehliadke techniky, ktorá sa uskutočnila v piatok 26. februára v areáli vodných športov v Čunove pri Bratislave. Návštevníci podujatia si mohli z blízka prezrieť záchrannárske novinky a tiež zažiť simulované zásahy hasičov z rôznych kútov Slovenska. „Je veľmi dobrou správou, že sa nám podarilo zabezpečiť pre profesionálnych hasičov, dobrovoľ-

níkov a vodohospodársky podnik presne 2 610 kusov rôznej techniky od veľkých áut, nosičov, cisterien až po popruhy pre leteckú záchranu. Naším hasičom a záchranárom želim úspechy v nasadzovaní pri mimoriadnych situáciách, ktorým sa bohužiaľ nevyhnujú. Bodaj by ich bolo čo najmenej a ak nastanú, nech ich nové vybavenie podrží a pomôže nám všetkým,“ povedal podpredseda vlády a minister vnútra Robert Kaliňák.

Prvoradá je ochrana ľudských životov

Špeciálna technika je súčasťou projektu Aktívne protipovodňové opatrenia, ktorý zabezpečil obnovu technického vybavenia a tiež zaškolenie členov záchranných zložiek. Projekt bol súčasťou operačného programu Životné prostredie v programovom období 2007 – 2013. Moderná technika má za úlohu zvýšiť úspešnosť, rýchlosť a odolnosť záchranných zložiek v ochrane ľudských životov, majetku a zdravia občanov, vrátane ochrany životného prostredia spoločne so sociálnou a ekonomickou infraštruktúrou. „Som rád, že profesionálni hasiči dokážu dnes v prípade náhlych a rozsiahlych povodní reagovať účinnejšie ako kedysi predtým. Vďaka ôsmim novým prečerpávacím systémom sme schopní odčerpať 400 kubíkov vody za minútu. Znamená to, že 50-metrový plavecký bazén vieme vyčerpať zhruba za 3 minúty. Táto ale aj ďalšia nová technika bude veľkou pomocou záchranným tímom po celom Slovensku,“ povedal prezident HaZZ Alexander Nejedlý. Celková suma projektu, na ktorej sa výraznou mierou podieľal Kohézny fond presiahla hranicu 158 miliónov eur. Vďaka tomuto číslu sa nielenže dostala moderná technika do viac ako tisícky ohrozených miest, ale úmerne sa zvýšila kvalita zásahov záchranných zložiek, čo bude mať nemalý dopad na efektívnosť boja proti povodňam.

Slovensko bude pripravené pomáhať aj ostatným štátom

Pridanú hodnotu projektu Aktívne protipovodňové opatrenia pocítia aj za našimi hranicami. Viac ako 200 kusov novej techniky totiž bude pripravených zasiahnuť aj za hranicami prostredníctvom dvoch Európskych modelov. Táto technika bude súčasťou celoeurópskeho informačného systému CECIS pre koordináciu cezhraničnej pomoci v prípade mimoriadnych udalostí. Konkrétne bude fungovať pre oblasti vysokokapacitného prečerpávania a protipovodňovej ochrany.

Štyri formy zabezpečenia pre Slovensko

Miesta, na ktoré špeciálna technika v rámci Slovenska putovala boli vybrané na základe podrobnej analýzy povodňových rizík v krajine. Protipovodňové vybavenie bolo distribuované na štyroch úrovniach. Na miestnej úrovni balíky prvej pomoci pri povodniach posilnili technickú vybavenosť obcí. Na lokálnej úrovni pomáhajú intervenčné balíčky techniky Hasičskému a záchrannému zboru pri ochrane ľudí a ich majetku a tiež Slovenskému vodohospodárskemu podniku pri riadení systému povodňových rizík. Výsledkom zabezpečenia záchranných zložiek na národnej úrovni je vytvorenie dvoch modulov – Národný povodňový záchranný modul a Národný modul mobilnej čistiare a úpravne vôd. Časť protipovodňovej techniky bude slúžiť na európskej úrovni vo forme špecializovaných modulov, ktoré budú súčasťou mechanizmu Európskej únie v oblasti civilnej ochrany. Špeciálna technika bude nápomocná vo všetkých fázach povodne, od prevencie, cez pripravenosť a reakciu na veľkú vodu, až po odstraňovanie následkov záplav a obnovenie ekonomického a spoločenského života.

ných zložiek na národnej úrovni je vytvorenie dvoch modulov – Národný povodňový záchranný modul a Národný modul mobilnej čistiare a úpravne vôd. Časť protipovodňovej techniky bude slúžiť na európskej úrovni vo forme špecializovaných modulov, ktoré budú súčasťou mechanizmu Európskej únie v oblasti civilnej ochrany. Špeciálna technika bude nápomocná vo všetkých fázach povodne, od prevencie, cez pripravenosť a reakciu na veľkú vodu, až po odstraňovanie následkov záplav a obnovenie ekonomického a spoločenského života.

Prehľad techniky podľa úrovne rozmiestnenia

Miestna úroveň – obce	1 226 ks
Regionálna úroveň – Hasičský a záchranný zbor	1 159 ks
Regionálna úroveň – Slovenský vodohospodársky podnik	129 ks
Národná úroveň – Hasičský a záchranný zbor	96 ks
CELKOVÝ POČET ZARIADENÍ	2 610 ks

TO MV SR
Foto: Vladimír Benko, MV SR

Národná stratégia manažmentu bezpečnostných rizík Slovenskej republiky

Dňa 13. januára prijala vláda SR uznesením vlády SR č. 3/2016 Národnú stratégiu manažmentu bezpečnostných rizík Slovenskej republiky (ďalej len Stratégia). Základom pre takýto strategický dokument bola potreba vytvorenia komplexného manažmentu rizika bezpečnostných hrozieb. Hlavným cieľom Stratégie je vytvorenie podmienok pre postupné prijímanie opatrení potrebných na znižovanie rizika bezpečnostných hrozieb vo všetkých rozvojových aktivitách Slovenskej republiky a zlepšenie pripravenosti na manažment rizika vrátane pripravenosti a reakcie na mimoriadne udalosti.

Stratégia zahŕňa, dopĺňa a integruje opatrenia manažmentu rizík, ktoré boli zahrnuté v iných predchádzajúcich stratégiách, programoch a koncepciách, ktoré boli schválené vládou Slovenskej republiky alebo prijaté Organizáciou spojených národov a Európskou úniou.

Východiskovými dokumentmi pri vytváraní Stratégie v podmienkach SR boli okrem iných, najmä:

- Európska bezpečnostná stratégia,
- Stratégia vnútornej bezpečnosti EÚ,
- Stratégia EÚ pre adaptáciu na zmenu klímy a z nej vyplývajúca Stratégia adaptácie Slovenskej republiky na nepriaznivé dôsledky zmeny klímy,
- Správa o bezpečnosti SR za rok 2013 schválená uznesením vlády č. 276 zo 4. júna 2014, ktorá v rámci opatrení na zachovanie bezpečnosti Slovenskej republiky, okrem iných opatrení, uložila jednotlivým ústredným orgánom štátnej správy vypracovať v rozsahu svojich pôsobností:

- a. **zoznam bezpečnostných hrozieb s termínom do 1. októbra 2014,**
- b. **scenáre možného vývoja bezpečnostných hrozieb s termínom do 30. júna 2015,**
- c. **opatrenia na predchádzanie krízovými situáciami a riešenie vzniknutých krízových situácií formou situačných plánov s termínom do 30. júna 2015.**

Uznesením vlády SR č. 313 z 10. júna 2015 k Správe o bezpečnosti Slovenskej republiky za rok 2014 sa termín úlohy b) a c) posunul na 31. 12. 2015.

Najdôležitejším dokumentom, ktorý nás primäl k vypracovaniu Stratégie, bolo rozhodnutie EP a R č. 1313/2013 zo 17. decembra 2013 o mechanizme Únie v oblasti civilnej ochrany (ďalej len Mechanizmus), kde sa v článku 5 písm. f) zaviazala EK k tomu, že: „ ... **spolu s členskými štátmi do 22. decembra 2014 vytvára usmernenia týkajúce sa obsa-**

hu, metodiky a štruktúry týchto hodnotení a uľahčuje spoločné využívanie osvedčených postupov v oblasti plánovania prevencie a pripravenosti, a to aj prostredníctvom dobrovoľného partnerského preskúmania.”

Článok 6 Mechanizmu vyzval členské štáty na vypracovanie a sprístupnenie posúdenia svojej spôsobilosti na riadenie rizík na vnútroštátnej úrovni alebo vhodnej úrovni, ktorá je nižšia ako vnútroštátna úroveň a to do 22. decembra 2015 a potom každé tri roky.

V júli 2014 sa v Ríme počas talianskeho predsedníctva uskutočnil k príručke workshop na tému **Hodnotenie kapacít krízového manažmentu (Assessment of Risk Management Capability)**. Následné pracovné stretnutia prebiehali v Bruseli. Posledné stretnutie bolo plánované na november 2014, avšak z dôvodu viacerých pripomienok členských štátov sa finálne stretnutie uskutočnilo až v januári 2015. Príručka bola prijatá pod názvom Usmernenia týkajúce sa posudzovania spôsobilosti na riadenie rizík (2015/C 261/03) vydané 8. augusta 2015. Posúdenie rizík podľa usmernenia bude podľa pokynov zaslané EK v roku 2018. Úloha vyplývajúca z čl. 6 Mechanizmu bola tiež jedným z hlavných dôvodov, prečo sa pristúpilo k vytvoreniu Stratégie.

Druhým veľmi dôležitým dokumentom je **Sendaiský rámec pre znižovanie rizík katastrof na roky 2015 – 2030** (Sendai Framework for Disaster Risk Reduction 2015 – 2030), ktorý prijala OSN na 3. Svetovej konferencii o znižovaní rizík katastrof v Sendai (Japonsko) 18. marca 2015, ktorý nadväzuje na predchádzajúci Akčný rámec z Hyogo (2005 – 2015).

Sendaiský rámec zakotvuje sedem hlavných cieľov v oblasti prevencie katastrof, pripravenosti na ne a zvyšovanie odolnosti voči nim a to:

1. výrazným znížením počtu obetí katastrof,
2. znížením množstva ľudí postihnutých katastrofami,
3. znížením dopadov na hrubý domáci produkt a ekonomické straty krajiny v dôsledku katastrof,
4. znížením dopadov katastrof na kritickú infraštruktúru a verejné služby,
5. **zvýšením počtu krajín s národnými a miestnymi stratégiami manažmentu rizík katastrof (do roku 2020),**
6. posilnením medzinárodnej spolupráce pri znižovaní rizika vzniku katastrof a zvyšovaním odolnosti voči nim,
7. rozšírením prístupu k systému včasného varovania a k informáciám relevantným pre vyhodnocovanie rizík.

Sendaiský rámec, okrem zodpovedností vlád a medzinárodných organizácií, zdôrazňuje taktiež úlohu verejnosti pri znižovaní rizika vzniku katastrof a ich dopadov. Sendaiský rámec po prvýkrát zahŕňa konkrétne ciele zamerané na znižovanie dopadov extrémnych udalostí a živelných pohrôm. Splnením bodu 5. sa SR pridala k tým málo krajinám, ktoré takýto strategický dokument prijali.

Samotný **dokument Stratégie** sa skladá z 2 častí a to:

- vlastného materiálu a
- prílohy, ktorú tvorí Plán hodnotenia bezpečnostných rizík.

Každá kapitola dokumentu je rozdelená do 5 oblastí.

- Oblasť 1: Legislatívne a inštitucionálne zabezpečenie.
- Oblasť 2: Manažment rizík bezpečnostných hrozieb a trvalo udržateľný rozvoj.
- Oblasť 3: Posudzovanie rizík bezpečnostných hrozieb.
- Oblasť 4: Životný cyklus udalostí a integrovaný prístup na každej úrovni riadenia.
- Oblasť 5: Veda, výskum, výchova, vzdelávanie a príprava.

Druhá časť dokumentu s názvom Zameranie Stratégie sa zameriava na popis súčasného stavu v jednotlivých oblastiach. V tretej časti Zámery a ciele sú obsiahnuté ciele, ktoré je potrebné v budúcnosti dosiahnuť s pomocou využitia projektov a prijímaním opatrení v rámci legislatívy, inštitucionálneho zabezpečenia a ďalších. Piata časť Akčný plán realizácie Stratégie, preto určuje cestu, ako dosiahnuť splnenie cieľov.

Plnenie úloh Akčného plánu zabezpečujú Ministerstvá a ostatné ústredné orgány štátnej správy, miestne orgány štátnej správy a samosprávne orgány. Plnenie bude vychádzať z rámca pre realizáciu, ktorá bude vychádzať z legislatívnych zmien, resp. iných strategických a koncepcných materiálov rozpracúvajúcich Stratégiu.

Samotná Stratégia neukladá nové konkrétne úlohy, vytvára základnú platformu pre všetky prebiehajúce i budúce projekty na dosahovanie cieľov v oblasti prijímania opatrení potrebných na znižovanie rizika bezpečnostných hrozieb a na zlepšenie pripravenosti a reakcie na mimoriadne udalosti.

Ciele jednotlivých oblastí

Oblasť 1: Legislatívne a inštitucionálne zabezpečenie

Cieľom tejto oblasti je vytvorenie jednotného regulačného a právneho rámca pre efektívny manažment rizík, ktorý sa dosiahne zdokonalením právneho a inštitucionálneho rámca. Očakávanými výstupmi sú zlepšenie jednotného regulačného a právneho rámca a jeho zdokonalenie, ktoré bude viesť k posilneniu informačného a znalostného manažmentu pre riadenie rizík a k zavedeniu jednotného systému plánovania v oblasti manažmentu rizík.

Oblasť 2: Manažment bezpečnostných rizík a trvalo udržateľný rozvoj

Cieľom v tejto oblasti je zavedenie opatrení na zníženie rizík, ktoré budú zahrnuté do rozvojových programov a programov trvalo udržateľného rozvoja Slovenskej republiky. Očakávanými výstupmi sú zdokonalenie systému riadenia rizík zavedením mechanizmov na znižovanie rizík, implementácia posudzovania rizík v Slovenskej republike a prepojenie manažmentu rizík s geografickým podkladom (mapový podklad, digitálny model terénu a letecké ortofotosnímky).

Oblasť 3: Posudzovanie bezpečnostných rizík

Cieľom oblasti je implementácia po-

sudzovania rizík v Slovenskej republike určením bezpečnostných hrozieb a rizík pre všetky obývané oblasti Slovenskej republiky. Očakávanými výstupmi sú vybudovanie vedomostnej základne pre posudzovanie rizík, vybudovanie informačnej a technologickej základne pre získavanie, zber a distribúciu dát potrebných na účinné posudzovanie rizík a vytvorenie systému posudzovania rizík zavedením štandardov, metodických postupov a modelov.

Oblasť 4: Životný cyklus udalosti a integrovaný prístup na každej úrovni riadenia

Hlavným cieľom je zníženie počtu obetí a materiálnych škôd spôsobených mimoriadnymi udalosťami, ktoré sa dosiahne zdokonalením pripravenosti a schopnosti reakcie na manažment rizík na národnej, regionálnej a lokálnej úrovni, vrátane vývoja systémov včasného varovania, ako aj budovania kapacít na znižovanie rizík. Výstupmi tejto oblasti by malo byť vybudovanie informačnej a technologickej základne pre efektívne riadenie krízových situácií (modernizácia

The author of the article of National Strategy of Security Hazards Management of the Slovak Republic outlines its main goal of creating conditions for a gradual adoption of measures necessary for decreasing risk of security hazards in all development activities of the Slovak Republic and improvement in preparedness for risk management including preparedness and response to emergency events. The strategy comprises, complete and integrate measures of risk management that have been included in other previous strategies, programmes and conceptions approved by the Government of the Slovak Republic or accepted by the United States Organisation and the European Union.

systému včasného varovania a vyrozumienia, dobudovanie kapacít Slovenskej republiky pre okamžité reakcie, zavedenie komplexných opatrení na zvýšenie odolnosti kritickej infraštruktúry na základe prístupu zohľadňujúceho opatrenia v jednotlivých sektoroch ochrany kritickej infraštruktúry ap.), ako aj podpora včasnej reakcie na vznik krízovej situácie (vybudovanie špecializovaných modulov civilnej ochrany ap.).

Oblasť 5: Veda, výskum, výchova, vzdelávanie a príprava

Cieľom oblasti je znižovanie rizík bezpečnostných hrozieb lepším využitím výskumu, vedomostí, vzdelávaním a prípravou vytvorením národnej infraštruktúry, s cieľom zvýšiť povedomie o rizikách bezpečnostných hrozieb a možnostiach ich zníženia prostredníctvom výskumu, výmeny informácií, vzdelávania a odbornej prípravy.

Aktivity v rámci každej oblasti sú podrobnejšie rozpracované v Akčnom pláne realizácie Stratégie.

Financovanie Stratégie je zabezpečené v rámci programov, ktoré rozpracovávajú jednotlivé oblasti určené Stratégiou. Ide najmä o operačné programy ako napr. Operačný program Kvalita životného prostredia, Operačný program Efektívna verejná správa, Operačný program Výskum a inovácie, Operačný program Vzdelávanie, Operačný program Integrovaná infraštruktúra, Finančný mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru, Nórsky finančný mechanizmus a Švajčiarsky finančný mechanizmus, rôzne ďalšie programy cezhraničnej spolupráce a iné finančné mechanizmy.

Prílohu Stratégie tvorí **Plán hodnotenia bezpečnostných rizík**, ktorého cieľom je:

- zavedenie jednotnej metodiky posudzovania rizík v rámci SR,
- zavedenie národného registra bezpečnostných hrozieb,
- zavedenie riadeného procesu manažmentu rizík na národnej úrovni,
- zostavenie komplexnej analýzy rizík na národnej úrovni,
- rozhodnutie o investičných prioritách na riadenie rizík.

Mgr. Dominika Hudecová
SKR MV SR

Dokument:

<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=25256>,
[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XC0808\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:52015XC0808(01)).

Dozor HZS (osobné bilancovanie)

Po rozsiahlej novelizácii zákona o Horskej záchranej službe koncom minulého roka nasledovalo na odbore krízového riadenia Okresného úradu Poprad spracovanie novej metodiky na zabezpečenie vykonávania dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom č. 544/2002 Z. z. o Horskej záchranej službe v znení neskorších predpisov (ďalej len zákon o HZS). To sa nezaobišlo bez nostalgie a bilancovania začiatkov práce na tomto úseku v máji 2010, odkedy nadobudla účinnosť prvá metodika Obvodného úradu Poprad na zabezpečovanie vykonávania dozoru.

Účelom tejto metodiky bolo zabezpečiť jednotný, účinný a koordinovaný postup pri výkone dozoru nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS, pretože dovtedy nič podobné neexistovalo. Prvé kroky po spracovaní uvedeného dokumentu pripomínali skôr agitáciu ako profesionálny dozor, pretože tento úsek bol dovtedy ako pole neorané a protokoly za zistené nedostatky neobišli ani také subjekty ako napríklad Grand Hotel Bellevue Horný Smokovec.

A práve v týchto dňoch to bude už 5 rokov od našej prvej kontroly na lyžiarskej trati a to v lyžiarskom stredisku v Tatranskej Lomnici, na ktorú sme spomínali dlhšie ako na ostatné, lebo po niekoľkých dňoch po našej kontrole došlo k smrteľnému úrazu na kontrolovanej lyžiarskej trati a následnému vyšetrovaniu úmrtia Odborom kriminálnej polície OR PZ Poprad.

Sme pyšní na svoju prácu na tomto úseku, pretože nám chýbala prax v tejto oblasti. Sme skôr teoretici, ale úlohu vykonávať dozor, ktorú sme dostali do vienk, sa snažíme plniť so ctou. Dokonca sme v začiatkoch poskytli metodickú pomoc, respektíve, skôr kolegiálnu pomoc aj iným okresným úradom pri štarte dozoru v ich územnom obvode.

V tomto roku pracovníci odboru krízového riadenia vykonali na úseku HZS 5 kontrol, z toho u prevádzkovateľov lyžiarskych tratí 4 v spolupráci s 2 príslušníkmi HZS z Oblastného strediska HZS Vysoké Tatry a u právnickej osoby poskytujúcej ubytovacie služby 1 kontrolu. Všetky kontroly boli v Ždiari a boli zamerané na to, aby sa zvýšila bezpečnosť osôb v horskej oblasti a na lyžiarskych tratiach hlavne v súvislosti s tým, že ministerstvo školstva v spolupráci s vládou v rámci sociálneho balíčka v tomto roku začalo poskytovať školám príspevok na lyžiarske výcviky, snowboardové výcviky a tiež na školy v prírode. Tým vzrástol počet lyžiarov na lyžiarskych tratiach, hlavne začiatočníkov. Účelom kontrol bolo tiež zistiť, ako sa prevádzkovatelia lyžiarskych tratí vysporiadali s novelizáciou zá-

kona o Horskej záchranej službe, ktorá sa týkala aj ich povinností. Pri 4 kontrolách neboli zistené porušenia zákona, 1 kontrola bude ukončená v najbližších dňoch.

Za 5 rokov a niekoľko mesiacov vykonávania dozoru na tomto úseku Okresný úrad Poprad svojimi zamestnancami vykonal už skoro 100 kontrol, z toho u prevádzkovateľov lyžiarskych tratí 20 a ostatné u právnických osôb a fyzických osôb poskytujúcich ubytovacie služby v horskej oblasti. Je to zásluha aj príslušníkov HZS, ktorých nám na kontroly lyžiarskych tratí poskytol náčelník Oblastného strediska HZS Vysoké Tatry a ktorí nám boli pri týchto kontrolách oporou. Som presvedčená, že sme spolu prispeli k zníženiu počtu úrazov na lyžiarskych tratiach, k odborne poskytovanej prvej pomoci pri úrazoch na lyžiarskych tratiach a k zvyšovaniu bezpečnosti osôb

v horskej oblasti, aj na lyžiarskych tratiach v okrese Poprad. Teší nás, že aj riaditeľ HZS na nedávnom rokovaní vyslovil rovnaký názor a že ocenil našu prácu, aj spoluprácu. Zhodli sme sa aj na tom, že okresné úrady nie sú personálne ani technicky dostatočne vybavené na kontrolnú činnosť v exponovanom vysoko-horskom prostredí. Veľkým prínosom bude, že dozor nad dodržiavaním povinností ustanovených zákonom o HZS bude vykonávať, okrem okresného úradu, aj HZS. Spoločnými silami určite dosiahneme viac.

Ing. Dana Zagorová
odbor KR OÚ Poprad
Foto: archív OKR OÚ

Oslavy Európskeho dňa 112

Vo štvrtok 11. februára sa v Slovenskej republike, ako aj v ďalších členských štátoch Európskej únie, uskutočnili oslavy Európskeho dňa 112, ktorý bol zameraný najmä na zvyšovanie povedomia o existencii a fungovaní Európskeho čísla tiesňového volania 112.

Európske číslo tiesňového volania 112 bolo zavedené v roku 1991 (rozhodnutím Rady z 29. júla 1991) so zámerom etablovania jednotného čísla tiesňového volania fungujúceho popri už existujúcich národných číslach tiesňového volania vo všetkých členských štátoch Európskej únie. V Slovenskej republike číslo tiesňového volania 112 funguje od 1. júla 2003. Volanie na číslo 112 slúži na privolanie záchranných zložiek integrovaného záchranného systému, keď je ohrozený život, zdravie, majetok, životné prostredie, alebo verejný poriadok. Volať možno bezplatne a nepretržite 24 hodín denne z akéhokoľvek telefónu (pevný linky, mobilu, telefónnej búdky). Výhodou čísla tiesňového volania 112 je možnosť lokalizácie volajúceho, ako aj možnosť dovolať sa na 112 aj z mobilných telefónov bez SIM karty.

Slovenská republika je krajinou s veľmi dobrým povedomím o čísle tiesňového volania 112 ako jednotnom európskom čísle tiesňového volania. Podľa prieskumu Eurobarometra skončila na druhom mieste v rámci Európskej únie.

Tento rok sa oslava Európskeho dňa 112 uskutočnila v Obchodnom centre Mlyny v Nitre. Bola spojená s propagačnými aktivitami, ukážkami prvej pomoci, rozdávaním informačných a upomienkových predmetov, súťažami a odborným výkladom používania európskeho čísla tiesňového volania 112. Návštevníkom priblížili svoju prácu aj policajti a hasiči, ktorí so sebou priniesli na ukážku aj protichemické obleky, dýchacie prístroje a množstvo ďalšieho technického vybavenia.

Zároveň sa uskutočnili prehliadky a návštevy verejnosti, predovšetkým detí a študentov, na koordinačných strediskách integrovaného záchranného systému v jednotlivých krajských mestách. Na OÚ Nitra 35 žiakom zo ZŠ kniežaťa Pribinu Nitra priblížili činnosť operátorov HaZZ, KOS ZZS a OÚ pri prijímaní tiesňového volania, lokalizácii pevných linky a mobilných operátorov. Žiaci sa oboznámili s prístrojmi na meranie nebezpečných látok a mohli si vyskúšať poskytovanie prvej pomoci na figuríne. Azda najzaujímavejšou časťou bola pre školákov prehliadka výjazdových vozidiel hasičov, zdravotníkov, policajtov, kontrolného chemického laboratória CO a ukážky spolupráce jednotlivých záchranných zložiek. Podobné akcie pripravili pre školákov v Trenčíne, Trnave a Žiline. Koordináčnne stredisko IZS v Košiciach pri príležitosti Európskeho dňa 112 pripravilo V. ročník výtvarnej súťaže DEŇ 112 OČAMI DETÍ.

Foto: bp, aš, šd

Banská Bystrica

Dôležitosť existencie a fungovania čísla tiesňového volania 112, ako aj fungovanie integrovaného záchranného systému a prácu záchranných zložiek v ňom pôsobiacich, si pripomenuli aj v Banskej Bystrici. Okresný úrad Banská Bystrica, odbor krízového riadenia v spolupráci s KR HaZZ, KOS ZZS a KR PZ organizoval toto propagačné a preventívno-výchovné podujatie s cieľom zvýšiť povedomie mladej populácie o správnom používaní čísla tiesňového volania 112, ako aj uvedomenie si vlastnej zodpovednosti pri záchrane života, zdravia a pomoci

druhým v neočakávaných životných situáciách.

Podujatia sa zúčastnilo celkom 67 detí II. stupňa ZŠ z vybraných základných škôl mesta Banská Bystrica a mesta Lučenec. V úvode všetkých privítala prednostka OÚ Banská Bystrica Ľubica Laššáková s vedúcim Odboru krízového riadenia Jozefom Sekerášom. V teoretickej časti programu vedúci Koordináčného strediska IZS Mgr. Tuhársky priblížil žiakom organizáciu integrovaného záchranného systému v kraji a informoval o činnostiach a úlohách koordinačného strediska pri zabezpečovaní

príjmu tiesňového volania 112. Ďalší vstup patril kpt. Ing. Fekiačovi z OS KR HaZZ, ktorý oboznámil žiakov s prácou hasičov, hlavnými činnosťami a úlohami hasičského a záchranného zboru ako základnej záchranej zložky a v neposlednom rade s technikou využívanou na zdoľávanie požiarov, technické zásahy a na záchranu z výšok. Nasledoval výklad Bc. Černaya z KOS ZZS o hlavných úlohách a činnostiach Krajského operačného strediska záchranej zdravotnej služby a fungovaní tiesňovej linky. Táto prezentácia bola doplnená praktickou ukážkou poskytovania prvej pomoci pri rôznych druhoch poranení, kde sa žiaci aktívne zapájali do diskusie a pohotovo reagovali na všetky otázky kladené záchranárkou. Potom si svoje nadobudnuté teoretické poznatky z poskytovania prvej pomoci overovali prakticky na figuríne, čo sa po chvíli zmenilo na aktívne dianie záchrany života a zdravia.

Po skončení teoretickej časti boli žiakom distribuované propagačné materiály s logom 112 (brožúrky IZS a brožúrky policajného zboru Mladý záchranár a reflexné pásky), nasledovala prehliadka dispečerskej sály KS IZS a operačného strediska KR HaZZ. Tu mali žiaci možnosť vidieť každodennú prácu operátorov pri prijímaní, vyhodnocovaní a spracúvaní volania na čísle tiesňového volania 112 s ukážkou neoprávnených a oprávnených volaní.

V závere podujatia prebiehala na parkovisku pred budovou okresného úradu ukážka záchránskej techniky, ktorú organizovali príslušníci OR HaZZ v Banskej Bystrici, príslušník OR PZ v Banskej Bystrici a zamestnanci Kontrolného chemického laboratória civilnej ochrany (KCHL CO) Slovenská Ľupča. Žiakom, okrem ukážky zásahových vozidiel – výjazdové vozidlo HaZZ, ambulancia HaZZ, výjazdové vozidlo PZ a výjazdové vozidlo KCHL CO Slovenská Ľupča, podali informácie o využiteľnosti technického vybavenia, čo demonštrovali na jednotlivých prístrojoch a v závere radi odpovedali na všetky zvedavé otázky prítomných žiakov. Žiaci si z podujatia odniesli veľa nových a zaujímavých poznatkov využiteľných pri rôznych neočakávaných životných situáciách.

Ing. Jana Brťková Labáková
KS IZS OÚ Banská Bystrica
Foto: archív OÚ

Prešov

Neodmysliteľnou súčasťou pracovného kalendára zástupcov koordináčnych stredísk integrovaného záchranného systému sa stala organizácia osláv Európskeho dňa 112. Jednotné európske číslo tiesňového volania 112 sa vďaka symbolike stotožnilo s dňom 11. február. Tak, ako aj po iné roky, už v prvých dňoch nového kalendárneho roka sa okolo februárovej jedenástky v kalendári objavil veľký farebný krúžok. Ten nám mal pripomenúť, že ak chceme docieľiť úspešný priebeh osláv, spustenie procesu prípravy neznesie žiaden odklad.

Cieľ je jasný! Aj napriek tomu, že na Slovensku sa nájde už iba málo ľudí, ktorí by nepočuli o stodvanástke, žiaľ, nie všetci boli oboznámení s účelom, pre ktorý bola zriadená. Z tohto pohľadu dennodenné úsilie zainteresovaných ľudí, počnúc operátormi až po vrcholový manažment, ktorí sa podieľajú na zabezpečovaní prevádzky jednotného európskeho čísla tiesňového volania 112, dostáva aj trpkú príchuť v podobe neoprávnených volaní. Práve preto v súčinnosti so záchrannými zložkami integrovaného záchranného systému sme aj tento rok pripravili program, ktorým sme chceli priblížiť účel jednotného európskeho čísla tiesňového volania 112, národných liniek a v neposlednom rade upriamiť pozornosť aj na neúnavnú a obetavú prácu všetkých záchranárov pôsobiacich na úseku integrovaného záchranného systému pri poskytovaní pomoci v tiesni.

Skúsenosti z minulých rokov nám jednoznačne ukázali, že najvdčačnejšími návštevníkmi týchto podujatí sú žiaci tretích a štvrtých ročníkov základných škôl. Hravosť, šantivosť, zvedavosť, ochota všetko vyskúšať v kombinácii s množstvom otázok, sú zaručenou cestou k úspechu podujatia. A okrem toho, prostredníctvom týchto našich malých poslov, ktorých oslovíme priamo my, dokážeme druhýkrát nepriamo osloviť široký okruh ľudí. Veď kto by si už nevypočul zážitky a novonadobudnuté poznatky malej švitoriacej ratolesti po príchode zo školy domov.

Preto sme neváhali ani tento rok a pozvali sme si práve túto kategóriu žiakov základných škôl. Dúfame, že to bol práve pozitívny ohlas na predchádzajúce ročníky, ktorý nám umožnil pri organizovaní tohto podujatia prekročiť náš pomyselný tieň krajského mesta, kde je naše sídlo. Stalo sa už pravidlom, že aj školy zo vzdialenejších miest a obcí prijímajú naše pozvanie, prípadne samé prejavujú záujem o účasť na oslavách Európskeho dňa 112. Neváhajú merať cestu autobusom, či vlakom niekoľko desiatok kilometrov. Takže naše poďakovanie patrí všetkým pedagógom, ale aj nepedagogickým pracovníkom, ktorí sú ochotní vziať na seba zodpovednosť a umožniť tento zážitok deťom, ktoré niekedy, vďaka ich nevyčerpatelnej energii, nedokáže zastaviť ani policajný kordón. Tohto roku sme privítali zástupcov Súkromnej základnej školy Sabinov, Základnej školy, Juh 1054, Vranov nad Topľou a Základnej školy, Kúpeľná 2, Prešov v celkovom počte takmer 140 žiakov.

Hneď po príchode si mohli naši hostia a aj všetci klienti okresného úradu, prehliadnúť vo vestibule okresného úradu výtvarné práce, ktorými žiaci materských a základných škôl Prešovského okresu zabojovali vo výtvarnej súťaži Ochránárík očami deti za rok 2015.

Oficiálny program otvoril vedúci odboru krízového riadenia PhDr. Michal Turok-Heteš za prítomnosti hostí z radov záchraných zložiek, ktorí nám výdatne pomáhali pri príprave a realizácii programu. Nasledovalo predstavenie linky tiesňového volania, ktorá je vstupnou bránou do integrovaného záchraného systému. V niekoľkých bodoch sme poukázali na jej význam a úlohy, ktoré pre nás vyplývajú z jej prevádzkovania. Nezabudli sme ani na to najdôležitejšie a spoločnými silami sme vytvorili schému ideálneho tiesňového volania, ktorú od tejto chvíle už budeme mať všetci v malíčku. Samozrejme, že sme si pripomenuli a zdôraznili aj to, aké negatívne dôsledky môže mať každé jedno neoprávnené volanie na život, zdravie, majetok, alebo životné prostredie.

Zástupcovia Policajného zboru, záchranej zdravotnej služby, Hasičského a záchraného zboru a Slovenského Červeného kríža v krátkych prezentáciách predstavili svoje záchranné zložky, čím sme našim návštevníkom dostupnou formou komplexne priblížili integrovaný záchraný systém s jeho možnosťami v oblasti poskytovania pomoci v tiesni. V záverečnej časti sme rozdelili žiakov do skupín a rotáciou po vytvorených pracoviskách sa postupne oboznámili so zásadami prvej pomoci pri náhlej zástave krvného obehu a dusení sa, kde za asistencie zástupcov krajského operačného strediska záchranej zdravotnej služby si to mohli aj prakticky vyskúšať na figurínach.

Zástupkyňa Policajného zboru im opísala situácie, pri ktorých sa nezaobídu bez jej kolegov. Okrem iného, na tomto stanovisku získali zopár dobrých tipov na pohyb v prostredí cestnej premávky počas cesty do školy, zo školy, alebo iba tak, za zábavou. Samozrejme, nechýbali ani rady pre ich rodičov, ako sa správať zodpovedne za volantom. Zástupcovia SČK im opísali, a samozrejme, aj predvedli na figurantoch techniky poskytovania prvej pomoci pri rôznych poraneniach. Civilná ochrana, teda zamestnanci odboru krízového riadenia si pre nich pripravili ukážku prostriedkov individuálnej ochrany, materiál využívaný pri zmiernení a odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí, vysvetlili im, ako opustiť ohrozený priestor (evakuácia) a trošku hluku narobili pri ukážkach varovných signálov. Osobitnou kapitolou bolo obliekanie spolužiaka, spolužiačky do protichemickeho odevu, prípadne skúšanie ochranných masiek – zábava na pohľadanie.

Automobilová záchranná technika tvorila samostatné stanovisko pred budovou okresného úradu a tak nielen žiaci z pozvaných škôl, ale aj náhodní okoloidúci, ktorí prejavili záujem, si ju mohli prezrieť zblízka. Osobitným spštením bola nakladacia plošina transportného vozidla Slovenského Červeného kríža, ktorej funkcionality vyskúšali takmer všetci žiaci a sme veľmi vďační, že svoje zásahové vozidlo predstavili aj členovia Miestneho spolku Slovenského Červeného kríža Horská služba Bachureň-Buče, ktorí svojou prítomnosťou prezentovali, že v našom okolí existuje veľa dobrovoľníkov a nadšencov ochotných podať pomocnú ruku človeku v núdzi. Poslednou ponukou nášho programu bola prehliadka koordinačného strediska integrovaného záchranného systému. Ak by nebola padla otázka, koľko zarába operátor

linky tiesňového volania, ktorú sme taktne prepočuli, dalo by sa skonštatovať, že sme uspokojili zvedavosť našich hostí vo všetkých smeroch.

Snaha o čo najlepšie predstavenie našej činnosti a neutíchajúci záujem našich hostí spôsobili nedodržanie naplánovaného časového harmonogramu. Aj napriek tomu, počas celého podujatia, vládla skvelá atmosféra podporená vysokou profesionalitou zástupcov prezentujúcich sa záchranných zložiek. Otázky, ktorými sme boli pravidelne zasypávaní, nás hnali vpred. V určitých momentoch človek mohol nadobudnúť pocit, že to nie sú žiaci tretích a štvrtých ročníkov základných škôl na exkurzii, ale odborná komisia hodnotiaca našu činnosť. Preto sme veľmi radi, že počas podujatia sme ich mohli potešiť krásnymi pozornosťami, ktoré pre nich nachystala sekcia krí-

zového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, zúčastnené záchranné zložky a samozrejme aj my. Všetkým patrí veľké poďakovanie.

Na záver nám už zostáva iba veriť, že takto získané informácie a skúsenosti budú využívať v čo najmenšej miere, v ideálnom prípade nikdy. Ale, ak by im predsa len život pripravil situáciu, keď budú odkázaní na cudziu pomoc, tak teraz už bezpečne vedia, že tu existuje tím ľudí, pripravených podať im pomocnú ruku v tiesni v ktoromkoľvek okamihu. Stačí iba korektným spôsobom využiť jednotné európske číslo tiesňového volania 112.

Ing. Vladimír Tutoky
vedúci KS IZS OÚ Prešov
Foto: **archív OÚ**

Obhliadnutie sa za Európskym dňom 112

Reakcie žiakov Súkromnej základnej školy Sabinov na Európsky deň 112 v priestoroch Okresného úradu Prešov

Matúš: „Prišli sme autobusom... Práve sme šli von. Čaká nás veľké prevrpenie. A bola to pravda. Je tam hasičské auto, policajné, záchranné sanitky a horská služba. Na hasičskom aute som práve napočítal šesťnásť hadíc a prilby vyzerajú ako zo Star Wars. Je tu aj jedno záchranné auto, ktoré môže do seba vyniesť invalida. V policajnom aute sa Maťo buchol hlavou o strop auta. Horské auto má veľké kolesá. Teraz sme vstúpili do miestnosti, do ktorej sa volá na 112 a nakoniec sme prišli k hasičom a dovolili Sebovi zavolať na 150. Povedal nejakú srandu. Potom sme išli naspäť domov.“

Sophie: „Išli sme autobusom a prišli sme k okresnému úradu. Rozprávajú nám tu o záchranných zložkách ako polícia, zdravotná služba, hasiči, horská služba. Keď sa všetci predstavili, začali sme sa učiť, ako oživovať bábätko, dospelého, ako dospelého buchnúť, keď mu zabehne cukrík. Potom sme sa učili ako chodiť po ceste. Vonku sme mohli vyskúšať všelijaké autá a nakoniec sme boli v stredisku, kde ľudia volajú záchranné zložky.“

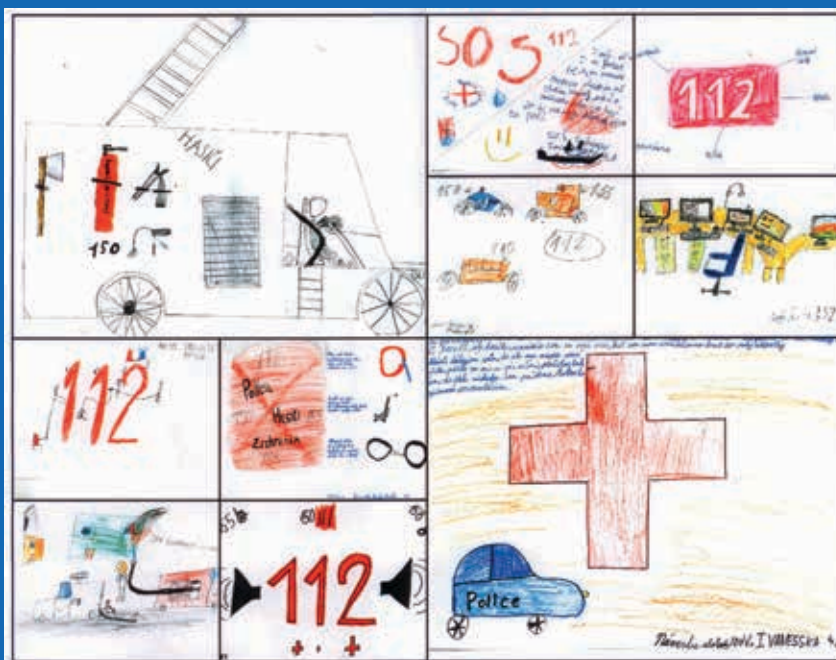
Norik: „Dnes sa neučíme! Tešíme sa. Čakáme na autobus. Je to celá večnosť. Aha, tu je! To je ale moderný autobus! „Vystupovať!“ volá pani učiteľka. Vstupujeme do sály. Začína sa to. Rozprávajú nám policajti, hasiči, záchranní, Červený kríž. Jupí! Je prestávka na jedenie. Skúšame si oživovať bábätko i dospelého. Vidíme otvorené rany i popáleniny. Teta policajtká nám rozpráva zaujímavé príbehy. Išli sme sa pozrieť na autá. To bolo super! Škoda, že už končíme. Tak sa ponáhľame na autobus.“

Tamarka, Bianka, Veronika:

*Naši milí hasiči,
Zachránia nám dom,
Keby niečo horelo,
Zazvoní na zvon.*

*Sanitka už hučí,
Ulicami bzučí.
Ty nákladník nabok choď,
Sanitka nepôjde v bok.*

*Policajný zbor,
To je dobrý tvor.
S pištoľou už nechodí,
Strieľa iba niekedy.*

Úlohy a opatrenia civilnej ochrany obyvateľstva v podmienkach samosprávy

Medzi časté otázky od obyvateľov adresované okresným úradom a obecným úradom patria tie, ktoré sa týkajú ochrany obyvateľstva v prípade vzniku mimoriadnej udalosti a počas mimoriadnej situácie. Je preto veľmi dôležité informovať občanov miest a obcí o charaktere možného ohrozenia, podávať konkrétne informácie o silách a prostriedkoch, ktoré máme k dispozícii v obci, meste, či okrese. Vysvetľovať možné a reálne spôsoby ochrany obyvateľstva a pripravenosť na záchranné práce. Oboznámiť ich s tým, ako budú zapájaní do tohto procesu prípravy.

Máme na to však prostriedky? Posúdime sami. Máme možnosti technické, organizačné, vzdelávacie a hlavne personálne? Na okresných úradoch a v samospráve máme mnoho nových, mladých ľudí. Prevažná väčšina z nich priniesla elán a nové nápady, ako situáciu v systéme civilnej ochrany zlepšiť.

Každodenné mimoriadne udalosti nás upozorňujú na to, že riziká sú existujúcou skutočnosťou, s ktorou musíme počítať. Orgány obce, krízové štáby, komisie a samotní občania postupne pochopili, že ciele ochrany sú v záujme spoločnosti a ich samých. Staré príslovie hovorí: „Pomôž si človeče, aj Pán Boh ti pomôže.“ Sám sa však proti ohrozeniu nepostavíš. Preto je potrebný kolektívny a premyslený systém ochrany. Ochrana životov, zdravia a majetku sú v súčasnom období našou prioritou. Ide v podstate o zabezpečenie vytýčených spoločných cieľov pomoci obyvateľstvu pred účinkami mimoriadnych udalostí. Pripravenosť obce, či mesta na negatívne vplyvy počas priebehu mimoriadnych udalostí a na záchranné práce, závisí od poznania podstaty a charakteru rizík a od analýzy konkrétnych zdrojov ohrozenia.

Ak riadiaci subjekt nie je schopný pochopiť a odhaliť všetky príčinné väzby medzi zvoleným konaním, jeho dopadmi, účinkami a následkami, je predpoklad, že rozhodnutia sa minú cieľom. Vznikajú potom zbytočné straty, najmä na životoch, zdraví a majetku.

Riziko je teda v podstate potenciálne nebezpečenstvo. Riziko buď hneď alebo neskôr, ako vieme z praxe, prerastá za určitých podmienok do aktuálneho reálneho ohrozenia. Pôsobí vo svojom čase, priestore, rozsahu, vo svojich následkoch a čo je veľmi pochopiteľné, zanecháva aj trpké spomienky. Pokiaľ je analyzované, môžeme ho chápať ako pravdepodobnosť vzniku mimoriadnej udalosti s jej dôsledkami. Preto sa musíme naučiť, čo potvrdzujú aj starostovia obcí, identifikovať riziká, klasifikovať ich,

OBEC

vo verejnej správe je základnou samosprávnou jednotkou. Je to v podstate spôsob riadenia určitého celku, kedy daný subjekt vo svojich záležitostiach rozhoduje sám, samozrejme spolu s občanmi, autonómny spôsobom. Výhodou samosprávy je, že je v porovnaní s vonkajším a centrálnym riadením bližšie k spravovanému subjektu a preto je aj efektívnejšia. Z týchto dôvodov má aj taký názov – SAMOSPRÁVA.

kolektívne za prítomnosti skúsených odborníkov hodnotiť a na základe toho určiť pre ochranu obyvateľstva priority.

Obecný úrad pri príprave na mimoriadne udalosti poskytuje podklady a informácie o rizikách a o možnom ohrození orgánom štátnej správy. Tieto sú potrebné na spracovanie analýzy územia okresu a plánu ochrany obyvateľstva. Sú nevyhnutné na to, aby sme mali premyslené východiská pomoci všetkým tým, čo ju potrebujú.

Pri výmene skúseností počas odbornej prípravy starostov obcí a členov krízových štábov, ktorých sa aktívne zúčastňujeme, ich najviac zaujímajú otázky konkrétnej ochrany obyvateľstva v podmienkach ich obce. Každá z nich má svoje špecifické podmienky, geografické zvláštnosti, demografické zloženie, hospodársku štruktúru a klimatické podmienky. Majú svoju infraštruktúru, ktorá má svoje zvláštnosti.

Z toho vyplýva aj záver, že ohrozeným systémom chápeme regionálny systém verejnej správy a jeho subjekty. Je preto pochopiteľné, aby jednotlivé štruktúry samosprávy pravidelne apelovali na občana, aby bol zodpovednejší k sebe samému a nepodceňoval riziká a ohrozenia vo svojom okolí. Či si to

želáme alebo nie, všetci musíme docieľiť stav obojstrannej komunikácie. Bolo by konštruktívne, aby si občan žiadal vysvetlenia a informácie o tom, aké sú konkrétne možnosti, ako je to s ochranou jeho života, zdravia, či majetku. Nie všeobecne, ako sme si, žiaľ, časom po reformách systému civilnej ochrany niekde zvykli. Vtedy sa stane obyvateľstvo aktívnym účastníkom zabezpečovania úloh v situáciách možného ohrozenia.

Pri spracovaní úloh a opatrení ochrany obyvateľstva robí starostom obcí najväčšie problémy spracovanie a formulovanie konkrétnych činností. Chýba pravidelná komunikácia o spôsoboch riešenia ochrany obyvateľstva a podiele obyvateľstva na nej. Ako a čím by každý mohol pomôcť, ak nastane napríklad živelná pohroma, či povodeň. Pre občanov je dôležité, ako je riešené zabezpečenie varovania a vyrozumienia, poskytovanie pravidelných informácií, organizovanie evakuácie a ukrytia pred hroziacim nebezpečenstvom. Riešenie núdzového ubytovania a zásobovania, teda ľudovo povedané prežitia, patrí medzi úlohy, s ktorými si obce tiež nevedia vždy poradiť. Očakávajú väčšinou pomoc z vonka prostredníctvom zasahujúcich zložiek IZS, alebo štátnej správy na úrovni okresu. Je to pochopiteľné, lebo sily a prostriedky v obciach sú poddimenzované. Nestačí solidarita susedov a pomoc najbližším ohrozeným rodinným príslušníkom. Na druhej strane sa tým obec vyhýba svojím povinnostiam, ktoré podceňuje.

Pre obce je to charakteristické, nakoľko sa ľudia navzájom poznajú. Bezmocnosť malých obcí však tkvie najmä v konkrétnej materiálno-technickej základni a od nej sa odvíjajúcej pomoci síl a prostriedkov na záchranu.

Obec má povinnosť poskytnúť pomoc v medziach svojej pôsobnosti. Písomné dohody, ktoré pred vznikom ohrození starosta obce vyriešil s právnickými osobami, alebo fyzickými osobami o spôsobe a rozsahu osobnej, alebo vecnej pomoci pre potrebu záchranných

prác ukazujú na ich opodstatnenosť. Je to veľmi dôležitá úloha a predpoklad úspešnosti v príprave na mimoriadne udalosti.

Správnosť postupu starostu a jeho kolektívu v krízových orgánoch riadenia obce je rozhodnutie o tom, aby boli obyvatelia pravidelne informovaní o:

- záveroch analýzy územia – teda možného ohrozenia a spôsobe ochrany obyvateľstva,
- spôsobe sebaochrany a pomoci ostatným,
- spôsobe varovania obyvateľstva a o záchranných prácach,
- úlohách a opatreniach po vzniku mimoriadnej udalosti,
- pláne ochrany obyvateľstva obce,
- charaktere možného ohrozenia, možnom rozsahu mimoriadnej udalosti a následkov na postihnutom území a životnom prostredí,
- úlohách pripravenosti obce a záchranných prác,
- spôsoboch likvidácie následkov mimoriadnej udalosti a obnovy územia,
- riešení a perspektívach úloh ochrany životného prostredia,
- tom, kam telefonovať po vzniku mimoriadnej udalosti, na koho sa obrátiť a ako sa dozvedieť o pomoci,
- nebezpečných vlastnostiach, označení látok a prípravkov, ktoré by mohli spôsobiť mimoriadnu udalosť.

Radiť sa s ľuďmi, aj o plánoch preventívnych opatrení, je to najdôležitejšie. Potom budú vedieť, ako majú konať, keď sa niečo stane. Čo urobiť ako prvé? Koho informovať? Prevencia stojí menej, ako napríklad obnova obce po mimoriadnej udalosti. Zahŕňa opatrenia, ktoré musia byť realizované ešte pred vznikom mimoriadnej udalosti.

Plánovanie – opatrenia a úlohy obce a mesta

Ich obsahom by mal byť predovšetkým systém včasného varovania obyvateľstva a vyznenia osôb. Spôsob včasného vytvárania zásob, distribúcie potravín, liekov a energie potrebných na prekonanie následkov očakávaného, alebo náhleho ohrozenia – nebezpečenstva. Súčasťou týchto plánov je aj vzdelávanie obyvateľstva, ktoré je zamerané na prekonávanie mimoriadnej udalosti. Ako príklady takýchto plánov obce môžu slúžiť – dokumentácia varovania obyvateľstva a vyznenia osôb, monitorovanie územia, zabezpečenie prostriedkami individuálnej ochrany, ochrana krmovín, potravín a vody, regulácia pohybu osôb a zabezpečenie jódovej profylaxie (napríklad v územných regionálnych oblastiach, kde sa môže vyskytnúť havária atómovej elektrárne).

V plánoch a zámeroch orgánov krízového riadenia a ich práce nesmú chýbať úlohy zamerané na obyvateľov s využitím širokej škály foriem a metód prípravy, školení a praktických cvičení tak, aby:

- boli praktizované besedy, prednášky s ukázkami činnosti pri záchranných prácach, pracovné inštrukcie,

- sa organizovali ukážky, účasť na súťažiach a prehliadkach mladých záchranárov, mladých požiarnikov, mladých zdravotníkov,

- boli pravidelne distribuované príťažlivé dokumenty Ako sa správať v prípade ohrozenia,

- sa podľa plánu prípravy obyvateľstva na sebaochranu a vzájomnú pomoc zabezpečovali príťažlivé formy odbornej prípravy,

- sa prostredníctvom účasti zaujímavých odborníkov, špecialistov, lektorov z praxe, z jednotlivých zložiek integrovaného záchranného systému informovala mládež,

- sa organizovali výlety, exkurzie, zabezpečovali materiály pre miestnu káblovú televíziu.

K odbornej príprave môže obecny úrad využívať možnosti, ktoré ponúka okresny úrad, jednotlivé zložky IZS a systém krízového riadenia. Informácie sa môžu odovzdávať prostredníctvom aktuálnych vývesiek na úradných tabuliach, internetových stránkach obecného alebo okresného úradu, alebo vytvorením občianskeho **Informačného strediska civilnej ochrany**.

Tu je možné zabezpečiť letáky, informačné plagáty zamerané na prejav-

vy, vplyvy, charakter možného ohrozenia obyvateľstva obce a spôsobu ochrany. Občania sa môžu informovať o opatreniach, ktoré sú vhodné a možné na zabezpečenie ochrany ich životov, zdravia a majetku. Netreba zabúdať na občanov sluchovo, zrakovu a telesne postihnutých. Zo štatistík vyplýva,

že podiel starších občanov sa postupne v SR a v Európe zvyšuje.

Zo skúseností starostov obcí vyplýva, že je potrebné zverejňovať pre občanov informácie častejšie. Je to z toho dôvodu, aby ich mimoriadne udalosti, ktoré sa pravidelne opakujú, alebo sú časté a typické pre región, nezaskočili. Samozrejme, zabezpečiť ich distribúciu a prenos cez miestne médiá, rozhlas a káblovú televíziu. Na to je možné využiť materiály zverejnené na internetových stránkach príslušných okresných úradov. V prípade potreby sa odporúča požiadať o pomoc odbory krízového riadenia okresných úradov, odbory životného prostredia a ďalšie. Prednostne HaZZ, polícia, rýchlu zdravotnícku pomoc, inštitúcie SHMÚ, správcov povodia, vlast-

níkov a správcov tokov, vodného hospodárstva a iné zložky a organizácie.

Vhodné je využiť spoluprácu predovšetkým so základnými zložkami IZS a Zbormi dobrovoľných hasičov.

Obec na svojom území zriaďuje krízový štáb. Postupuje podľa § 10 zákona č. 387/2002 Z. z. o riadení štátu v krízových situáciách mimo času vojny a vojnového stavu a v súlade so zákonom o obecnom zriadení. K týmto má vypracované nasledovné dokumenty:

- Štatút krízového štábu obce, mesta (menovacie dekréty s dokumentom o absolvovaní odbornej prípravy, školení a praktickom cvičení, ktoré organizuje okresný úrad spolu s obcou),
- zoznam členov krízového štábu,
- metodiku činnosti krízového štábu,
- vykonávaciu a pomocnú dokumentá-

ciu (jej zoznam),

- plán odbornej prípravy a nácvikov činnosti krízového štábu obce,
- grafickú a tabuľkovú časť pre operatívne riešenie situácií – mapové podklady, mobilné aplikácie.

Krízový štáb je zložený z predsedu a členov krízového štábu. Predsedom krízového štábu obce je starosta obce – primátor mesta. Členmi krízového štábu sú:

- zástupca starostu – koordinuje súčasne aj úlohy civilnej ochrany obyvateľstva,
- člen štábu na zabezpečenie činnosti úradu, školy, MŠ a sociálneho ústavu,
- člen štábu na zabezpečenie bezpečnosti, poriadku a zásobovanie v obci,
- člen štábu na zabezpečenie zdravot-

na území obce,

- zabezpečuje chod štátnych a verejných úradov, škôl, sociálnych a zdravotníckych zariadení,
- zabezpečuje verejný poriadok, bezpečnosť a zásobovanie obyvateľstva,
- zhromažďuje osobné údaje o počte a totožnosti osôb, ktoré sa v čase krízovej situácie nachádzajú na území obce a odovzdáva ich okresným úradom,
- vytvára informačný systém a zabezpečuje odovzdávanie informácií o mimoriadnej udalosti orgánom štátnej správy, ohrozeným subjektom a obyvateľstvu.

Zatiaľ by sme to mohli chápať právne, ľudsky aj prakticky. Sú to opodstat-

ných, protiepidemiologických, veterinárnych úloh a opatrení.

Krízový štáb je plánovacím a koordinovacím orgánom starostu obce na riešenie krízových situácií v období mimo času vojny a vojnového stavu. Pri príprave na krízovú situáciu a jej riešenie na úrovni obce vykonáva najmä tieto činnosti:

- analyzuje a vyhodnocuje riziká možnosti vzniku krízových situácií a koordinuje činnosť podnikateľov a právnických osôb pri civilnom núdzovom plánovaní – patrí to k prvoradým povinnostiam,
- uskutočňuje opatrenia na riešenie krízových situácií, koordinuje a riadi práce v priestore vzniku mimoriadnych udalostí, ktoré nepatria do pôsobnosti orgánov štátnej správy, podnikateľov alebo právnických osôb

nené úlohy ochrany obyvateľstva a územia. A čo keď vznikne mimoriadna udalosť? Kto bude zabezpečovať kolektívnu ochranu obyvateľstva vtedy, ak závažné zložky vykonávajú svoje odborné poslanie a nemôžu ísť pomáhať evakuovaným? Starosta obce vtedy rozhoduje o tom, kto to bude vykonávať a aké jednotky pre potrebu ohrozeného územia budú použité.

Podľa zákona Národnej rady SR č. 42/1994 Z. z. o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov **obec na svojom území** podľa svojich podmienok a možností vytvára jednotky civilnej ochrany z obyvateľstva obce a zabezpečuje ich akcieschopnosť. Podľa § 6 ods. 1 vyhlášky MV SR č. 523/2006 Z. z. o podrobnostiach na zabezpečenie záchranných prác a organizovania jednotiek civilnej ochrany sa jednotky civilnej ochrany členia na štáb

a na odborné jednotky civilnej ochrany. Pričom štáb najmä:

- a. pripravuje podklady a vypracúva návrh príkazu na vykonanie záchranných prác,
- b. na základe príkazu na vykonanie záchranných prác riadi činnosť odborných jednotiek vo svojej pôsobnosti, vyhodnocuje plnenie uložených úloh, uskutočňuje kontrolnú činnosť, zabezpečuje spojenie, materiálne zabezpečenie, organizuje využitie servisných služieb v prospech nasadených odborných jednotiek, zabezpečuje striedanie, odpočinok, zásobovanie potravinami, vodou a dopĺňovanie ochranných prostriedkov,
- c. organizuje súčinnosť odborných jednotiek so záchrannými zložkami integrovaného záchranného systému, ktoré vykonávajú záchranné práce,
- d. sleduje, zhromažďuje a vyhodnocuje správy o vývoji situácie,
- e. organizuje opatrenia podľa plánu ochrany obyvateľstva,

f. kontroluje plnenie určených úloh a poskytuje pomoc odborným jednotkám pri vykonávaní záchranných prác

Aký je podiel obce a jej zodpovednosť pri záchranných prácach a likvidácii následkov, ktoré ju ohrozujú aj po mimoriadnej udalosti?

Koordinácia činnosti v mieste nasadenia IZS a v priestore predpokladaných účinkov mimoriadnej udalosti a riadenie súčinnosti v obciach **vykonáva veliteľ zásahu**, ktorý môže požiadať starostu obce o spoluprácu pri záchranných prácach a pri plnení niektorých úloh ochrany obyvateľstva, ktoré sú v kompetencii obce. Je to vtedy, ak si to situácia vyžaduje. Z právnych noriem vyplýva, že veliteľom zásahu s právom prednostného velenia je veliteľ HaZZ. Pokiaľ na mieste zásahu nie je ustanovený veliteľ zásahu, riadi súčinnosť týchto jednotiek veliteľ zasahujúcich síl a prostriedkov zložky IZS, ktorá v mieste zásahu vykonáva prevažujúcu činnosť a bola na mieste MU ako prvá.

Veliteľ zásahu je pri zabezpečovaní záchranných prác oprávnený zakázať alebo obmedziť vstup na miesto zásahu a nariadiť, aby miesto zásahu opustili osoby, ktorých prítomnosť nie je potrebná, nariadiť evakuáciu osôb a stanoviť iné dočasné obmedzenie na ochranu obyvateľstva. Vyslobodzovanie obyvateľov obce zabezpečuje záchranná zložka. Evakuáciu dlhodobú, alebo krátkodobú zabezpečuje obec po jej vyhlásení za predpokladu trvania mimoriadnej situácie. Činnosť evakuačných zariadení, spolu s ich personálnym a materiálnym zabezpečením, má na starosti evakuačná komisia obce. V súčinnosti s veliteľom zásahu obec vyzýva právnické osoby a fyzické osoby na poskytovanie osobnej alebo vecnej pomoci.

Veliteľ zásahu so svojim štábom, v ktorom môžu byť zaradené aj právnické osoby a fyzické osoby, s nimi spolupracuje pri plnení úloh a opatrení ochrany obyvateľstva v súčinnosti so štábom civilnej ochrany obce. Veliteľ zásahu rozdeľuje svoj priestor miesta zásahu na sektory, poprípade úseky a stanovuje im veliteľov. Týmto je oprávnený ukladať úlohy a rozhodovať o pridelení síl a prostriedkov do podriadenosti veliteľov sektorov a úsekov.

Po mimoriadnej udalosti sa môžu vyskytovať miesta, ktoré môžu ohrozovať zdravie obyvateľstva z hľadiska existencie kontaminovanej vody. Tieto sa likvidujú spolu s odborníkmi z hygieny a orgánov zdravotníctva. Ostatné práce, ako rekonštrukcia plynového a elektrického vedenia, až po posúdení vyslaných čiat odborníkov.

Dokončenie v nasledujúcom čísle

Spracoval: **PaedDr. Betuš Ľubomír CSc.**
sekcia KR MV SR
kolektív starostov obcí
Foto: **archív redakcie**

Literatúra:

- [1] Prof. Šimák Ladislav: Havarijné plánovanie, Fakulta bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity Žilina 2012.
- [2] Prof. Šimák Ladislav: Krízový manažment, Fakulta bezpečnostného inžinierstva Žilinskej univerzity Žilina.
- [3] Učebné texty Úlohy starostu obce podľa zákona č. 204/2011 Z. z. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. ZMOS 2009.

Príprava na predsedníctvo v Rade EÚ

Výmena skúseností a poznatkov z predsedníctva Českej republiky

Predsedníctvu Slovenskej republiky predchádza náročná príprava. Od zabezpečovania odborných a organizačných záležitostí až po logistické a finančné záležitosti. Z dôvodu získania lepších informácií oslovila sekcia krízového riadenia Ministerstvo vnútra – Generálne riaditeľstvo Hasičského záchranného zboru ČR so žiadosťou o uskutočnenie bilaterálneho stretnutia, nakoľko má Česká republika pomerne nedávne skúsenosti s prípravou na predsedníctvo v Rade EÚ zo svojho predsedníctva v prvom polroku roku 2009.

Prvé stretnutie sa konalo v dňoch 29. – 30. októbra 2015 v Prahe. Cieľom stretnutia bola výmena skúseností a poznatkov pri príprave a realizácii predsedníctva ČR (CZ PRES) v Rade EÚ.

Zástupcovia českej strany informovali slovenskú delegáciu o organizácii a zaistení akcií v rámci CZ PRES, medzi ktoré patrí stretnutie generálnych riaditeľov civilnej ochrany, PRES seminár (workshop) a Takeover meeting (stretnutie členov Tria pri preberaní a odovzdávaní predsedníctva). Počas svojich prezentácií k organizačnému, logistickému a finančnému zabezpečeniu podujatí sa snažili zástupcovia českej strany upozorniť delegáciu sekcie krízového riadenia Ministerstva vnútra SR na veci, na ktoré sa v rámci organizovania a plánovania podujatí nesmie zabudnúť, čoho sa treba vystríhať a s čím treba už počas plánovania počítať, aby priebeh stretnutia prebehol hladko a bez problémov. Stretnutie bolo veľmi poučné a plné poznatkov pre organizovanie podujatí, ktoré budú využité počas slovenského predsedníctva.

Cieľom stretnutia nebola iba výmena poznatkov a skúseností s prípravou na predsedníctvo v Rade EÚ, ale taktiež výmena skúseností z ďalších oblastí civil-

nej ochrany a krízového riadenia ako napríklad plnenie úloh vyplývajúcich z koncepcie ochrany obyvateľstva ČR do roku 2020 s výhľadom do roku 2030, proble-

matika ochrany kritickej infraštruktúry či vzdelávania v oblasti ochrany obyvateľstva a krízového riadenia.

Druhé bilaterálne stretnutie k výme-

Prehľad aktivít a podujatí v rámci slovenského predsedníctva v Rade EÚ

JÚL 2016	
26. 7.	PROCIV
12. - 14. 7.	WORKSHOP: Pokračovanie v budovaní mostov posilňovaním odolnosti infraštruktúry v kontexte civilnej ochrany (CONTINUATION IN BUILDING BRIDGES TO ENHANCE RESILIENCE INFRASTRUCTURES IN THE CONTEXT OF CIVIL PROTECTION)
SEPTEMBER 2016	
15. 9.	PROCIV
26. - 28. 9.	Stretnutie generálnych riaditeľov civilnej ochrany
OKTÓBER 2016	
10. 10.	PROCIV
24. – 25. 10.	PRES stretnutie národných tréningových koordinátorov
NOVEMBER 2016	
14. 11.	PROCIV
DECEMBER 2016	
19. 12.	PROCIV

ne poznatkov a skúseností s prípravou na predsedníctvo v Rade EÚ sa uskutočnilo v dňoch 2. a 3. marca v Bratislave. Rokovanie bolo rozdelené na témy z oblasti civilnej ochrany a krízového riadenia v prvom dni a počas druhého dňa výmeny poznatkov a skúseností s predsedníctvom.

Slovenské predsedníctvo sa v oblasti civilnej ochrany bude počas druhého polroka 2016 venovať dvom hlavným témam:

1. ochrane kritickej infraštruktúry, a
2. povodniam – najmä prívalovým povodniam.

V rámci slovenského predsedníctva nás v oblasti civilnej ochrany čakajú aktivity a podujatia, ktoré uvádzame v tabuľke.

Počas predsedníctva bude pre nás odrazovým práve prvé stretnutie a to 2-dňový workshop na tému Pokračovanie v budovaní mostov posilňovaním odolnosti infraštruktúry v kontexte civilnej ochrany, ktorým nadviažeme na Holandské predsedníctvo a rovnako ako oni budeme hľadať spojenie medzi ochranou infraštruktúry, vrátane kritickej infraštruktúry a civilnej ochrany. Počas tohto podujatia navštívi naše hlavné mesto množstvo zahraničných expertov

z oblasti ochrany kritickej infraštruktúry a ochrany pred povodňami. Závery zo seminára budú ďalej prerokované v pracovnej skupine Rady EÚ pre civilnú ochranu – PROCIV.

V septembri sa v Bratislave uskutoční významné stretnutie generálnych riaditeľov civilnej ochrany členských štátov, kde hlavy civilných ochrán zo všetkých členských štátov budú diskutovať o problémoch a ďalšom smerovaní civilnej ochrany a krízového riadenia.

Posledným podujatím, ktoré sa uskutoční v Bratislave, je stretnutie Národných tréningových koordinátorov programu Mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. Toto stretnutie sa koná najmenej raz za rok, štandardne v druhej polovici roka v krajine, ktorá vedie predsedníctvo Rady EÚ. Stretnutia sa zúčastňujú národní tréningoví koordinátori členských krajín Mechanizmu, zástupcovia Generálneho riaditeľstva pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu Európskej komisie DG-ECHO, členovia rady pre civilnú ochranu EÚ, zástupcovia tréningových a výcvikových centier, ako aj zmluvných strán zabezpečujúcich plnenie úloh v rámci tréningového programu. Diskusné plénum vytvorené týmito účastníkmi poskytuje vhodné podmienky pre výmenu informácií a skúseností z

prostredia tréningových a vzdelávacích aktivít záchranných tímov, jednotiek civilnej ochrany, ako aj procesov poskytovania humanitárnej pomoci a vysielania záchranných tímov na pomoc do zahraničia. Hlavným výstupom tohto stretnutia je vyhodnotenie spätnej väzby získavanej počas uplynulého obdobia a vypracovanie stratégie ďalšieho rozvoja efektivity tréningového programu.

Pomedzi podujatia, ktoré sa budú konať na území SR, sa v Bruseli uskutoční 5 zasadnutí pracovnej skupiny Rady EÚ pre civilnú ochranu PROCIV, na ktorých sa budú prerokovávať témy predsedajúcej krajiny z oblasti ochrany pred povodňami a ochrany kritickej infraštruktúry, ale taktiež vzhľadom na vývoj vo svete aj mnohé aktuálne témy, ktoré sa udejú počas nášho predsedníctva. Už teraz sa s napätím očakáva referendum vo Veľkej Británii o zotrvaní v EÚ a určite nás neobíde ani riešenie migračnej krízy a mnohé ďalšie témy, ktoré prinesie bežný život.

Všetci pevne veríme, že keď budeme v decembri na poslednom zasadnutí PROCIV odovzdávať predsednícke žezlo Malte, budeme mať za sebou úspešné a plodné slovenské predsedníctvo.

Mgr. Dominika Hudcová
SKR MV SR

Ilustračné foto: **Internet**

Zlepšenie pripravenosti a spolupráce medzinárodných záchranných tímov

Generálne riaditeľstvo Európskej komisie pre humanitárnu pomoc a civilnú ochranu (DG ECHO) každoročne pomáha zorganizovať niekoľko cvičení civilnej ochrany pre moduly a tímy členských štátov. Cvičenia sú organizované civilnou ochranou jednotlivých krajín a spolufinancované Európskou komisiou, s cieľom zlepšenia pripravenosti a skvalitnenia spolupráce civilných ochrán a jednotlivých tímov pri riešení krízových situácií v Európe a vo svete.

Druhé v rade cvičení EU Modul Exercise (ModEX) organizované v zastúpení Európskej komisie konzorciom v zložení Johanniter-Unfall-Hilfe z Nemecka, Ministerstvom vnútra Rakúska, Crisis Management Centre z Fínska, Emergency Management Agency z Dánska a Department for Civil Protection z Talianska, sa konalo v dňoch 29. januára až 1. februára. Cvičenie bolo organizované v DEMA Emergency Services College v dánskom Tingleve, s dôrazom na pátranie a záchranu v mestskom prostredí a tiež na zdravotnícky zásah v zimných podmienkach simulovaného ničivého zemetrasenia s postihnutím veľkého počtu obyvateľstva, vo virtuálnej kandidátskej krajine EÚ Modulistane. Do cvičenia bolo zapojených viac ako 300 zasahujúcich, figurantov, trénerov a personálu cvičenia.

Cvičenia sa zúčastnili modul Advanced Medical Post z Talianska, posilnený o nemecký zdravotnícky tím, dva tímy Urban Search and Rescue – USAR z Estónska a Rakúska, posilnený slo-

venským tímom, Technical Assistance Support Team – TAST z Nemecka, ako aj tím expertov EÚ civilnej ochrany – EUCPT Experts z Dánska, Fínska, Nemecka a Talianska.

Aké boli úlohy, či príležitosti pre zlepšenie činnosti tímov v rámci cvičenia? Predovšetkým sebestačnosť, ako jeden zo základných atribútov modulov, interoperabilita, kooperácia, procesy a koordinácia.

- Cvičenie bolo aj testom pripravenosti vybudovania tábora a jeho úplnej sebestačnosti, so všetkými jeho súčasťami v zimných podmienkach.
- Vyžadovala sa dostatočná úroveň angličtiny v manažérskych funkciách tímu.
- Zdôraznili sa procesy bezpečnosti a ochrany.
- Hodnotené boli hraničné procedúry, ako aj postupy pri príchode na Reception Departure Centre – RDC.
- Koordinácia medzi On Site Operation and Coordination Centre – OSOCC, EUCPT a jednotlivými modulmi.
- Bolo potrebné správne využívať nástroje hlásení.
- Testované boli plány nasadzovania alebo služby tímov pátrania a záchranu.
- Hodnotená bola i spolupráca s ostatnými modulmi.

Ale poďme k samotnému cvičeniu a jeho priebehu. Rakúsky 23 členný USAR tím, doplnený 8 členmi ASSR, vyrazil na 1 200 km dlhú cestu v kolóne 11 vozidiel s príviesmi 27. januára v podvečerných hodinách z Wiener Neustadt. Po 24 hodinách jazdy dorazil do Hannoveru, kde tím prespal a pokračoval druhý deň posledným úsekom až do Dánskeho Tinglev. Po príchode na nemecko – dánsku hranicu prebehli všetky potrebné procesy a tím sa prihlásil na RDC, kde dostal prvotné potrebné informácie na vybudovanie Base of Operation – BoO, ako aj na následné záchranné práce. Po vytypovaní najvhodnejšieho miesta pre BoO, začal tím s jeho budovaním. Práca sprevádzal chvíľami silný nepríjemný dážď so silnejúcim vetrom a teplota pár stupňov nad nulou. Chvíľami sa práca menila na boj tímu s vetrom a nie vždy vyhrával tím. Vietor získaval stále viac

na sile a sprevádzajúci dážď sa stával stále viac nepríjemným. A do toho prvá výzva na vyslanie tímu USAR do zavalenej budovy, s predpokladom osôb vo vnútri. Celý tím bol rozdelený na dve skupiny – Squad Alfa a Squad Bravo, oba rovnakého zloženia – veliteľ tímu (Squad Leader),

„ Aké boli úlohy, či príležitosti pre zlepšenie činnosti tímov v rámci cvičenia? Predovšetkým SEBESTAČNOSŤ, ako jeden zo základných atribútov modulov, interoperabilita, kooperácia, procesy a koordinácia.

technický člen a špecialista na nebezpečné látky, dvaja členovia so psami Search Squad, piati členovia ako Rescue Squad, z toho dvaja špecialisti na lanovú techniku a jeden paramedik. Navyše bol vytvorený zdravotnícky tím, tvorený dvoma lekármi a dvoma paramedikmi a vedenie tímu Team Leader, Deputy Team Leader, dvaja Safety Officer, dvaja Liaison Officer a Structural Engineer, ktorého úlohou bolo posudzovanie bezpečnosti a stability narušených budov. Liaison Officer zastupovali tím v OSOCCu, kde spracovávali prichádzajúce informácie a po dohode s

Liaison Officer ostatných tímov odovzdávali informácie vlastným tímom.

Práca prebiehala nepretržite 24 hodín, za striedania sa tímov. Pokiaľ jeden tím pracoval, druhý mal možnosť oddychu, najedenia sa, vysušenia, hygieny, či iných potrieb. Na tomto mieste musím spomenúť, po prvýkrát, veľmi vhodne vyriešené hygienické zázemie, ktoré bolo umiestnené vo veľkom stane, v ktorom na nákladnom prívесе bol umiestnený bojler a zásoba vody a v stane vytvorené dva prístrešky – sprchovacie boxy. Miesta pred boxom boli vyhrievané ohrievacími telesami, takže napriek nízkej vonkajšej teplote tu bola veľmi príjemná klíma.

Celé cvičenie sa konalo v tréningovom centre DEMA Emergency Services College, pre nás s nepredstaviteľnými možnosťami pre tréning. Množstvo polozrútených, ale staticky 100% zabezpečených budov, chodby pre figurantov a trénerov, kam členovia

tímu nesmeli, ako aj vymeniteľné a obnoviteľné diely ako prekážky, ktoré museli tímy prekonávať. Veľké betónové panely na kovových pántoch, s ktorými sa dalo bezpečne hýbať, aby zabezpečili plánovanú situáciu. Cvičisko poskytovalo nesmierne množstvo simulovaných incidentov pre všetky možné tímy. Ako bombónik môžeme označiť zvuky vrtulníkov a prichádzajúcich a odchádzajúcich húkajúcich záchranných vozidiel, ktoré sa nad cvičiskom nepretržite ozývali. Kulisa reálneho prostredia bola doplnená ešte lokálnym obyvateľstvom, ktoré sa znenazdajky objavilo vo forme pohrebného sprievodu, či demonštrácie, ktorá obkolesila pracovisko. Výborná možnosť otestovania bezpečnostných procesov tímov. Ako sa máte správať, čo máte robiť? Je to atak na vás, alebo ste sa iba priplietli do cesty? Pre mňa samotného to bola zaujímavá skúsenosť, hoci som ju nezažil po prvýkrát. Ale vždy je niečím iná, zvláštna a vyžaduje si iný postup a riešenie.

Kým jeden tím pracuje na pracovisku, druhý by mal od-

dychovať v tábore. Avšak príde hlásenie o blížiacom sa chemickom mraku, ktorý unikol z blízkej chemickej továrne poškodennej pri dotrasoch a nutnosť evakuácie tábora, prípadne vám do tábora vniknú utečenci. A tak vám z plánovaného štvorhodinového spánku zostane pol hodina. Preto stále platí pravidlo, ktoré sme sa kedysi dávno naučili. Spi keď môžeš a jedz, keď môžeš, lebo nikdy nevieš, čo bude o 5 minút. Maj stále pripravený tzv. Pack away – batoh, v ktorom je všetko potrebné na prežitie minimálne 24 hodín a člen tímu ho má neustále pri sebe.

Zatiaľ prebieha práca na pracovisku. Hoci je schéma práce vždy rovnaká, každé pracovisko prináša iné prekážky, nutnosť iného postupu, využitia lanovej techniky ap. Štandardným postupom je vždy prieskum, identifikovanie možného rizika prítomnosti nebezpečných látok (unikajúci plyn ap.), zhodnotenie statiky narušenej budovy a plán na jej zabezpečenie, pátranie po nezvestných psami, videoskopom, počúvaním zvukov, stanovenie priekrovej cesty a následné technické opatrenia na dosiahnutie obeť. Nastupuje

na scénu zdravotnícky tím, ktorý vyšetrí a ošetrí obeť a spoločne s celým tímom evakuujú obeť z ruín. Prácu vám môžu narúšať ďalšie faktory, ako už spomínané lokálne obyvateľstvo s ich rôznymi aktivitami, kedy musíte okamžite reagovať na vzniknutú situáciu, majú na pamäti prioritu, ktorou je bezpečnosť vlastného tímu, až následne starostlivosť o obeť nešťastia. Evakuácia alebo okamžité opustenie pracoviska je preto bežným rituálom, ktorý členov tímu pripravuje na reálne zásahy a reálne nebezpečenstvo, ktoré môže tím ohroziť.

Nepretržitý cyklus práce od 29. januára od cca 13-tej hodiny, až do 31. januára do 14:00 hod., kedy bolo cvičenie oficiálne skončené. Spolu 49 hodín v nasadení, prerušených oddychom, či spánkom vo viacerých etapách po pár hodín, či desiatok minút, bez ohľadu na dennú, či nočnú hodinu. Raňajky podávané o druhej v noci, či obed o 22:30 hod. Nič zvláštne. Dážď, silný vietor, teploty tesne nad nulou, následné silné sneženie a o pol hodiny bolo všetko biele, pokryté drobnými krúpkami.

A potom záverečné vyhodnotenie cvičenia, zoznámenie sa s organizátormi, trénermi, pozorovateľmi, ale predovšetkým všetkými účastníkmi. S mnohými sme sa počas cvičenia ani nemali možnosť stretnúť. Spoločný večer plný debát, spoznávania sa, výmeny kontaktov, ale aj zábavy a dokonca tanca. Unavené, ale šťastné a novými skúsenosťami naplnené tváre členov tímov. Ďalšia úžasná skúsenosť plná nečakaných prekvapení. Zvládli sme to. Už iba spiatočná dvojdná cesta domov a vyhodnotenie cvičenia, poučenie sa z chýb i skúseností prebratých od iných tímov. A ďalšie plány do budúcnosti. Možnosť absolvovania takto profesionálne pripravených cvičení by mala byť nenahraditeľnou súčasťou prípravy všetkých tímov, plánovaných pre zásahy v krízových oblastiach sveta. Európa sa tak spoločne stáva silnejšou a pripravejšou pre zvládanie klimatických zmien a jej následkov nie len na svojom území, ale kdekoľvek na svete.

MUDr. Marcel Sedlačko
prezident ASSR

Foto: archív autora

Perspektíva využívania bezpilotných lietajúcich prostriedkov v oblasti civilnej ochrany

Zatiaľ čo bezpilotné pozemné prostriedky (Unmanned Ground Vehicles, UGVs) a bezpilotné vodné systémy (Unmanned Marine Systems, UMSs) sú v súčasnej dobe stále prioritne využívané pre účely vojenského a bezpečnostného použitia, bezpilotné lietajúce systémy (Unmanned Aerial Systems, UASs) sa stávajú významným nástrojom s veľkým potenciálom využitia v oblasti nevojenských aplikácií. Bepilotné lietajúce systémy pozostávajú zo samotného bezpilotného lietajúceho zariadenia (Unmanned Aerial Vehicle, UAV) bežne známeho tiež ako dron a z pozemnej kontrolnej stanice (Ground Control Station, GCS), t. j. diaľkového ovládania, ktoré umožňuje operátorovi kontrolu nad lietajúcim zariadením.

V tejto súvislosti je možné stretnúť sa s pojmom diaľkovo ovládané vzdušné systémy (Remotely Piloted Aerial Systems, RPASs), kde lietajúcim zariadením je diaľkovo ovládané lietadlo (Remotely Piloted Aircraft, RPA). Tieto systémy je potrebné odlišiť od takých, kde bezpilotný lietajúci prostriedok lieta autonómne, podľa vopred naprogramovaných GPS-súradníc. Bežné sú však kombinácie oboch spôsobov riadenia letu **bezpilotného lietajúceho prostriedku (BLP)**.

Využitie BLP v oblasti krízového riadenia

Bepilotné lietajúce prostriedky je možné využívať v rôznych oblastiach

ľudskej činnosti. Niekoľko prípadov použitia BLP v oblasti krízového riadenia poskytuje príklady o možnostiach kde, kedy, prečo a ako môžu byť použité pri záchranných prácach. Sú však potrebné viac štruktúrované a obsiahle úvahy pre informovanie a usmernenie o rozhodovacích procesoch pre účinné a efektívne nasadenie BLP.

Využitie BLP v oblasti civilnej ochrany poskytuje možnosti využitia pre široké spektrum rôznych typov operácií. Z pohľadu operatívy a spôsobilostí rozlišujeme nasledovné typy úloh, ktoré môžu BLP plniť:

- letecká inšpekcia – kontrola za účelom určenia nedostatkov, problémov, nefunkčnosti alebo iných špecifických ukazovateľov vizuálne alebo

prostredníctvom iných senzorov, napríklad inšpekcia rôznych stavieb alebo štruktúr za účelom analýzy ich poškodenia (napr. po zemetrasení), inšpekcia stavu prvkov kritickej infraštruktúry ap.,

- letecké monitorovanie alebo dohľad – pravidelné pozorovania s využitím vizuálnych alebo iných senzorov, napríklad monitorovanie lesných porastov ako súčasť prevencie proti lesným požiarom, monitorovanie dopravnej situácie, monitorovanie prírodných fenoménov ako napríklad vulkanická činnosť, monitorovanie činnosti ľudí alebo zvierat ap.,
- letecké hľadanie alebo pátracie činnosti – vyhľadávanie osôb, špecifických aktivít, alebo rôznych javov,

napríklad hľadanie ľudí vo vodnom prostredí,

- letecké mapovanie a zber dát – detailné skúmanie geologických referencií zemského povrchu vrátane infraštruktúry, napríklad mapovanie oblasti po zemetrasení za účelom zvýšenia kvality a efektivity rozhodovacích procesov ap.,
- letecká distribúcia látok spôsobom donáškovej služby – proces distribúcie nekvapalných materiálov, napríklad balenej pitnej vody, potravinovej pomoci, alebo zdravotníckeho materiálu ap.,
- letecká distribúcia látok pomocou rozprašovania – proces uvoľňovania kvapalných materiálov do prostredia, aplikácia dekontaminačných roztokov rozprašovaním na povrchy, aplikácia rôznych typov chemikálií pre konkrétny typ použitia (napríklad aplikácia disperzných činidiel a enzýmových prípravkov pre rozklad ropných škvŕn na vodnej hladine) ap.

Pre rôzne krajiny môžu byť priority oblastí použitia BLP rôzne a závisia tiež od typov udalostí, ktoré v tejto krajine môžu vzniknúť. Podľa typových činností je možné rozlíšiť nasledovné oblasti použitia BLP:

- pátranie a záchranárske činnosti v mestských podmienkach (Urban Search and Rescue, USAR),
- pátranie a záchranárske činnosti v podmienkach vodného prostredia (Maritime Search and Rescue, MSAR),
- pátranie a záchranárske činnosti vo vzdialených oblastiach a v neprístupnom teréne, napríklad pátranie a záchranárske činnosti v horských oblastiach (Mountain Search and Rescue),
- povodne,
- zemetrasenie,
- hasenie bežných požiarov,
- hasenie rozsiahlych a lesných požiarov,
- CBRNE incident, ap.

Kvalita, flexibilita a interoperabilita BLP

Efektívna vzájomná spolupráca národných záchranných tímov využívajúcich BLP, ako aj spôsobilosť koordinácie ich činností a vzájomnej komplementarity s inými národnými alebo zahraničnými tímami je významným faktorom určujúcim potenciál ich použitia pri záchranných prácach v rámci Slovenskej republiky, ako aj v zahraničí. Hlavný cieľ, ktorý sa týmto sleduje je dosiahnutie štandardnej úrovne pripravenosti prostredníctvom súboru ukazovateľov kvality a interoperability. Za základné charakteristiky vymedzujúce oblasť použitia BLP možno považovať nasledovné:

- Úlohy – jednotlivé úlohy vykonávané pomocou BLP možno charakterizovať podľa spôsobilosti na plnenie určitého typu úloh, alebo podľa typových činností na riešenie ktorých je záchranný tím a BLP určený.
- Užitočné zaťaženie – v nadväznosti na zabezpečované úlohy možno definovať požiadavky pre užitočné zaťaženie BLP, napríklad schopnosť niesť optickú alebo termovíziu kameru s požadovanou minimálnou rozlišovacou schopnosťou, rýchlosťou prenosu dát alebo ďalšími vlastnosťami.
- Dĺžka trvania letu (prípadne doletová vzdialenosť) – veľmi dôležitý faktor, ktorý je ovplyvnený viacerými faktormi a od ktorého závisia možnosti použitia BLP.
- Odolnosť voči podmienkam prostredia – požiadavky na parametre odolnosti voči podmienkam prostredia, napríklad klimatické podmienky, chemická odolnosť v CBRN prostredí, odolnosť voči dekontaminačným materiálom, odolnosť voči sálavému teplu alebo ohňu ap.
- Spracovanie údajov – táto charakte-

ristika zahŕňa druhy alebo typy informácií, ktoré by mali byť bezpilotné lietajúce prostriedky schopné poskytovať, ako aj formát ich zaznamenávania, napríklad obrázky, audio/video záznam, geografické koordináty objektov, situačné a analytické správy, ako aj ďalšie údaje a spôsob ich interpretácie.

- Počet BLP na záchranný tím – kapacitné možnosti záchranného tímu z hľadiska flexibility pre možnosti nasadenia.
- Počet osôb na záchranný tím – minimálne potrebné personálne obsadenie tímu BLP na zabezpečenie výkonu určených činností.
- Pripravenosť na výjazd – najvyššia prípustná dĺžka trvania výjazdu tímu BLP po prijatí vyznamenania, respektíve po akceptovaní výzvy na výjazd na záchranné práce.
- Pripravenosť na nasadenie – minimálna požadovaná dĺžka trvania nasadenia bezpilotného lietajúceho prostriedku v teréne po vyznamení na zásah.
- Ďalšie kvalitatívne ukazovatele, ktoré sa môžu časom v praxi ukázať ako relevantné a žiaduce z pohľadu hodnotenia kvality záchranného tímu využívajúceho BLP.

Hlavné výzvy z pohľadu uplatnenia BLP v krízovom riadení

Európska Komisia vyjadrila svoje stanovisko a zámer ďalšieho rozvoja v ob-

lasti využívania BLP prostredníctvom dokumentu Communication from the Commission to the European Parliament and the Council No. COM(2014)207). Hlavné výzvy z pohľadu uplatnenia BLP v krízovom riadení zahŕňajú legislatívne ustanovenia, otázky letovej spôsobilosti a využívania vzdušného priestoru, problematiku zodpovednosti za škody, ochrany súkromia a bezpečnosť používania BLP.

Legislatíva

Hlavnou výzvou pre ustanovenia, ktoré by mohli umožniť využívanie BLP v oblasti krízového riadenia sú legislatívne predpisy. V súčasnosti platnú legislatívu relevantnú v súvislosti s využívaním BLP tvorí zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve, ako aj nariadenie Európskeho Parlamentu a Rady (ES) č. 216/2008 o spoločných pravidlách v oblasti civilného letectva a o zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva. Tieto predpisy zohľadňujú tiež nariadenia Medzinárodnej organizácie pre civilné letectvo (International Civil Aviation Organization, ICAO). Ďalším dôležitým predpisom je rozhodnutie Dopravného Úradu SR č. 1/2015 z 19. 8. 2015, ktorým sa určujú podmienky vykonania letu lietadlom spôsobilým lietať bez pilota vo vzdušnom priestore SR.

Ak je akékoľvek lietadlo (vrátane BLP) využívané za účelom leteckej fotografie (fotografovanie, filmovanie, alebo iné zaznamenávanie informácií z paluby lietadla), je to výkon leteckých prác (§ 44 leteckého zákona), ktorý podlieha aj vydaniu povolenia Ministerstvom obrany SR v súlade s § 63 a § 64 zákona č. 215/2004 Z. z. o ochrane utajovaných skutočností a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Letecké práce teda možno vykonávať len na základe tohto povolenia (povolenia Ministerstva obrany SR) a povolenia vydaného Dopravným úradom. Dopravný úrad v povolení určí rozsah a podmienky na vykonávanie leteckých prác. V tejto súvislosti si záchranné práce s využitím BLP vyžadujú tiež povolenie na vykonávanie leteckých prác.

Používanie BLP je v súčasnosti obmedzené pre špecifikované predefinované oblasti. Vývoj v oblasti legislatívy upravujúcej využívanie vzdušného priestoru a letovú spôsobilosť BLP je pomalý a existujú rozdielnosti v národných legislatívnych predpisoch jednotlivých krajín Mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany. V súčasnosti prebieha novelizácia Nariadenia EP a ES č. 216/2008 o spoločných pravidlách v oblasti civilného

letectva a o zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva, ktorej zámerom je ustanoviť jednotný legislatívny rámec pre využívanie BLP najmä v oblasti krízového riadenia.

Letová spôsobilosť

Pre letový režim BLP v prípade jeho použitia pri riešení krízovej situácie nie je v legislatíve SR zavedená klasifikácia. Problematika BLP taktiež nie je upravená samostatným legislatívnym predpisom a je považovaná za súčasť vyššie uvedených predpisov. Riadenie celej činnosti ako aj regulácie použitia BLP pre riešenie krízových situácií je teda zahrnuté v riadení prevádzky civilného letectva a v prípade novelizácie sa môže táto problematika doplniť len príslušnými pasážami vo vyššie uvedenej legislatíve SR a EÚ pre civilné letectvo. Perspektívnym riešením je prijatie ustanovenia, ktoré by garantovalo, že osvedčenie o letovej spôsobilosti, ktorý získal BLP v jednej členskej krajine, bude platiť aj v iných krajinách, čo by umožňovalo využitie takýchto BLP pre potreby medzinárodnej asistencie v oblasti civilnej ochrany. Jednou z diskutovaných možností, ktorá by mohla realizovať toto opatrenie, je vydanie osvedčenia pre BLP, ktoré by bolo akousi analógiou cestovného pasu.

Využívanie vzdušného priestoru

V súkromnej sfére je v súčasnosti autorizovaný let BLP povolený len pre vymedzené oblasti vzdušného priestoru, čím sa sleduje zaručenie bezpečnosti letovej prevádzky BLP. V prípade krízových situácií by mali byť tieto obmedzenia dočasne upravené tak, aby mohli príslušné zložky záchranného systému (či už štátne, dobrovoľnícke alebo zahraničné) nasadiť svoje BLP pre potreby vykonávania záchranných prác. V prípade rozsiahlej udalosti, ktorá si vyžaduje uzatvorenie vzdušného priestoru, je použitie BLP jednoduchšie. Využívanie BLP a pilotovaných lietadiel v rovnakom čase a vzdušnom priestore je vylúčené.

Zodpovednosť a poistenie

Napriek snahe o bezpečné používanie BLP je vždy určitá pravdepodobnosť vzniku nehody a táto skutočnosť musí byť vzatá na vedomie. V prípade nehody vzniká potreba adekvátnej kompenzácie za spôsobenú škodu alebo zranenie, čo so sebou prináša povinnosť poistenia a trestnoprávnej zodpovednosti. Nastavenie týchto pravidiel je nevyhnutnou podmienkou pre oblasť využívania BLP nielen v súkromnej sfére, ale tiež pri záchranných prácach.

Ochrana súkromia

V prípade využívania BLP pre účely leteckej inšpekcie, monitorovania, pátracích činností alebo iného výkonu leteckých prác v oblasti krízového riadenia nesmie dôjsť k porušeniu základných práv na ochranu súkromia. Spoločným úsilím členských štátov Mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany a Európskej Komisie je zabezpečenie dodržania tohto kritéria pri operáciách civilnej ochrany.

Bezpečnosť

Veľmi dôležitým faktorom pri výkone činností s využitím BLP je bezpečnosť ich použitia. K poškodeniu a havárii BLP počas používania môže dôjsť predovšetkým v dôsledku fyzického, elektronického, alebo kybernetického útoku, ako aj chybou operátora. Každé použitie BLP musí zahŕňať tieto bezpečnostné aspekty tak, aby výrobcovia a operátori prijali príslušné protipatrenia na zníženie takéhoto rizika.

V súvislosti s vyššie uvedeným je v spoločnom záujme všetkých členských krajín Mechanizmu Únie v oblasti civilnej ochrany spolupodieľať sa na vytvorení koncepcie využívania BLP pre rozvoj záchranného prostredia a civilnej ochrany. V nadchádzajúcom období bude potrebné prehodnotiť možnosti legislatívnej úpravy príslušných predpisov SR, ktoré upravujú pravidlá na využívanie BLP. Základným pilierom prístupu k takýmto zmenám by mali byť strategické aspekty ich využívania v oblasti krízového riadenia. Pre ďalší rozvoj v tejto oblasti je preto potrebné identifikovať opatrenia a odporúčania, ktoré by umožnili zapracovanie a rozvoj koncepcie využívania BLP na záchranné práce, vrátane požiadaviek na operačné a technické kritériá. Využívanie digitálnych médií pri krízových situáciách je v dnešnej dobe samozrejmosťou.

Ing. Milan Orolín

sekcia krízového riadenia MV SR

Ilustračné foto: **Internet**

Ďalšie informácie:

- Communication from the Commission to the European Parliament and the Council No. COM(2014)207).
- Nariadenie EP a Rady (ES) č. 216/2008 o spoločných pravidlách v oblasti civilného letectva a o zriadení Európskej agentúry pre bezpečnosť letectva
- Zákon č. 143/1998 Z. z. o civilnom letectve
- Rozhodnutie Dopravného Úradu SR č. 1/2015 z 19. 8. 2015, ktorým sa určujú podmienky vykonania letu lietadlom spôsobilým lietať bez pilota vo vzdušnom priestore SR.

System fungovania civilnej ochrany v Slovinsku

Na území Slovinska sa nachádza 210 obcí, z ktorých 11 sú mestské magistráty (mestni občine, singulárni – mestna občina) Celje, Koper, Kranj, Ljubljana, Maribor, Murska Sobota, Nova Gorica, Novo Mesto, Ptuj, Slovenj Gradec a Velenje. V súlade s ústavou sa miestna správa vykonáva v obciach. Starosta zastupuje obec, dohliada na plnenie rozhodnutí prijatých Radou a obecnými výbormi a pôsobí ako vedúci mestskej správy.

Správa pre civilnú ochranu a zmiernenie následkov katastrof – ACPDR (orgán ministerstva obrany) je národný orgán, ktorý plní administratívne a technické úlohy v oblasti civilnej ochrany.

V Slovinsku sa pojem civilná ochrana vzťahuje na konkrétne operačné jednotky, ktoré sa zaoberajú úlohami týkajúcimi sa zásahu a záchrany pri mimoriadnych udalostiach spojených s konkrétnymi situáciami, ktoré nemôžu byť riadené inými silami. Pojem civilná ochrana zahŕňa aj operačné riadenie koordináčnych štruktúr v prípade mimoriadnej udalosti. Tie sa skladajú z veliteľov v oblasti civilnej ochrany (organizovanej na národnej, oblastnej, miestnej úrovni) a ich zamestnancov. Inými slovami, civilná ochrana v Slovinsku znamená širší a špecifickejší rozsah aktivít.

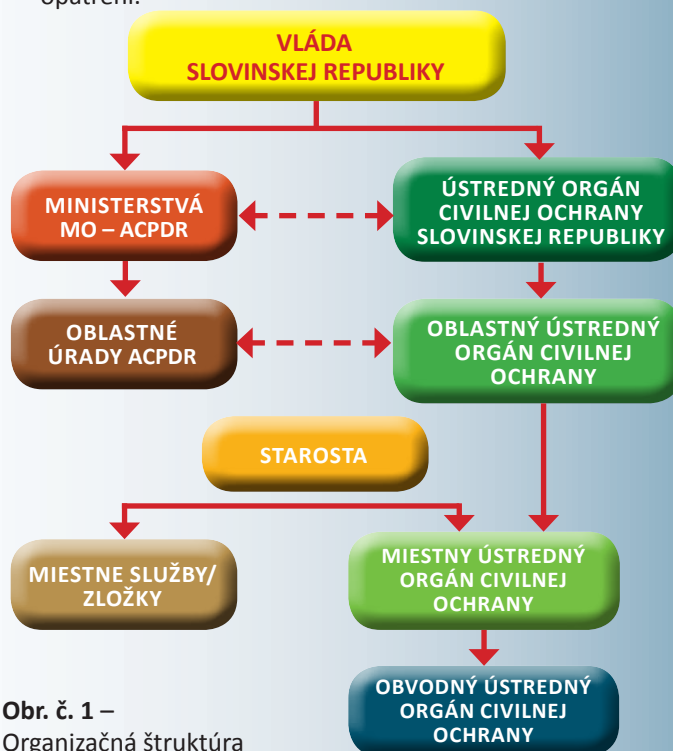
Hlavné úlohy Správy pre civilnú ochranu a zmiernenie následkov katastrof – ACPDR:

- Príprava národného programu ochrany pred prírodnými a inými katastrofami.
- Kompilácia hodnotenia rizík a hrozieb.
- Organizácia monitoringu, vyzozumenia a varovacieho systému.
- Organizácia komunikačných systémov.
- Priame koordinovanie preventívnych opatrení.
- Oznámenie hrozby katastrofy.
- Určovanie pokynov pre opatrenia v prípade katastrofy.
- Príprava národného havarijného plánu odozvy.
- Organizácia, materiálne zabezpečenie a tréning jednotiek civilnej ochrany, ktoré spadajú pod národnú jurisdikciu.
- Koordinácia pripravenosti, operácií a spolufinancovania aktivít týkajúcich sa verejných záchranných služieb na národnej úrovni.
- Príprava programu, organizovanie a implementovanie vzdelávania a prípravy.
- Tvorba podmienok pre národného veliteľa civilnej ochrany a riaditeľstvo civilnej ochrany.
- Tvorba a udržiavanie národných hmotných rezerv.
- ACPDR tiež spravuje medzinárodnú spoluprácu a je tiež kontaktným miestom pre podávanie žiadostí o pomoc a ďalších informácií zo zahraničia.

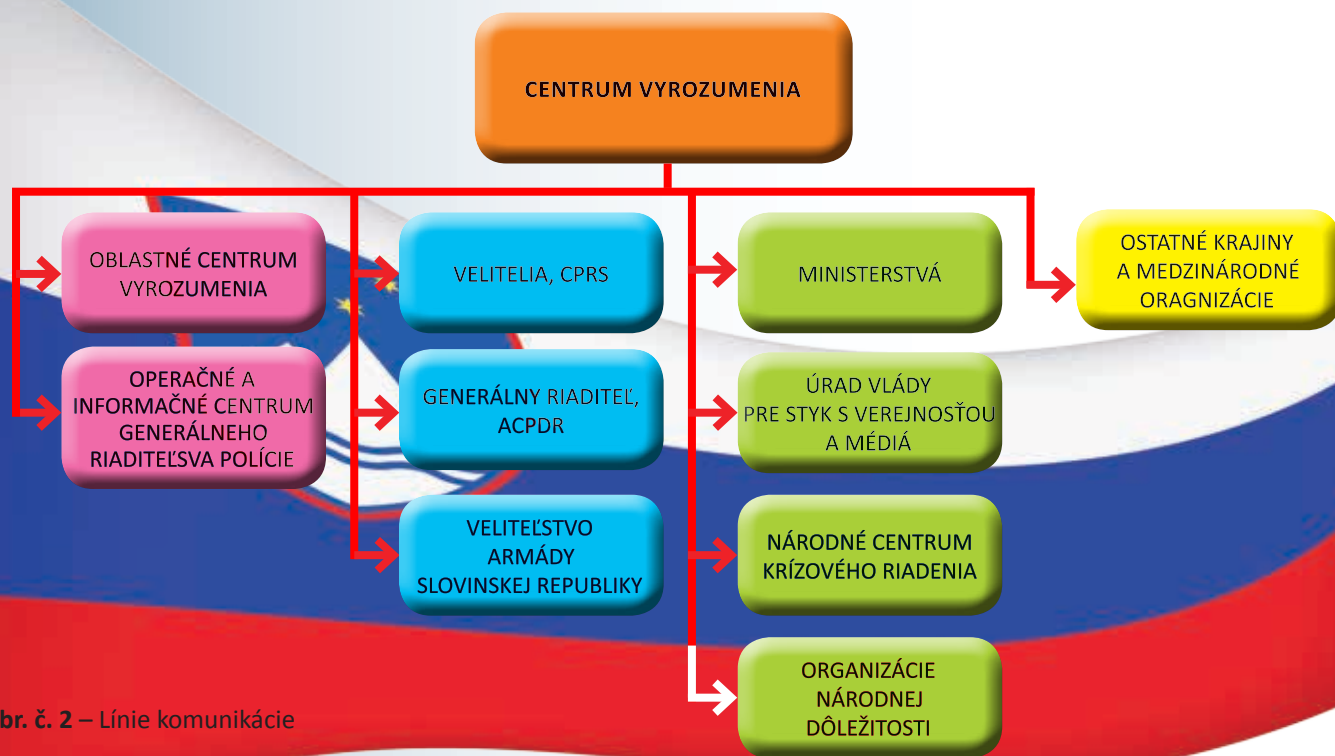
Na ministerskej úrovni je každé ministerstvo zodpovedné za realizáciu opatrení zameraných na prevenciu prírodných katastrof, inou ľudskou činnosťou spôsobených katastrof a na prevenciu dôsledkov takýchto katastrof v oblastiach svojej pôsobnosti. Vláda riadi a koordinuje činnosť ministerstiev v oblasti ochrany pred prírodnými a inými katastrofami. Preto bolo stanovených niekoľko priorit v rámci medzirezortnej pracovnej skupiny na riešenie prierezových otázok. Reakcia na veľké havárie, či katastrofy je v rukách veliteľa civilnej ochrany a zamestnancov na obecnej alebo oblastnej úrovni.

V prípade veľkých katastrof, veliteľ civilnej ochrany Slovenskej republiky riadi zásah a je priamo podriadený vláde. Veliteľ poskytuje súčinnosť s ústredím civilnej ochrany, ktoré tvoria členovia rôznych príslušných ministerstiev a odborníci z rôznych oblastí. V Slovinsku existujú iba dve správne úrovne, národná a miestna úroveň. Avšak, v blízkej budúcnosti sa plánuje reorganizácia územia. Tá je už zohľadnená v organizácii existujúceho systému ochrany pred prírodnými a inými katastrofami, ktorá zahŕňa tiež 13 regionálnych úradov. Na miestnej úrovni vedú a riadia systém ochrany a záchrany obce samostatne vo svojich územných oblastiach. Profesionálna ochrana, záchranné a likvidačné úlohy sa vykonávajú na úrovni mestskej správy a miestnej ochrany, záchranných jednotiek a služieb. Príslušný orgán je starosta. Povinnosti starostu, ktoré sa týkajú civilnej ochrany v jednotlivých obciach, sú:

- Zabezpečenie realizácie úloh na ochranu pred prírodnými a inými katastrofami.
- Schvaľovanie havarijných plánov.
- Určovanie typu a veľkosti ochrany, záchranných a humanitárnych síl v obciach.
- Zabezpečenie implementácie opatrení na prevenciu a zmiernenie následkov prírodných a iných katastrof.
- Riadenie ochrany, záchranných prác a obnovy po prírodných a iných katastrofách.
- Zabezpečenie varovania obyvateľstva pred možným nebezpečenstvom a vyzozumenia o stave ochrany a ochranných opatrení.

Obr. č. 1 – Organizačná štruktúra

Obr. č. 2 – Línie komunikácie

ACPDR organizuje, vyvíja a implementuje administratívne a odborné záležitosti, týkajúce sa národného systému riadenia katastrof. Systém riadenia katastrof v Slovinsku spája profesionálne a dobrovoľné záchranné zložky, civilnú ochranu a humanitárne organizácie, rovnako ako výskumné inštitúcie a ďalšie organizácie do jedného systému. Preto ACPDR pripravuje všetky právne dokumenty, ktoré upravujú činnosť záchranných zložiek a tiež poskytuje finančné prostriedky pre záchranné zložky. Navyše ACPDR poskytuje administratívnu podporu veliteľovi civilnej ochrany Slovenskej republiky. Spolupráca medzi vnútroštátnymi orgánmi civilnej ochrany a operačnými organizáciami je preto náročná vo všetkých fázach cyklu krízového riadenia.

Riziká v Slovinsku

Medzi hlavné riziká, ktoré sa vyskytujú v Slovinsku, patria najmä zemetrasenia, zosuvy pôdy, búrky, suchá, mráz, sneh s dažďom, krúpy, husté sneženie, lavíny, povodne, erózie, epidémie, nákazy, požiare v prírodnom prostredí, požiare v budovách, nehody spojené s únikom nebezpečných látok, jadrová havária, dopravné nehody, banské havárie, migrácia obyvateľstva, vojna, terorizmus a iné formy masové násillia.

Vzdelávanie

Výcvikové centrum civilnej ochrany v Slovinsku sa nachádza blízko hlavného mesta. Toto vzdelávacie a výcvikové centrum poskytuje rôzne vzdelávacie a výcvikové programy pre jednotky, zložky a jednotlivcov, ktorí sa zúčastňujú na ochrane a záchrane. Taktiež organizuje výcvikové aktivity v súčinnosti s rôznymi medzinárodnými organizáciami, akými sú napríklad NATO či OSN. Poskytuje profesionálnu podporu pre národný časopis Ujma, ktorý publikuje prevenčnú a osvetovú činnosť týkajúcu sa ochrany pred katastrofami.

Zúčastnené strany na civilnej ochrane v Slovinsku

Ochrana, jednotky vykonávajúce záchranné práce a zložky sú organizované na miestnej aj celoštátnej úrovni v troch ty-

poch: dobrovoľné, profesionálne a civilná ochrana v rámci rezortov a zložiek. Väčšina z nich pracuje na miestnej úrovni. Tieto jednotky a zložky zahŕňajú asi 5 % z celkového počtu obyvateľov Slovinska, z ktorých väčšina plní úlohy dobrovoľne, bez odmeny, alebo ako súčasť ich vojenskej služby. Hoci systém ochrany pred prírodnými a inými katastrofami je oddelený od obranného systému, môžu slovinské ozbrojené sily vykonávať niektoré úkony na ochranu, záchranné a humanitárne úlohy v prípadoch, keď nie sú k dispozícii dostatočné civilné sily a prostriedky (t. j. účasť výsadekovej jednotky s vrtuľníkmi v horských záchranných operáciách a hasenie lesných požiarov). Ich účasť musí byť schválená ministrom obrany na základe návrhu veliteľa civilnej ochrany Slovenskej republiky. Slovinská polícia sa zúčastňuje na ochrane, záchranných a humanitárnych operáciách. Primárnou úlohou polície v prípade katastrofy je zabezpečenie verejného poriadku a zaistenie bezpečnosti v postihnutých oblastiach.

Rozdiely medzi jednotlivými systémami

Krízové riadenie

V slovinskom systéme sa používa pojem veliteľ v oblasti civilnej ochrany. Na Slovensku v oblasti civilnej ochrany takýto pojem nepoznáme. V Slovenskej republike v oblasti krízového riadenia sa vyskytuje pojem veliteľ zásahu podľa zákona č. 314/2001 Z. z. o ochrane pred požiarimi v znení neskorších predpisov.

Zaujímavosťou oproti slovenskému systému krízového riadenia je, že v Slovinsku má právomoc na zásah v prípade udalosti veľkého rozsahu veliteľ civilnej ochrany, ktorý je priamo podriadený vláde. Veliteľ civilnej ochrany taktiež poskytuje súčinnosť ústrednému orgánu civilnej ochrany, ktorý tvoria členovia rôznych príslušných ministerstiev a odborníci z rôznych oblastí. Na Slovensku je táto činnosť v prípade veľkých havárií odlišná, pretože musia byť splnené určité podmienky.

Mgr. Andrej Viktorín
sekcia KR MV SR

Humanitárna pomoc Slovenskej republiky do zahraničia

Poskytovanie humanitárnej pomoci je nedeliteľnou súčasťou zahraničnej politiky Slovenskej republiky. Humanitárna pomoc je do zahraničia poskytovaná podľa naliehavosti situácie a potrieb postihnutého štátu, podľa možností ekonomiky, disponibilných zdrojov štátneho rozpočtu, v súlade so zásadami a rezolúciami medzinárodného spoločenstva a s vlastnými prioritami a záujmami.

Náklady spojené s poskytovaním humanitárnej pomoci do zahraničia sa hradia z príslušných kapítol štátneho rozpočtu jednotlivých rezortov v programe Humanitárna pomoc. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky vyčlenilo v roku 2015 v programe Humanitárna pomoc čiastku 76 350,00 eur. Slovenská republika poskytla vlni do zahraničia materiálnu humanitárnu pomoc v celkovej hodnote 1 642 772,62 eur. V priebehu roka 2015 sa Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky aktívne podieľalo na realizácii nasledujúcej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia.

28. január 2015 – Ukrajina, I. etapa, Lvov

Na základe požiadaviek Ministerstva obrany Ukrajiny pripravila Slovenská republika materiálnu humanitárnu pomoc pozostávajúcu z výstrojného a zdravotníckeho materiálu zo zásob Ministerstva obrany Slovenskej republiky v celkovej účtovnej hodnote 469 674,66 eur. Naloženie humanitárneho materiálu na 6 kamiónoch sa uskutočnilo 26. januára 2015 vo Vojenskom útvere Nemecká. Odovzdanie pomoci Ministerstvu obrany Ukrajiny v Lvove sa uskutočnilo 28. januára 2015 prostredníctvom Generálneho konzulátu Slovenskej republiky v Užhorode.

3. február 2015 – Ukrajina, II. etapa, Užhorod

Na základe požiadaviek Červeného kríža Ukrajiny pripravilo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v súčinnosti s Ministerstvom vnútra SR materiálnu humanitárnu pomoc SR pre Červený kríž Ukrajiny. Pomoc SR vo forme dodania liekov, oblečenia a obuvi pre dospelých a deti v hodnote 161 160,79 eur bola 3. februára 2015 v poobedňajších hodinách SR odovzdaná zástupcom ukrajinského Červeného kríža v meste Užhorod.

13. február 2015 – Albánsko, Tirana

Prívalové dažde, ktoré sa začali 31. januára 2015 zvýšili hladiny mnohých vodných tokov v Albánsku, čo spôsobilo povodne v rôznych častiach krajiny. Najviac bola zasiahnutá juhozápadná časť krajiny, v regiónoch Gjirokastra, Fier, Vlore, Berat a Elbasan. Viac ako šesťsto rodín bolo evakuovaných zo zatopených oblastí a ďalším viac ako tisíc rodinám záplavy spôsobili škody na obydlíach. Na základe žiadosti a špecifikácie požiadaviek Ministerstva vnútra Albánska bola urýchlene pripravená a realizovaná materiálna humanitárna pomoc SR. Pomoc Slovenska pozostávala z kalových čerpadiel, elek-

trocentrál, prenosných skladacích postelí, prikrývkov, jednorazových pršiplášťov, uterákov, zimných kabátov a vysokej obuvi zo zásob Ministerstva vnútra SR v celkovej hodnote 69 675,98 eur. Pomoc SR bola Ministerstvu vnútra Albánska odovzdaná v Tirane 13. 2. 2015.

31. marec 2015 – Ukrajina, III. etapa, Lvov

Na základe požiadavky č. 4 NATO z 18. februára 2015 bola poskytnutá v poradí druhá materiálna humanitárna pomoc SR pre Ministerstvo obrany Ukrajiny v roku 2015. Celková hodnota materiálnej humanitárnej pomoci Slovenskej republiky bola 205 775,44 eur. Pozostávala zo zdravotníckych potrieb a liečiv darovaných farmaceutickými distribučnými firmami SR v hodnote 101 703,44 eur a zimného oblečenia pre dospelých zo zásob Ministerstva vnútra SR v hodnote 104 072,00 eur. Odovzdanie pomoci Ministerstvu obrany Ukrajiny v Lvove sa uskutočnilo 31. marca 2015 prostredníctvom Generálneho konzulátu Slovenskej republiky v Užhorode.

13. apríl 2015 – Ukrajina, IV. etapa, LZKS Vajnory

Na základe požiadavky Ministerstva zahraničných vecí a európskych záleži-

tošť SR a predbežného súhlasného stanoviska podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bola pripravená v poradí štvrtá materiálna humanitárna pomoc SR pre Ukrajinskú pravoslávnu cirkev – Kyjevský patriarchát a neziskovú nadáciu Medzinárodná asociácia na podporu Ukrajiny a Celonárodné občianske združenie Ukrajinská služba záchranu Užhorod. Celková hodnota materiálnej humanitárnej pomoci SR pozostávajúca z liekov a obväzov bola v hodnote 116 673,85 eur. Pomoc bola odovzdaná na Logistickej základni pre krízové situácie Vajnory.

15. máj 2015 – Ukrajina, V. etapa, Užhorod

Na základe požiadavky Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR a predbežného súhlasného stanoviska podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bola pripravená v poradí piata materiálna humanitárna pomoc SR pre Ukrajinskú pravoslávnu cirkev – Kyjevský patriarchát a neziskovú nadáciu Medzinárodná asociácia na podporu Ukrajiny. Celková hodnota materiálnej humanitárnej pomoci SR bola v hodnote 126 539,29 eur, pozostávala z prikrývkov a výstrojného materiálu Správy štátnych hmotných rezerv SR v hodnote 122 645,29 eur a lekárničiek prvej pomoci z MO SR – Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR v hodnote 3 894,00 eur.

28. mája 2015 – Káthmandu, Nepál

25. apríla 2015 silné zemetrasenie s magnitúdou 7,8 zasiahlo Nepálsku federatívnu demokratickú republiku a susedné krajiny. Epicentrum ležalo západ-

ne od nepálskej metropoly Káthmandu a bolo najhorším v chudobnej himalájskej krajine za vyše 80 rokov. Zničilo mnoho budov v starých štvrtiach Káthmandu, vrátane historických pamiatok a bolo dosť silné na to, aby ho pocítili v susednej Indii, v Bangladéši, v Tibete i v Pakistane. Bilancia zemetrasení v Nepále stúpila k 12. máju na 8 567 mŕtvych a 16 808 zranených. Svet reagoval na prírodnú pohromu rýchlo, keď ponúkol Nepálu humanitárny materiál, financie, zdravotnícke potreby, zariadenie, odborníkov a záchranné tímy. Na základe uznesenia vlády Slovenskej republiky z 29. apríla 2015 poskytla Slovenská republika materiálnu finančnú a materiálovú humanitárnu pomoc pre Nepálsku federatívnu demokratickú republiku. Humanitárna pomoc Slovenskej republiky o hmotnosti viac ako osem ton zahŕňala predovšetkým stany, poľné postele, deky a prikrývky, spacie vaky, balenia s infúznym intravenóznym roztokom, nádoby na skladovanie potravín a nápojov, elektrocentrály a osvetľovacie súpravy.

2. júl 2015 – Maďarsko, LZKS Vajnory

Na základe žiadosti Maďarska o poskytnutie stanov pre potreby núdzové-

ho ubytovania, Slovenská republika poskytla materiálnu humanitárnu pomoc pre Maďarsko na základe dohody medzi vládou Slovenskej republiky a vládou Maďarskej republiky o spolupráci a vzájomnej pomoci pri katastrofách. Pomoc Slovenskej republiky pozostávala z piatich stanov a príslušenstva k nim. Každý stan bol určený pre 20 osôb. Odovzdanie materiálnej pomoci sa uskutočnilo 2. júla 2015 v Logistickej základni pre krízové situácie Ministerstva vnútra Slovenskej republiky, Bratislava-Vajnory.

18. august 2015 – Bosna a Hercegovina

Veľvyslanectvo SR v Sarajeve oslovila Hercegovinská horská záchranná služba z Čitluku s prosbou o poskytnutie obuvi a oblečenia pre svojich členov. Veľvyslanectvo SR v Sarajeve úzko spolupracuje s touto dobrovoľnou záchrannou službou, keďže jej členovia sú nasadzovaní pri záchranných akciách v Medžugorí a okolí, kam chodí aj množstvo pútnikov zo Slovenska, ktorým aj viackrát poskytli nevyhnutnú pomoc. Ministerstvo vnútra SR poskytlo zo svojich zásob materiálnu humanitárnu pomoc SR pozostávajúcu z oblečenia a obuvi pre 34 dospelých osôb v celkovej hodnote 3 830,10 eur. Zástupcovia OS SR prepravili a odovzdali 18. augusta 2015 pomoc Veľvyslanectvu SR v Sarajeve, ktoré odovzdalo protokolárne pomoc SR Hercegovinskej horskej záchrannéj službe.

12. september 2015 – Srbsko I

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci bilaterálnych vzťahov a solidarity pri riešení krízovej situácie migrantov iniciovalo a

ponúklo Červenému krížu Srbska materiálnu humanitárnu pomoc Slovenskej republiky. Zásielka pozostávala z humanitárneho materiálu Ministerstva vnútra SR (14 paliet spacích vakov a prikrývok), ďalej oblečenia a obuvi pre dospelých a deti, ktoré darovala spoločnosť Tesco Stores SR, a. s., a zo sterilných zdravotníckych rukavíc, ktoré darovala farmaceutická spoločnosť B-Braun medical, s. r. o., Materiálnu humanitárnu pomoc v celkovej hodnote 85 254,04 eur si v Belehrade prebrali zástupcovia Červeného kríža Srbska v sobotu 12. septembra 2015. S ohľadom na ďalšiu očakávanú mohutnú vlnu utečencov SR pripravovala ďalšie zásielky humanitárnej materiálnej pomoci pre Srbsko. Pomoc bola distribuovaná do utečeneckého centra Preševo a tábora v Subotici, ktorý je na hranici s Maďarskom, približne 190 km na sever od Belehradu.

6. október 2015 – Srbsko II

Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR v rámci bilaterálnych vzťahov a solidarity v otázke imigrantov iniciovalo a ponúklo ďalšiu, v poradí druhú, materiálnu humanitárnu pomoc Červenému krížu Srbska v roku 2015. Pomoc SR pozostávala z humanitárneho materiálu Ministerstva obrany SR, Ministerstva vnútra SR, Správy štátnych hmotných rezerv SR a Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v Ozbrojených silách a ozbrojených zboroch SR – oblečenia pre dospelých, zásobníkov vody, poľných stolov a stoličiek. Celková hodnota humanitárnej pomoci SR je 193 816,89 eur. Naloženie humanitárneho materiálu sa uskutočnilo 5. októbra 2015 v Logistickej základni pre krízové situácie Vajnory a na Základni nepotrebného majetku Nemecká (VÚ 1043). Preprava humanitárnej pomoci SR z Bratislavy do Belehradu bola

zabezpečená tromi nákladnými vozidlami. Odovzdanie slovenskej materiálnej humanitárnej pomoci bolo uskutočnené 6. októbra 2015.

2. november 2015 – Slovinsko I

Na základe požiadaviek Slovinska a Generálneho riaditeľstva humanitárnej pomoci a ochrany v Bruseli z 21. októbra 2015 a predbežného súhlasného stanoviska podpredsedu vlády a ministra zahraničných vecí a európskych záležitostí SR bola pripravená materiálna humanitárna pomoc SR pre Slovinsko. Materiálna humanitárna pomoc SR pozostávala z prikrývok, spacích vakov, skladačích postelí, poľných stolov a posteľných plachiet zo zásob Ministerstva vnútra SR v celkovej hodnote 29 316 eur. Preprava slovenskej pomoci jedným kamiónom sa uskutočnila 2. novembra 2015 z Bratislavy do Ljubljany. Odovzdanie slovenskej pomoci v Slovinsku zabezpečilo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

10. november 2015 – Zabok, Chorvátsko

Na základe požiadaviek vlády Chorvátskej republiky z 22. októbra

2015 a Generálneho riaditeľstva humanitárnej pomoci a ochrany v Bruseli z 26. októbra 2015 Slovenská republika poskytla materiálnu humanitárnu pomoc SR pre Chorvátsku republiku. Materiálna humanitárna pomoc SR pozostávala z prikrývok, spacích vakov, skladačích postelí, elektrických ohrievačov, poľných kachiel, gumových číziem a 50-metrových predlžovacích elektrických káblov zo zásob Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v celkovej hodnote 24 953,64 eur. Preprava slovenskej pomoci jedným kamiónom sa uskutočnila 9. novembra 2015 z Bratislavy do skladu Ministerstva hospodárstva, práce a podnikania Chorvátska v Zaboku. Odovzdanie slovenskej pomoci v Chorvátsku 10. novembra 2015 zabezpečilo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky.

19. november 2015 – letisko Bratislava – Rumunsko

V súvislosti s tragédiou, ktorú spôsobil 30. októbra 2015 vo večerných hodinách požiar v nočnom klube Colectiv v centre trojmiliónovej Bukurešti (zabil 29 ľudí a nemocnice rumunskej metropoly prijali 180 zranených, z ktorých je 90 stále vo vážnom stave) a návštevou prezidenta Rumunskej republiky v SR bola pripravená materiálna humanitárna pomoc SR pre Rumunsko. Materiálna humanitárna pomoc SR pozostávala z 1 080 ks infúzných intravenózných roztokov zo zásob Ministerstva vnútra SR v celkovej hodnote 1 193 eur. Letecká preprava slovenskej pomoci sa uskutočnila 19. novembra 2015 v dopoludňajších hodinách z letiska Bratislava. Odovzdanie slovenskej pomoci v Bukurešti 19. novembra 2015 zabezpečilo Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí SR.

26. november 2015 – Irig, Srbsko III

Na základe požiadaviek Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR z 11. novembra 2015, Generálneho riaditeľstva humanitárnej pomoci a ochrany v Bruseli sa uskutočnila realizácia tretej materiálnej humanitárnej pomoci SR pre Srbskú republiku. Celková hodnota poskytovanej materiálnej humanitárnej pomoci SR bola v hodnote 48 530,24 eur, pozostávala z prikrývok, elektrocentrál, plášťov do dažďa, poňných kachiel, podložiek pod spacie vaky zo zásob Ministerstva vnútra Slovenskej republiky v hodnote 43 250,24 Eur a z izotermických prikrývok a hygienických balíčkov Ústredia ekumenickej pastoračnej služby v OS SR a OZ SR v hodnote 5 280,00 eur. 26. novembra 2015 v dopoludňajších hodinách bolo vykonané odovzdanie slovenskej pomoci v sklade Komisariátu pre utečencov a migráciu v obci Irig v Srbskej republike.

16. december 2015 – Slovinsko II, LZKS Vajnory

Štátny tajomník Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR Igor Slobodník 16. decembra 2015 v mene vlády Slovenskej republiky odovzdal veľvyslankyni Slovinskej republiky v SR Bernarde Gradišnikovej 15 kontajnerov pre núdzové ubytovanie utečencov na území Slovinska, osobitne matiek s deťmi. Ministerstvo zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky a Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky operatívne zabezpečili dodávku kompaktnej ubytovacej jednotky v celkovej hodnote 127 440 eur.

Ukrajina 2014

V apríli, auguste a decembri 2014 smerovala na základe požiadavky Misie Ukrajiny pri NATO v troch etapách pomoc zo zásob Správy štátnych hmotných rezerv Slovenskej republiky a Ministerstva vnútra Slovenskej republiky pre Ministerstvo obrany Ukrajiny. Išlo o nosidlá, kramerové dlahy, dezinfekčné roztoky, spacie vaky, zimnú obuv, elektrocentrály, osvetľovacie súpravy a jednorazový riad v hodnote takmer 68 tisíc eur. V decembri bol uskutočnený let lietadla JAK-40 Leteckého útvaru Ministerstva vnútra Slovenskej republiky z Bratislavy do Kyjeva so zásielkou materiálnej humanitárnej pomoci vo forme liečiv v celkovej hodnote 14 616 eur. Liečivá boli odovzdané 16. decembra 2014 zástupcovi Červeného kríža v Kyjeve. V júli prijala Slovenská republika naliehavú žiadosť NATO – výboru Civilného núdzového plánovania v Bruseli na posúdenie možnosti poskytnutia zdravotnej starostlivosti pre občanov Ukrajiny, ktorí utrpeli ľahšie zranenia a traumatizujúce situácie počas protivládnych demonštrácií v Kyjeve. Slovenská republika cestou nášho ministerstva ukrajinskej strane

ponúkla aj možnosť využiť poskytnutie zdravotnej starostlivosti a liečebno-rehabilitačné pobyty pre 20 občanov. Tieto pobyty boli ponúknuté v nemocniciach v pôsobnosti Ministerstva vnútra Slovenskej republiky a Ministerstva obrany Slovenskej republiky. Na základe ponuky sa poskytla zdravotná starostlivosť pre štyroch ukrajinských pacientov.

Bosna a Hercegovina 2014

V polovici mája 2014 zasiahli rozsiahle záplavy Bosnu a Hercegovinu. Hladiny väčšiny riek kulminovali. Nebezpečenstvo hrozilo na rieke Sáva, ktorá spôsobila povodne aj v Chorvátsku. Úrady Bosny a Hercegoviny požiadali Európsku úniu o materiálnu humanitárnu pomoc a začali zisťovať rozsah katastrofy. Bosna prirovnala škody k následkom vojny v 90. rokoch. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prostredníctvom Koordináčného centra pre reakcie na núdzové situácie Európskej únie (ERCC) v Bruseli prijalo 15. mája 2014 žiadosť o materiálnu humanitárnu pomoc pre povodňami postihnuté mesto Bijeljina v Bosne a Hercegovine. Materiálna humanitárna pomoc Slovenskej republiky pozostávala v prvej etape z kalových čerpadiel, elektrocentrál, protipovodňových vriec, plášťov do dažďa a gumovej obuvi v celkovej hodnote 51 367,34 eur a hmotnosti 5,4 ton. 20. mája prijalo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prostredníctvom Koordináčného centra pre reakcie na núdzové situácie Európskej únie (ERCC) v Bruseli rozšírenú žiadosť Ministerstva bezpečnosti Bosny a Hercegoviny o ďalšiu materiálnu humanitárnu pomoc. Tá pozostávala z kalových čerpadiel, elektrocentrál, stanov, prikrývok, vysušova-

cích agregátov, 20-litrových kanistrov na PHM, plášťov do dažďa a gumovej obuvi. Správa štátnych hmotných rezerv poskytla utierky a uteráky a Slovenský Červený kríž toaletné potreby. Celková hodnota II. etapy poskytnutej pomoci Slovenskej republiky pre Bosnu a Hercegovinu bola vo výške 72 099,48 eur. V tretej etape pomoc zo zásob Ministerstva vnútra SR pozostávala zo spodného oblečenia a obuvi pre 100 dospelých osôb v celkovej hodnote 15 002,40 eur. Ministerstvo obrany SR za finančné prostriedky vo výške 2 700,76 eur obstaralo hygienické prostriedky a oblečenie pre deti.

Srbsko 2014

Počet obetí katastrofálnych povodní v Srbsku dosiahol 20. mája 2014 29 osôb, ďalších viac ako 583 osôb bolo nezvestných. Celkovo bolo evakuovaných 30-tisíc ľudí, z toho väčšina z najviac postihnutého mesta Obrenovac pri Belehrade. Celkové škody premiér Srbska odhadol na stovky miliónov eur. Najviac škôd utrpel sektor energetiky, kde škody presiahli 200 miliónov eur. Odstavenie tepelnej elektrárne Kolubara stálo krajinu až milión eur denne. Problémom bola aj nemožnosť dopraviť uhlie do elektrárne z dôvodu zničenej infraštruktúry. Bezprostredné nebezpečenstvo hrozilo v srbských mestách Šabac, Mitrovica a Kostolac, kde sa s obavami sledovali stúpajúce hladiny Sávy a Dunaja. Elektrárň v Obrenovaci neďaleko Belehradu bola čiastočne zaplavená, ale neutrpeľa vážnejšie škody. Množstvo ľudí v zaplavených mestách a obciach očakávala pomoc. Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prostredníctvom

Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí Slovenskej republiky prijalo 20. mája 2014 žiadosť Veľvyslanca Srbska v Bratislave o poskytnutie materiálnej humanitárnej pomoci pre Červený kríž Srbska. Pomoc Slovenskej republiky pozostávala z nafukovacích matracov, oblečenia a obuvi v celkovej účtovnej hodnote 78 118,48 eur a hmotnosti cca 6 ton.

Libéria 2014

Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky prostredníctvom Koordináčného centra pre reakcie na núdzové situácie Európskej únie (ERCC) v Bruseli prijalo žiadosť o materiálnu humanitárnu pomoc pre krajiny západnej Afriky postihnuté vírusom eboly. Uvedomujúc si závažnosť vzniknutej situácie a výzvy Svetovej zdravotníckej organizácie na poskytnutie materiálnej pomoci Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky vyčlenilo zo svojich zásob humanitárneho materiálu pomoc pre 100 osôb: stany, poľné poste, prikrývky, elektrocentrály, osvetľovacie súpravy, poľné umývadla, uteráky a WC na použitie v poľných podmienkach s určením na vybavenie poľných nemoc-

níc pre Libériu v západnej Afrike. Dvadsaťosemdeviateho októbra 2014 bola zásielka s pomocou Slovenskej republiky prepravená kamiónom z Bratislavy do Holandska, odtiaľ ju holandská vojenská loď dopravila do Libérie. Materiál na humanitárnu pomoc bola v hodnote 33 821,32 eur o hmotnosti 3,88 tony.

Čierna Hora 2014

Na základe požiadavky Ministerstva vnútra Čiernej Hory a súhlasného stanoviska Ministerstva zahraničných vecí a európskych záležitostí SR poskytlo Ministerstvo vnútra Slovenskej republiky materiálnu humanitárnu pomoc pre Ministerstvo vnútra Čiernej Hory vo forme dodávok cestných motorových vozidiel v celkovej hodnote 60 200 eur.

Záverom je možné konštatovať, že Slovenská republika významne prispela k zblížovaniu národov formou poskytovania humanitárnej pomoci, čím sa opäť prihlásila k spoluzodpovednosti za celosvetový vývoj a k solidarite s ľuďmi trpiacimi v dôsledku prírodných katastrof a ozbrojených konfliktov. Poskytovanie humanitárnej pomoci Slovenskej republiky do zahraničia aj v roku 2015 pramenilo z poznania, že dianie v iných krajinách priamo alebo nepriamo ovplyvňuje aj život u nás. Všetky humanitárne akcie boli počas celého roka realizované zodpovedajúcim a účinným spôsobom, s ohľadom na zásady kvality, efektívnosti a s lepšími schopnosťami rýchlo reagovať, v prvom rade vďaka zhodnoteniu existujúcich kapacít v oblastiach logistiky, dopravy a komunikácií.

Ing. Zoltán Jasovský
sekcia krízového riadenia MV SR
Foto: archív redakcie

Lavínové nehody

Počas aktuálnej zimnej sezóny záchranári Horskej záchrannej služby zasahovali doposiaľ pri šiestich lavínových nehodách.

K prvej došlo ešte začiatkom decembra. Prostredníctvom čísla tiesňového volania 112 požiadal o pomoc jeden z dvojice poľských horolezcov, ktorých v Rumanovej doline pod Západným štítom nad Železnou bránou strhla lavína. Jeden bol úplne zasypaný pod snehom, druhý bol, našťastie, zasypaný len čiastočne. Podarilo sa mu ešte vyhrabať ruku spod snehu a mobilným telefónom privolať pomoc. O súčinnosť bola okamžite požiadaná VZZS z Popradu. Z heliportu v Starom Smokovci bol vyzdvihnutý záchranár HZS so služobným psom, no pre nepriaznivé poveternostné podmienky sa ich posádke

vrtníka nepodarilo vysadiť na mieste nehody. Vrtník sa následne musel vrátiť do Starého Smokovca. Záchranári HZS preto postupovali k postihnutým pozemne. Po príchode na lavínisko vyhrabali spod snehu prvého horolezca, poskytli mu prvú pomoc a zateplili ho. Súčasne za pomoci lavínových psov a lavínových vyhľadávačov prehľadávali lavínisko. V krátko čase sa im podarilo nájsť aj druhého horolezca, ktorý sa nachádzal približne 1,5 metra pod snehom. Žiaľ, už nejavil známky života. Aj napriek maximálnej snahe záchranárov, sa ho už nepodarilo zachrániť. Zraneného horolezca záchranári HZS transportova-

li na nosidlách KONG na Popradské pleso a odtiaľ terénym a následne sanitným vozidlom do nemocnice v Poprade. Telesné pozostatky druhého horolezca v súčinnosti s Leteckým útvorom MV SR letecky prepravili do Starého Smokovca a odovzdali príslušníkom PZ a pohrebnej službe.

V polovici januára sa počas výstupu v oblasti Ľadového štítu pod jedným z dvojice horolezcov odtrhol prevej a padol cca 200 metrov do doliny. Počas pádu utrpel mnohopočetné poranenia rebier, hlavy a dolnej končatiny. Pre zlé poveternostné podmienky z južnej strany Tatier nebolo možné nasadenie VZZS z Popradu. O súčinnosť boli požiadaní aj kolegovia z TOPR-u, ale ani zo severnej strany nebolo možné nasadenie vrtuľníka. Zo Starého Smokovca smerovali k postihnutému záchranári HZS pozemne a zároveň boli na miesto vyslaní aj pracovníci z Téryho chaty, ktorí do príchodu záchranárov poskytli zranenému prvú pomoc a zateplili ho. Následne ho záchranári HZS ošetrili, zafixovali a pripravili na transport. Medzitým sa poveternostné podmienky zo severnej strany Tatier vylepšili a o súčinnosť bol opäť požiadaný vrtuľník poľského TOPR-u. Postihnutého sa podarilo letecky transportovať na heliport do Starého Smokovca, kde bol odovzdaný posádke RLP na prevoz do nemocnice. Druhý horolezec spolu so záchranármi HZS zostúpil na Téryho chatu.

V sobotu 20. februára dopoludnia bol z Nízkyh Tatier na Operačné stredisko tiesňového volania HZS nahlásený pád 2 lavín do Lukového kotla v oblasti Školského žľabu. Jeden lyžiar bol úplne pod snehom. Druhý, ktorý mal ABS batoh, zostal na povrchu. Našťastie úplne zasypaného lyžiara sa kamarátom podarilo v krátkom čase spod snehu vyslobodiť. Obaja však utrpeli pravdepodobne poranenie chrbtice. O súčinnosť boli požiadaní aj leteckí záchranári VZZS z Popradu a záchranári HZS smerovali na miesto pozemne. Počas tejto záchranej akcie došlo k pádu ďalšej lavíny v oblasti Kotlísk. Zasiadnuté mali byť podľa informácií od oznamovateľa, ktorý sa nachádzal na hrebeni, tri osoby. Všetci boli údajne úplne zasypaní. Posádka VZZS okamžite po dohode so záchranármi HZS letela na

miesto pádu druhej lavíny a vzhľadom na vážnosť situácie bola o súčinnosť požiadaná aj posádka VZZS z Banskej Bystrice. Na mieste boli vysadení psodvi HZS so psami. Našťastie, na mieste zistili, že všetkým sa podarilo z lavíny svojpomocne dostať a sú v poriadku, bez zranení. Z Lukového kotla zatiaľ záchranári HZS pozemne transportovali zranených lyžiarov a na Lúčkach ich odovzdali privolaným posádkam RLP a RZP.

Hneď na druhý deň vo večerných hodinách sa na Operačné stredisko tiesňového volania obrátila so žiadosťou o pomoc sestra 30-ročného poľského snowboardistu, ktorý sa ešte ráno vybral do Lomnického sedla, no do neskorých večerných hodín sa nevrátil domov. Telefón mu zvonil, no na telefonáty a ani na SMS správy nereagoval. O lokalizáciu mobilného telefónu bola požiadaná Stála služba Prezídia Policajného zboru, no aj tá bola neúspešná. O súčinnosť boli požiadaní aj príslušníci PZ z Vysokých Tatier, ktorí našli auto nezvestného zaparkované na parkovisku pod lyžiarskym strediskom v Tatranskej Lomnici. Táto skutočnosť nevesťila nič dobré. Keďže v danej oblasti bolo počas dňa zaznamenaných niekoľko lavín, záchranári HZS sa vybrali prepátrať vytypované oblasti. Pri záchranej akcii im výrazne pomohli aj zamestnanci lyžiarskeho strediska, ktorí ich spolu s lavínovými psami snežným pásovým vozidlom vyviezli na Skalnaté pleso a následne mimoriadne spustili lanovku, ktorou sa vyviezli do Lomnického sedla. Okolo druhej hodiny nadránom pes označil miesto v čele lavíny pod Kartárikom. Následne záchranári spod snehu vyhrabali telo poľského snowboardistu. Pri šetrení bolo zistené, že snowboardista pravdepodobne vystupoval pešo z Lomnického sedla smerom na Lomnický štít a odtrhol lavínu, ktorá ho strhla Kartárikom do Skalnatej dolinky. Pohyboval sa na miestach, kde bol vyhlásený 3. stupeň lavínového nebezpečenstva, bez lavínového vyhadávača a výstroja, navyše sám a to sa mu stalo osudným.

mjr. Mgr. Jana Krajčirová

Operačné stredisko tiesňového volania HZS

Foto: **archív HZS**

Odporúčania Horskej záchrannej služby pri rastúcom počte tiesňových volaní

Horská záchranná služba každoročne úvodom roka vyhodnocuje rok predchádzajúci. Posledné roky sa opakovane stáva, že zaznamenávame nárast žiadostí o pomoc. V uplynulom roku prijali operátori Operačného strediska na tiesňovej linke HZS 18 300 zatiaľ najväčší počet tiesňových volaní a to 973, čo predstavuje nárast oproti roku 2014 o 14,47 %.

Keď však vyhodnotíme tiesňové volania z roku 2010 a porovnáme ich s rokom 2015, za šesť rokov to predstavuje nárast prijatých žiadostí prostredníctvom tiesňovej linky až o 143, 86 %! Počet všetkých úrazov, vrátane lyžiarskych, pri ktorých bola nevyhnutná pomoc horských záchranárov, bol za rok 2015 viac ako 2 000. Najhorším štatistickým údajom sú nepochybne smrteľné nehody, či nájdenie telesných pozostatkov v horách. V roku 2015 sa ich počet zastavil v posledný deň roka na výslednom čísle štyridsať... Štyridsať je vysoké číslo, ktoré predstavuje štyridsať ľudských, prevažne mladých životov. Dá sa v tomto prípade odpovedať na otázku: „Prečo je to tak?“

Jedni sa prikláňajú k tomu, že za tento zvýšený počet môže počasie, iní sú presvedčení o tom, že ho ovplyvnila aj neskúsenosť, precenenie svojich schopností a možností. Nájdu sa však aj takí, ktorých názor hovorí o prispení nešťastnej nehody, pri ktorej nepomôžu ani príručkové a overené znalosti. Pravdou však ostáva, že vstupom do vysokohorského prostredia sa menia prírodné podmienky a silu prírody treba podceňovať. Zimná sezóna si vzhľadom na vývoj počasia a prírodných podmienok v mnohých prípadoch vyžaduje dôkladnejšie plánovanie horolezeckej, skialpinistickej či turistickej túry. K šťastnému návratu prispeje aj dodržiavanie odporúčaní a výstrah, ktoré sú denne aktualizované a uverejňované na webovej stránke HZS. Možnosť overiť si momentálne podmienky v jednotlivých pohoroch je možné na infolinke, prípadne v oblastných strediskách. Pred odchodom do hôr odporúčame zistiť si počasie lokality, ktorú chceme navštíviť. Je dobré zhodnotiť svoju fyzickú prípravu i techniku a na základe toho si vybrať konkrétnu trasu, ktorá bude najviac vyhovovať možnostiam jednotlivca. Odporúčame tiež oboznámiť sa s náhradnými možnosťami trasy v prípade neplánovaných udalostí. Do hôr neodchádzame sami. Ak iná možnosť nie je, vždy niekoho (príbuzných, kamaráta, chatára) oboznámime o absolvovaní tra-

sy a to aj v prípade, ak trasu počas túry zmeníme. Netreba zabúdať na dobre nabitý mobilný telefón a výstroj potrebný pre aktuálne ročné obdobie. V zimnej sezóne preto vo výbave nesmú chýbať turistické paličky, mačky, cepín, vysoká obuv, teplé a náhradné oblečenie, rukavice, čelovka, mapa, jedlo a teplé tekutiny, či lavínová výbava. Pozornosť treba venovať aj meniacim sa poveternostným a snehovým podmienkam. V prípade zvýšeného lavínového nebezpečenstva v horskej oblasti, ktoré je vždy v teréne označené tabuľou LAVÍNOVÝ TERÉN, zvolte radšej náhradnú trasu a neriskujte!

Návštevníci lyžiarskeho strediska sú povinní dodržiavať pravidlá správania sa na lyžiarskej trati. Každý lyžiar používa trať na vlastné riziko a musí zvážiť svoje schopnosti s ohľadom na stav trate, počasie a počet lyžiarov. Samostatným pravidlom je nosenie prilby, ktoré je povinné pre deti do pätnásť rokov. V horách treba počítať s tým, že na niektorých územiach v horských oblastiach nemusia byť vždy dobré podmienky na volanie z mobilných telefónov, preto odporúčame využitie mobilnej SMS aplikácie HZS, ktorú je možné stiahnuť si do mobilu. Aplikácia umožňuje usku-

točniť volanie na tiesňovú linku HZS 18 300 a zároveň záchranárom poskytuje aj informácie o GPS polohe. Spolu s hovorom tak operátori automaticky vidia, kde sa človek nachádza, čo umožňuje rýchlu lokalizáciu volajúceho. No a aby sa aj z malého úrazu nestal veľký finančný problém, Horská záchranná služba odporúča uzatvoriť poistenie, ktoré finančne pokryje náklady spojené so záchrannou a pátracou činnosťou.

Dodržiavanie pravidiel, návštevných poriadkov, disciplinované správanie a rešpekt k horám nám pomôže zabezpečiť úspešný výstup aj zostup. Vždy by sme to mali mať na pamäti.

pprap. Katarína Števková

Operačné stredisko tiesňového volania HZS

Foto: archív HZS

Edukácia krízových manažérov v prostredí virtuálnej simulácie krízových situácií

Úlohou Akadémie Policajného zboru v Bratislave je pripravovať vysoko kvalifikovaných a profesionálne zdatných vysokoškolských odborníkov pre potreby Policajného zboru, odborných pracovísk rezortu Ministerstva vnútra SR a mimorezortných bezpečnostných služieb, poskytovať vzdelanie vo všetkých stupňoch vysokoškolského štúdia a zabezpečovať pre svojich absolventov a absolventov iných vysokých škôl ďalšie vzdelávanie, vedeckú výchovu formou doktorandského štúdia.

O d svojho založenia v roku 1992, ako štátna vysoká škola sa stala vysoko špecializovanou inštitúciou, postupne na základe vzdelávacích a výskumných výsledkov rešpektovanou vo vnútroštátnom ako aj medzinárodnom rozmere s oprávnením na uskutočňovanie magisterského a postgraduálneho štúdia, habilitačné konanie a inauguračné konanie.

Nové formy edukácie

Prioritou Akadémie Policajného zboru (ďalej len Akadémia PZ) je vypracovanie takých študijných programov, ktoré zodpovedajú aktuálnym a prognózovaným potrebám policajnej a bezpečnostnej praxe v študijných odboroch 8.3.1 Ochrana osôb a majetku a 8.3.2 Bezpečnostné verejno-správne služby, ktoré spĺňajú požiadavky spoločnosti na pripravenosť vysokoškolských odborníkov. Súčasťou rozvoja tejto stratégie je aj vedecko-výskumná činnosť na Akadémii PZ, spojená s problematikou virtuálnej simulácie krízových situácií národného a medzinárodného krízového manažmentu. Akadémia PZ rieši túto problematiku vo forme bloku vzájomne na seba nadväzujúcich vedecko-výskumných úloh. V prostredí virtuálnej simulácie sú začiatky edukačného procesu spojené v štúdiu realizovateľnosti budovania a rozvoja Simulačného centra AOS – pracoviska operácií národného a medzinárodného krízového manažmentu. Táto problematika je ďalej obsahovo prepojená s celým radom vedecko-výskumných projektov v študijnom odbore bezpečnostné služby.

Významným prvkom tohto bloku je vedecko-výskumná úloha Metodológia tvorby typových krízových scenárov pre prípravu študentov – krízových manažérov Akadémie Policajného zboru v Bratislave, Akadémie ozbrojených síl

generála M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, Vysokej škole bezpečnostného manažerstva v Košiciach, Pomorskej akadémie v Slupsku a Vysokej školy manažmentu, marketingu a cudzích jazykov v Katovicich. Tento projekt pri svojej realizácii znamenal kvalitatívny posun, a to najmä pripojením sa do projektu Pomorskej akadémie v Slupsku (Poľsko), Vysokej školy manažmentu, marketingu a cudzích jazykov v Katovicich (Poľsko), čím získala prezentovaná vedecko-výskumná úloha medzinárodný rozmer.

„ Simulačné centrum AOS – pracoviska operácií národného a medzinárodného krízového manažmentu je spoločný projekt viacerých inštitúcií. Opiera sa o analýzu spoločenskej potreby prípravy bezpečnostnej komunity v rámci silových rezortov Slovenskej republiky s využitím simulačných technológií.

Ďalším pozitívom je skutočnosť, že skúmaná a nastoľovaná problematika oslovila odborníkov z domáceho, ako aj zahraničného vysokoškolského prostredia a tiež odborníkov z bezpečnostnej praxe. Naznačené obsahové problémy sa stali súčasťou riešených, ako aj pripravovaných vedecko-výskumných úloh.

Medzinárodný projekt tejto vedecko-výskumnej úlohy v oblasti metodológie tvorby krízových scenárov vymedzil aj nasledovné úlohy:

- Vymedzenie a spresnenie východísk vzniku, podstaty a poslania typových krízových scenárov vo verejnej správe pre oblasti vojenských a nevojenských krízových scenárov.
- Spresnenie a vymedzenie základného pojmového aparátu v oblasti krízových scenárov vo verejnej správe, ako je napríklad krízový scenár, krízový scenár vojenského charakteru, krízový scenár nevojenského charakteru, typové krízové scenáre, katalóg

krízových scenárov, špecifický krízový scenár, námetová typológia, námety krízových scenárov, rámcový krízový scenár a komplexný krízový scenár.

- Spresnenie štruktúry krízových scenárov pre potreby verejnej správy.

V nasledujúcej časti autor prezentuje parciálny výsledok teoretickej práce, ktorý dáva odpovede na vyššie uvedené skupinu úloh v projekte medzinárodnej vedeckovýskumnej úlohy v oblasti edukácie krízových manažérov formou virtuálnej simulácie.

Simulačné centrum AOS – pracoviska operácií národného a medzinárodného krízového manažmentu je spoločný projekt Akadémie OS generála Milana Rastislava Štefánika v Liptovskom Mikuláši, Akadémie PZ v Bratislave a vybraných partnerských inštitúcií. Súčasne sa opiera o analýzu spoločenskej potreby

prípravy bezpečnostnej komunity v rámci silových rezortov Slovenskej republiky, s využitím simulačných technológií.

Akadémia ozbrojených síl rozvíja špecializované pracovisko, budované na základe simulačného nástroja OTB OneSAF (OneSEMI-Automated Forces Testbed/oneSAF Testbed Baseline; Science Applications International Corporation San Diego California USA, national representative Lynx Ltd. Košice), ktoré umožňuje realizovať počítačom podporované vzdelávacie a výcvikové aktivity v rámci profesionálnej prípravy časti bezpečnostnej komunity. Inštitucionálny projekt akadémie upriamuje pozornosť na spracovanie štúdie realizovateľnosti, s dôrazom na ďalšie budovanie simulačného centra v dvoch moduloch:

- v module Ochrana a obrana kritickej infraštruktúry a ochrana vojsk v operáciách,
- v module Ochrana obyvateľstva.

Cieľom tejto štúdie je pripraviť návrh ďalšieho budovania a rozvoja Simulačného centra AOS v oblasti profesionálneho zamerania špecializovaného pracoviška a materiálne technickej podpory neakreditovaných a akreditovaných vzdelávacích aktivít, alebo výcviku personálu na tomto pracovisku, pre plnenie úloh v rámci použitia síl a prostriedkov na území Slovenskej republiky a v zahraničí v rámci operácií národného a medzinárodného krízového manažmentu.

v komplexnom poňatí, alebo pri riešení jednotlivých, konkrétnych situácií, ktoré môžu nastať.

V počítačovej simulácii je možné modelovať podmienky a pôsobiace vplyvy v zjednodušenej podobe, je možné ich vhodným spôsobom variovať, upravovať, prípadne stupňovať podľa konkrétnej edukačnej situácie (vrátane požiadaviek na úroveň pripravenosti účastníkov).

Počítačová simulácia pri vhodnej

scenáre, ktoré by za reálnych podmienok (napríklad cvičenia) boli nepredstaviteľné vzhľadom na straty na životoch, zdraví a majetku,

- zaznamenávať a uchovávať priebeh simulácie,
- pohotovo využívať spätnú väzbu pre kontrolu a evaluáciu výsledkov jednotlivých účastníkov a celých skupín.

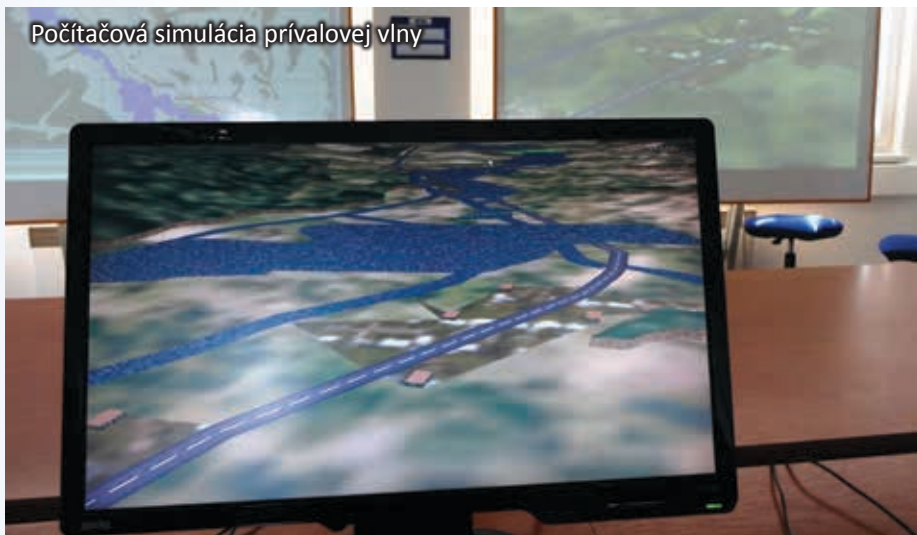
Skúsenosti z edukácie bezpečnostných pracovníkov, resp. pracovníkov krízového manažmentu ukazujú, že ďalší vývoj informačných technológií, najmä využívanie systému GIS (geografického informačného systému), ktorý zohľadňuje prácu s priestorovými údajmi na mapovom podklade (2D s dimenziami plochy X, Y, alebo 3D s dimenziami priestoru X, Y, Z), umožňujú ich efektívne využívanie ako moderných edukačných prostriedkov. GIS poskytuje priestorové informácie, resp. údaje, ktoré definujú polohu predmetov a tvarov v priestore, pomocou priestorových referencií. Môžu to byť fyzikálne parametre predmetov (napr. budov), abstraktné údaje (napr. vrstevnice), ap. Je to systém, v ktorom sú zhromažďované, hodnotené, overované a ukladané rele-

V rámci riešenia modulu Ochrana obyvateľstva štúdia rieši skutočnosť, že na jednej strane sú obyvatelia v podstate spotrebiteľmi ochrany (svojich životov, zdravia a majetku). Užívajú výhody tejto ochrany zo strany štátu, resp. obce na základe spoločenskej zmluvy, ktorou delegovali zabezpečenie a realizáciu činností, naplňujúcich obsah ochrany svojich životov, zdravia a majetku na tieto subjekty. Zároveň však zohrávajú aktívnu rolu tvorcov svojej vlastnej ochrany v oblastiach, kde je to nevyhnutné. A napokon obyvatelia (niektorí z nich) plnia úlohu manažérov a realizátorov ochrany iných ohrozených obyvateľov.

Počítačová simulácia

Využívanie edukačnej metódy simulácie v spojení s vhodným počítačovým vybavením je základom pre počítačovú simuláciu. V edukačných procesoch na APZ v Bratislave a AOS v Liptovskom Mikuláši je využiteľnosť počítačovej simulácie výrazná najmä v rámci organizovania a uskutočňovania praktických zamestnaní, cvičení a v edukačných aktivitách zameraných na prípravu na riešenie otázok vonkajšej a vnútornej bezpečnosti. Môže ísť o využitie tejto metódy

edukačnej príprave, umožňuje:

- podľa potreby rozdeliť celý dej na jednotlivé čiastkové etapy, ktoré je možné opakovať,
- rozvíjať tvorivosť, pohotovosť reakcií účastníkov navodzovaním zmien v podmienkach a v pôsobiacich faktoroch,
- účinne demonštrovať nový edukačný obsah,
- overovať a porovnávať rôzne varianty čiastkových a konečných riešení,
- demonštrovať rôzne katastrofické

vantné, úplné, hodnoverné, presné, zrozumiteľné a včasné informácie o teritóriu, ktoré môžu byť využívané v rôznych aplikačných podobách.

Aplikácie fungujúce na báze GIS sú využiteľné v oblasti modelovania situácií a náviku rozhodovania pri riešení krízových situácií. Tento systém, ako informačný systém o území (niekde tiež ponímaný ako inteligentná mapa), obsahuje grafickú a negrafickú časť. Grafická časť je v podstate mapou, negrafická obsahuje ďalšie informácie v podobe data-

báz, schém, textu ap.

Výhody využitia GIS sú v edukačnom procese zrejme najmä z hľadiska toho, že jeho základnou súčasťou je veľká informačná databáza a s ňou späté nástroje, ktoré umožňujú študovať a precvičovať riešenie rozptylových štúdií, modelovanie vzniku kríz a ich priebehu, ako aj ďalšie zložité úlohy krízového manažmentu.

Tento systém je postupne nahradzovaný dokonalejším a špecifickejšie zameraným systémom EIS (EIS/Info Book – Emergency Informing System), ktorého výhodou je široká informačná podpora, založená na komunikačnom prepojení viacerých riešiteľských subjektov. Preto je možné očakávať jeho perspektívne využitie v edukačných procesoch v našich podmienkach. Zavedenie tohto systému si vyžaduje pomerne značné náklady. Umožňuje však výraznú racionalizáciu a zefektívnenie edukačných procesov vrcholového krízového manažmentu verejnej správy, fyzických osôb a právnických osôb. Je možné predpokladať, že v priebehu krátko obdobia jeho intenzívneho využívania sa náklady na jeho inštaláciu vrátia, a môže predstavovať celkový prínos nielen pre kvalitu edukácie, ale aj bezpečnostných systémov.

Systém EIS sa vyznačuje relatívne príjemným informačným prostredím a formou. Umožňuje napr. využitie metód virtuálnej reality pre zobrazovanie a modelovanie rôznych situácií a prípravu alternatív riešenia v rozhodovacích procesoch, prípadne pri spracovávaní simulačných krízových štúdií. V programe EIS je možné spúšťať rôzne ďalšie informačné technológie a jeho užívateľ môže pre nácvik rozhodovacích procesov získať rôznorodé potrebné aktuálne informácie. Umožňuje najmä získať a viesť aktuálne prehľady o situácii a dynamike jej vývoja, umožňuje popis teritória, vybraných priestorov, objektov a budov z hľadiska možného ohrozenia, ich odolnosti, vybavenosti a ďalších aspektov. Databáza rizikových objektov, nebezpečných látok, začlenenie výpočtových a simulačných programov pre hodnotenie únikov nebezpečných látok umožňuje relatívne ľahko uskutočňovať odhady rizík v prípade vzniku krízovej situácie.

Tento moderný informačný systém pri svojom využití v edukačných procesoch umožňuje precvičovanie a zdokonaľovanie spracovávaní konkrétnych plánov činností, spracovávaní postupov a návodov pre riadiacich pracovníkov ako aj príslušníkov výkonných subjektov.

Interaktívne, hypermediálne edukačné systémy

Perspektívy vývinu týchto edukačných prostriedkov, založených na rozvoji informatiky, teórie komunikácie, elektroniky, psychológie a ďalších vedných odborov, sú orientované do oblastí interaktívnych, hypermediálnych edukačných systémov. Tieto systémy umožňujú aktívny podiel vyučovaných na usmerňovaní edukačného procesu, jeho jednotlivých fáz, napr. v podobe variantnej voľby riešení danej úlohy, v možnosti individuálneho edukačného postupu ap. Charakter hypermediálneho edukačného systému je podľa odbornej literatúry daný:

- rôznosťou interakcií široké možnosti komunikácie medzi vyučovaným a počítačom,

- vytváraním otvorených modelov,
- nezávislosťou prostredia na odovzdávanom obsahu,
- kooperatívnosťou edukácie,
- multimediálnou prezentáciou informácií (CD-ROMy, videokazety, disky ap.)

Hypermediálny edukačný systém je založený na konvergencii edukácie s výpočtovou technikou, komunikačnými prostriedkami, informačnými a edukačnými zdrojmi, organizačnou a reprodukčnou technikou a s rôznymi produktmi (software) komerčného charakteru.

V tejto súvislosti je potrebné medzi edukačné prostriedky začleniť tiež siete (lokálne počítačové siete, globálne siete, internet, systémy dial-In, umožňujúce prakticky neobmedzený prístup k informáciám), ktoré umožňujú popri individualizovanom štúdiu tiež efektívne

usporadúvanie E-mail konferencií – napríklad v rámci dištančnej edukácie. Využitie moderných edukačných prostriedkov v edukačných procesoch vysokých škôl umožňuje meniť prístupy ich organizátorov ku koncepciám edukácie, najmä v súvislosti s posilňovaním, často veľmi silno motivačne podmienených, sebaedukačných aktivít.

Návrh základných typových scenárov pre simuláciu v module Ochrana obyvateľstva

Typový scenár: Dopravná nehoda pri preprave nebezpečných látok a požiar v tuneli.

Typový scenár: Evakuácia obyvateľstva z obce v blízkosti jadrovej elektrárne.

Typový scenár: Činnosť IZS pri záplave v zastavanej oblasti (Košice, Liptovský Mikuláš).

Návrh štruktúry typového scenára Dopravná nehoda pri preprave nebezpečných látok a požiar v tuneli

- všeobecný opis pred vznikom krízovej situácie,
- identifikácia a charakteristika simulovaných entít,
- požiadavky na vizualizáciu vonkajšieho prostredia,
- požiadavky na vizualizáciu vnútorných priestorov vybraných objektov,
- charakteristika krízovej situácie,
- špecifikácia počtov a druhu použitých síl a prostriedkov pre simuláciu,
- predpokladaná činnosť pracovníkov správy tunela,
- predpokladaná činnosť zložiek integrovaného záchranného systému,
- predpokladaná činnosť ostatných relevantných orgánov a zložiek,
- stabilizačná fáza a post-konfliktná situácia.

Návrh štruktúry typového scenára Evakuácia obyvateľstva z obce v blízkosti jadrovej elektrárne:

- všeobecný opis pred vznikom krízovej situácie,
- identifikácia a charakteristika simulovaných entít,
- požiadavky na vizualizáciu vonkajšieho prostredia,
- požiadavky na vizualizáciu vnútorných priestorov vybraných objektov,
- charakteristika krízovej situácie:
- špecifikácia počtov a druhu použitých síl a prostriedkov pre simuláciu,
- predpokladaná činnosť orgánov štátnej správy a samosprávy,
- predpokladaná činnosť jednotiek civilnej ochrany,
- predpokladaná činnosť zložiek integrovaného záchranného systému,
- stabilizačná fáza a post-konfliktná situácia.

Návrh štruktúry typového scenára Činnosť IZS pri záplave v zastavanej oblasti (Košice, Liptovský Mikuláš):

- všeobecný opis pred vznikom krízovej situácie,
- identifikácia a charakteristika simulovaných entít,
- požiadavky na vizualizáciu vonkajšieho prostredia,
- požiadavky na vizualizáciu vnútorných priestorov vybraných objektov,
- charakteristika krízovej situácie,
- špecifikácia počtov a druhu použitých síl a prostriedkov,
- predpokladaná činnosť občanov a orgánov samosprávy,
- predpokladaná činnosť orgánov štátnej správy,
- predpokladaná činnosť špeciálnych tímov,
- predpokladaná činnosť zložiek integrovaného záchranného systému,
- stabilizačná fáza a post-konfliktná situácia.

Rozhodujúca manažérska a vecná činnosť bude realizovaná pripravenými špecialistami zo základných záchranných zložiek.

Snahou všetkých zložiek IZS v čase prípravy na plnenie úloh je skrátenie a zrýchlenie doby reakcie a konkrétneho poskytnutia pomoci v tiesni, zlepšenie informačných tokov medzi všetkými zainteresovanými subjektmi, krízové štáby a operačné strediská nevynímajúc. V krízových situáciách je zameranie zložiek IZS na riešenie a realizáciu záchranných prác,

zabezpečovaním chodu spoločenskej infraštruktúry, života občanov a chodu spoločnosti. Zvyšovaním záchranného potenciálu všetkých zložiek IZS, optimálnou prípravou, využitím štandardných metód zásahu a špeciálnych činností v modelových situáciách je možné dosiahnuť efektívne využívanie potenciálnych síl a prostriedkov na poskytovanie pomoci v tiesni. Súčasťou využitia virtuálnej simulácie je aj edukácia budúcich krízových manažérov na APZ za účelom zvýšenia akčioschopnosti IZS v rámci krízového manažmentu Slovenskej republiky.

Mjr. Ing. Milan Marcinek, PhD.
APZ Bratislava

Ilustračné foto: **archív redakcie**

Zoznam použitej literatúry

- [1] Akreditácia študijných programov - študijný program: Bezpečnostnoprávne služby vo verejnej správe; študijný odbor: 8.3.1 Ochrana osôb a majetku, 8.3.2 Bezpečnostné verejno-správne služby. Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2015.
- [2] ANDRASSY, V., GREGA, M., Didaktické postupy riešenia úloh v oblasti krízového manažmentu. Akadémia ozbrojených síl generála M. R. Štefánika, Liptovský Mikuláš, SR, 2013. 142 p. ISBN 978-80-8040-484-0
- [3] MARCINEK, M., Metodický podklad pre vypracovanie typového krízového scenára likvidácie ekologickej havárie pri dopravnej nehode. In: Riešenie

The task of the Police Corps Academy is to prepare highly qualified and professionally competent academic experts for the needs of the Police Corps, specialized workplaces of the Ministry of the Interior of the Slovak Republic and non-departmental security services, to provide education at all level of the university studies and provide their graduates and graduates of other universities with further education, scientific educational form of postgraduate studies. The author of the article outlines mainly the new forms of education using computer simulation that is significant in organizing and implementation of the practical trainings, exercises aimed at preparation for dealing with issues of internal and external security. The Academy's priority is to elaborate such study programmes that meet topical and prognosticated needs of the police or security practice.

krízových situácií prostredníctvom simulačných technológií, zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie v Liptovskom Mikuláši 22. októbra 2013. Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, 2013. ISBN 978-80-8040-481-9.

- [4] MARCINEK, M., Akadémia PZ a systém vzdelávania s dôrazom na ochranu pred požiarimi. In: Hasičské jednotky. Zborník prezentácií a prednášok z vedecko-odborného kolokvia: Technická univerzita vo Zvolene; 2012. ISBN 978-80-228-2448-4. - S. 44-63.
- [5] MARCINEK, M., Organizácia, fungovanie a rozvoj Integrovaného záchranného systému (IZS) na území SR. In: Edukacja dla bezpieczeństwa: przegląd naukowo-metodyczny. ISSN 1899-3524.
- [6] MARCINEK, M., DWORZECKI, J., General Vehicle Safety Systems overview. In: Safety Engineering: Selected Aspects - New York: IGLOBAL WRITER Inc., PRO POMERANIA FOUNDATION POLAND, 2014. ISBN 978-83-63680-13-8.
- [7] MARCINEK, M. Organizacja, funkcjonowanie i perspektywy rozwoju zintegrowanego systemu ratownictwa na terenie Republiki Slowackiej. In: Konkurencyjność podmiotów gospodarczych i jej determinanty. Wyższa szkoła zarządzania marketingowego i języków obcych w Katowicach, 2013. ISBN 978-83-87296-64-3.
- [8] MARKOVÁ, I., MARCINEK, M., Uplatňovanie informačno-komunikačných technológií v rámci výučby nebezpečných látok v inžinierskych študijných programoch v odbore Ochrana osôb a majetku. In: Košická bezpečnostná revue--: polročník VŠBM v Košiciach. ISSN 1338-4880. - Roč. 1, č. 2 (2011).
- [9] MARCINEK, M., MORONG, S., Štruktúra krízového manažmentu v Hasičskom a záchrannom zbore. In: Manažment - teória, výučba a prax 2013 zborník príspevkov z medzinárodnej vedecko-odbornej konferencie 25.-27. septembra 2013 Liptovský Mikuláš, Akadémia ozbrojených síl gen. M. R. Štefánika v Liptovskom Mikuláši, 2013. ISBN 978-80-8040-477-2.
- [10] MARCINEK, M., MÜLLEROVÁ, J., Insulation Material Fire Safety and Toxicity. In: Safety Engineering: Selected Aspects - New York: IGLOBAL WRITER Inc., PRO POMERANIA FOUNDATION POLAND, 2014. ISBN 978-83-63680-13-8.

Ochrana života a zdravia v obsahu učiva na základných školách

(pre prvý a druhý ročník základných škôl)

Povinné učivo Ochrana života a zdravia, síce nie je samostatným predmetom, ale je dôležitou súčasťou výchovy a vzdelávania žiakov. Poskytuje im potrebné teoretické vedomosti, praktické poznatky a formuje ich vzťah k problematike civilnej ochrany. Integruje postoje, vedomosti a zručnosti žiakov v základných školách.

Obsah učiva Ochrana života a zdravia na základných školách, najmä na I. stupni, si zaslúži z našej strany zvláštnu pozornosť. Špecifikum tohto vzdelávacieho procesu je v tom, že sa tejto oblasti venujeme ako prierezovému učivu. Na základných školách, v ročníkoch 1 až 4, zabezpečuje túto úlohu väčšinou jeden učiteľ a spoľahlivo vie, čo si žiaci reálne osvojili. Podľa názorov väčšiny učiteľov je to optimálne. Majú však pravdu?

Pozrime sa na túto oblasť bližšie. Z pohľadu zainteresovaných je tu reálna možnosť aplikovať toto špecifické učivo do klasických vyučovacích postupov, podľa obsahu a vzájomnej nadväznosti. Príslušné vedomosti a zručnosti je možné upevňovať, opakovať, rozširovať, obohatovať o nové prístupy a poznatky. Čo je dôležité, že ich je možné reálne hodnotiť a preverovať priamo v triedach v žiackych kolektívoch. Podľa konkrétnych podmienok ich učiteľia, ako medzipredmetové a medziročníkové tematické okruhy, môžu presúvať. Ciele učiva sú však rozhodujúce pre tvorbu kompetencií v prvom stupni ZŠ z hľadiska veku, primeranej schopnosti žiakov, ich ochote pomáhať pri ochrane životov, zdravia a majetku. Za plnenie úloh civilnej ochrany obyvateľstva podľa zákona Národnej rady SR číslo 42/1994 Z. z., o civilnej ochrane obyvateľstva v znení neskorších predpisov, v podmienkach vzdelávacej činnosti prostredníctvom vzdelávacích programov zodpovedá škola a jej zriaďovateľ.

Je postavenie zriaďovateľa právne, materiálne a personálne realizované

v prospech vzdelávacieho procesu? V jednotlivých dokumentoch zriaďovateľov chýbajú oblasti, ktoré sa týkajú vytvárania optimálnych podmienok na zabezpečenie plynulého a kvalitného výchovno-vzdelávacieho procesu. Nepravidelne sa hodnotia úlohy zabezpečovania úrovne osvojovania si kľúčových kompetencií, využívania aktivizujúcich metód a

kde veľmi zaujímavým spôsobom žiaci reagujú na text, ktorý vedia svojimi slovami logicky vysvetľovať. Vyjadrujú svoje myšlienky, tieto formulujú, prezentujú ich výstižne a presne. Poznanky máme zo ZŠ v Košiciach, ktoré sme získali pri rozhovore so žiakmi, vracajúcimi sa z tematického výletu do Vysokých Tatier počas polročných prázdnin vo februári tohto

roka. Povzbudivé informácie sú aj z obcí a ich ZŠ, napríklad vo Veľkom Folkmári, okres Gelnica, ZŠ mesta Spišská Nová Ves, Košice, Prešov, Kežmarok, ale i mnohých ďalších.

Uskutočnili sme pokus. Dali sme vybraným žiakom prečítať texty pripravovanej publikácie s tematikou Chráň svoj svet, chráň svoj život,

„Cieľom spoločnosti je pripraviť každého jednotlivca na život v prostredí, v ktorom sa nachádza. Formovať jeho vzťah k problematike ochrany života a zdravia, tiež zdravia a života iných ľudí. Prostredníctvom poznávania úloh a opatrení civilnej ochrany obyvateľstva poskytnúť potrebné teoretické vedomosti a praktické zručnosti. Osvojiť si vedomosti a zručnosti v sebaochrane a poskytovaní pomoci iným v prípade ohrozenia. Je to naša spoločná úloha a poslanie, systému civilnej ochrany a učiteľov.“

foriem práce učiteľmi. Činnosť zriaďovateľa sa často zužuje na prehľady o odbornej a metodologickej pripravenosti učiteľov. Problémom sú najmä materiálno-technické podmienky činnosti školy. Vzdelávacia činnosť zriaďovateľov tu čiastočne absentuje. Stálo by určite za to, určiť viac zodpovednosti tejto organizačnej zložke. Na druhej strane môžeme pozitívne oceniť prácu učiteľov.

Pedagógovia si pri výučbe vyberajú a využívajú vhodné spôsoby, uplatňujú získané skúsenosti v praktických situáciách, zdôrazňujú samostatnú prácu žiakov a vyvodzujú pre seba závery. Zámerom je nevyhýbať sa problémom, v učive voliť vhodné spôsoby riešenia, adaptovať sa na problém. Pozitívne hodnotíme komunikatívnu stránku žiakov v I. a II. ročníku,

pomáhaj ohrozeným a témam Kto som a ako sa volám, Naše mesto, naša obec, Ako sa orientovať v okolí školy? Ako sa správať pri povodni? Boli sme milo prekvapení. Najmä tým, ako deti využívali svoje komunikačné schopnosti na spoluprácu s ostatnými, ako reagovali na podnety a pozorne počúvali túto tematiku. Pre túto vekovú kategóriu detí je oblasť sociálna a personálna charakteristická aj tým, že sa im, okrem učiteľov, venujú aj rodičia doma a vo voľnom čase na prechádzkach. Deti spolupracovali v skupine prostredníctvom riadenej besedy mimo vyučovacej hodiny pri riešení nastoleného problému v doplňujúcich otázkach.

Čo by si robil, keby v dome vznikol požiar?

Žiaci I. ročníka ZŠ po polročných

prázdninách prekvapili svojimi základnými (zatiaľ informatívnymi) znalosťami o smere vetra, poskytovaní prvej pomoci, spôsobe, ako o ňu požiadať, znalosťami o telefónnych číslach tiesňového volania. Konkrétne išlo o oblasť komunikácie, koho a ako osloviť v prípade nebezpečenstva, ktorá posilňuje sebadôveru detí. Svojim spôsobom sa tým plánuje a hodnotí ich vlastné konanie, s využitím slovného ocenenia učiteľom. V podstate sa formujú **občianske základy**. Postupne sa vytvárajú prvky – základy toho, že sa dieťa v budúcnosti dokáže vcítiť do situácie iných ľudí, že bude vedieť ochrániť svoje zdravie a zdravie druhých ľudí. To znamená, že sa bude zodpovedne správať v situáciách ohrozujúcich život a zdravie človeka. V tomto veku sa vytvárajú základy sociálnej komunikácie prostredníctvom rozvoja rečových schopností, ktoré sa prejavujú písmom a rečou.

Počas diskusie s učiteľkami prvých a druhých ročníkov ZŠ sme konštatovali, že sa žiaci učia pozorovať, objavovať a pomenovávať veci, javy a činnosti. Postupne chápu ich vzájomné vzťahy a súvislosti. Poznávajú sami seba, učia sa vnímať ľudí, ktorí vykonávajú záchrannú činnosť. Podstatné je aj to, že sa učiteľia zodpovedne venujú obsahu učiva. Problematika predmetu Ochrana života a zdravia tvorí jeden celok nadväzujúci na ostatné predmety, všetky javy spolu súvisia a sú v rovnováhe. Napomáhajú tým v podstate postupnému chápaniu žiakmi, že akékoľvek narušenie, ohrozenie života a zdravia človeka a prírody je pre našu ďalšiu existenciu nebezpečné. Odhaľujú tým aj príčiny takých mimoriadnych udalostí, ako sú živelné pohromy, havárie, katastrofy, ohrozenia zdravia. Pomáha tu aj systém osvetly prostredníctvom metodických materiálov vydávaných sekciou krízového riadenia MV SR Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia, ktorý sa obsahovo premieta v spomínanom učive pre každú vekovú kategóriu detí zvlášť.

Všetky javy, poznatky a súvislosti odovzdávané pedagógmi, ktoré potom neskôr vychádzajú z pozorovania skutočných javov a z prežitkov žiakov, sa prejavujú na didaktických hrách. Z pobytu a pohybu v prírode, vychádzok, výletov, ale aj z uplatňovaných modelových herných situácií nám získané poznatky a výsledky potvrdzujú, že ich žiaci prezentujú rôznymi spôsobmi, čo napomáha výmene poznatkov a rozširovaniu prvotných pozitívnych skúseností.

Veľmi dôležitou je otázka tvorby vy-

učovacej hodiny s využitím prierezového učiva Ochrana života a zdravia. Je ňou:

1. Metodická príprava na zahrnutie prvkov prierezového učiva na vyučovacej hodine.
2. Návrh obsahu riešenej úlohy prierezového učiva v spojení s obsahom vyučovacej hodiny.
3. Prezentácia programu vyučovacej hodiny so zahrnutou problematikou ochrany života a zdravia na interaktívnej tabuli.

Tým by sme mohli riešiť špecifické ciele – kognitívne, psychomotorické a afektívne. Na základe didaktickej analýzy učiva učiteľ pripravuje poslanie a špecifické ciele vyučovacej hodiny so zahrnutím jednotlivých tém určených ŠVP v ISED 1.

Obsahové zameranie v prvom ročníku základnej školy

Tieto témy sa v prevažnej väčšine škôl začínajú praktizovať prostredníctvom pochopenia textu, hier, besied a iných prostriedkov v druhej polovici I. ročníka ZŠ, nakoľko sa deti na začiatku školského roka učia správne čítať, písať a komunikovať. Ide o nasledovné témy:

Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana:

- naša obec – všeobecná charakteristika,
- evakuácia školy v prípade ohrozenia – postup opustenia školy, miesto zhromaždenia, presun do bezpečného priestoru,
- signály civilnej ochrany a činnosť žiakov po ich vyhlásení,
- horľaviny a ich následky.

Zdravotná príprava:

- vybavenie domácej lekárnicky a jej využitie pri poskytnutí prvej pomoci,
- nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov,
- ošetrovanie odrenín ruky, nohy, prstov a hlavy,
- privolanie pomoci k zranenému,
- význam symbolu červený kríž.

Pohyb a pobyt v prírode:

- orientácia v mieste školy a jej okolí,
- určenie svetových strán podľa slnka,
- významné budovy a ich účel – zdravotné stredisko, lekáreň, pošta, predajňa, železničná a autobusová stanica, miestny úrad,
- historické objekty našej obce – pamätné domy, zručaniny, pamätníky,

múzeá, galérie,

- poznávanie zelene v okolí obce,
- správanie sa k túlavým zvieratám.

Cieľom a snahou učiteľov v zoznamovaní sa s obsahom učiva Ochrana života a zdravia v oblasti kognitívnej je, aby si žiaci zapamätali poznatky z tejto oblasti, aby im porozumeli a neskôr ich vedeli použiť počas didaktických hier tvorivým spôsobom.

V oblasti psychomotorickej – aby vnímali činnosť, ktorú vykonávajú a s pomocou učiteľov sa na ňu pripravovali. Vedeli ju napodobňovať a mechanicky vykonávať.

V oblasti afektívnej je dôležité, aby žiaci prijímali podnety, reagovali na ne, pokúšali sa oceniť svoje konanie i keď v tomto veku je oceňovanie skôr očakávaním pochvaly.

Metodická príprava na obsah učiva Ochrana života a zdravia

Pri tvorbe programu vyučovacej hodiny so zahrnutím učiva si učiteľ uvedomuje požiadavky na jej kvalitu:

- sú to identifikačné údaje vyučovacej hodiny,
- poslanie vyučovacej hodiny a jej prínos pre rozvíjanie kľúčových kompetencií,
- medzipredmetové vzťahy,
- spôsob výučby na hodine,
- materiálne prostriedky, ktoré sú dôležité pre tento obsah,
- kľúčové prvky učiva,
- obsahový a časový rozpis učiva,
- špecifické ciele a systematizácia nového učiva,
- systém kontroly žiakov (zisťovanie výsledkov učenia sa a ich hodnotenie),
- vlastné hodnotenie programu.

Potvrdili nám to pedagógovia zo ZŠ okresov Kežmarok, Poprad, Košice, Žilina, Banská Bystrica, Nitra a Bratislava. Učiteľia tiež zdôrazňovali využívanie metód aktívneho učenia sa. Podľa učiteľov k nim patria metódy, ktoré by mali byť prítomné na vyučovaní, ako napríklad:

- žiak dostane možnosť voľby (vyberá si z daných úloh, vyberá si s kým bude spolupracovať na didaktickej hre),
- žiak dostane možnosť zažiť úspech (je hodnotený podľa individuálnej normy),
- žiak bude ocenený a jeho práca dostane uznanie (žiak dostáva spätnú

- väzbu),
- žiak dostane možnosť poskytovať a prijímať pomoc,
 - žiak má možnosť vyjadrovať nespokojnosť (žiač má možnosť komunikovať, vyjadrovať svoje myšlienky a názory, hodnotiť, kritizovať, nesúhlasiť, vyjadrovať aj negatívne emócie).

Uvádzame jednu z možností realizácie prierezových tém v prvom ročníku základnej školy.

Ročník 1.

Prierezová téma:

Ochrana života a zdravia

Predmet:

Prírodoveda

Tematický celok:

Pohyb a pobyt v prírode

Živočíchy:

- Zásady správneho a bezpečného správania sa v prírode.
- Zvieratá vo voľnej prírode, nebezpečenstvo besnoty.
- Starostlivosť o lesné zvieratá a vtáctvo.
- Správanie sa k túlavým zvieratám.

Voda: Význam vody v prírode a jej konzumácia.

Ročník 2.

Tematický celok:

Riešenie mimoriadnych udalostí – civilná ochrana

Plynné, kvapalné a pevné látky

Teplo a teplota:

- Horľaviny a ich následky.
- Nebezpečenstvo hroziace pri manipulácii so zápalkami, zapaľovačmi a horľavinami, s elektrickým a plynovým zariadením.
- Poznanie základných druhov horľavín a ich následkov na ľudský organizmus.
- Poznanie nebezpečenstva pri manipulácii s materiálom umožňujúcim vznik požiaru.

Voda: Význam vody v prírode a jej konzumácia.

Rastliny polí a lúk:

- Jedovaté huby.
- Poznanie a rozlíšenie jedovatých húb a rastlín na obrázku (interaktívnej tabuli).

Tematický celok:

Zdravotná príprava

- Význam poskytnutia prvej pomoci.
- Vybavenie domácej lekárničky a jej využitie.
- Nebezpečenstvo svojvoľného použitia liekov.
- Význam symbolu Červený kríž.
- Spôsob privolania pomoci k zranenému.
- Ošetrovanie jednoduchých poranení rúk, nôh a hlavy.
- Charakteristika prvej pomoci.
- Vysvetliť, komu je potrebné nahlásiť úraz.
- Nakresliť znak červeného kríža, ktorý je na lekárničke
- Poznať funkciu domácej lekárničky, vymenovať tri lieky alebo zdravotné pomôcky, ktoré by v nej nemali chýbať.
- Vymenovať tri najdôležitejšie obväzové pomôcky.
- Uviesť príklady, kde by nemala chýbať lekárnička.
- Poznať postup ošetrovania jednoduchých poranení.

S využitím interaktívnej tabule a praktických cvičení v skupinách.

Každá metóda má svoje uplatnenie v tej-ktorej situácii. Učiteľ vyberá metódy podľa účelu a cieľa, ktorý by mal plniť vo vyučovaní. Preto si musí najskôr ujasniť cieľ hodiny a až potom voľiť vhodné činnosti. Výber vyučovacej metódy musí zodpovedať aktuálnemu zámeru a takisto sa musí riadiť kritériami, ako sú obsah vyučovania a samotný žiak. Neexistuje dobrá alebo zlá metóda, ale závisí od učiteľa, či metódu vhodne alebo nevhodne aplikuje v konkrétnej situácii.

Metóda musí, okrem vyššie uvedení požiadaviek, zabezpečiť aj formatívny a výchovný vplyv na žiaka. To znamená, aby na jednej strane rozvíjala poznávací procesy žiaka, ale súčasne rozvíjala aj vôľové vlastnosti a formovala jeho osobnosť (vytrvalosť, náročnosť na svoju prácu, túžbu po ďalšom sebavzdelávaní ap.). Pri rozvoji poznávacích procesov nemáme na mysli len rozvoj myslenia, ale aj rozvoj všetkých procesov ako vnímanie, pamäť, pozornosť, fantázia ap.

Nie je vždy rozhodujúce sústrediť sa iba na pamäťové funkcie a psychické procesy. Prvoradou úlohou by malo byť postupne, krok za krokom, rozvíjať procesy myslenia a najmä rozvíjať v žiakoch tvorivosť a **schopnosť samostatne myslieť**. Nemožno sa zameriavať len na zoznamovanie sa žiakov s poznatkami, tie sú iba materiálom pre myslenie a konanie. Tento poznatok nás zaujal pri sledovaní vyučovania priamo na hodinách v ZŠ s obsahom tematiky ochrany pred účinkami mimoriadnych udalostí.

Obsah odporúčaných podtém a problematika Ochrany života a zdravia pred 1. a 2. ročník základných škôl.

Niekoľko námetov k metódam prierezového učiva Ochrana života a zdravia, ktoré odporúčajú učitelia základných škôl.

Vieme, že didaktické hry (DH) v 1. a 2. ročníku sa konajú v prírode raz v roku v trvaní 4 hodín. Pred didaktickými hrami je deň prípravy najmä na teoretickú časť v rozsahu 4 hodín. Také je odporúčanie. Väčšina škôl si však z hľadiska svojich možností obsah koriguje. Pri výbere metód na konkrétnu vyučovaciu hodinu si učitelia často kladú otázku, ktorá vyučovacia metóda je najlepšia? Na uvedenú otázku však neexistuje jednoznačná odpoveď.

I. časť
Naša obec

Odporúčané témy na základe skúseností základných škôl

- Nestratím sa? Nestratím! Kto som a ako sa volám?
- Naše mesto, naša obec. Kde bývam?
- Naša škola a jej ohrozenie, evakuácia školy. Vedieť postup pri opúšťaní ohrozenej školy.
- Ako sa orientovať? Vieme sa orientovať? Orientácia v mieste školy a jej okolí.
- Aké domy poznáme? Typy domov a rozdiely medzi stavbami. Rozdiely medzi mestom a dedinou. Charakter prírody.
- Označovanie domov a ich adresy.
- Naša rodina, predstavenie, charakteristika, zamestnanie, pozitívne stránky.
- Koho a ako osloviť pri nebezpečenstve a ohrození. Netreba ma hľadať. Nestratím sa. Koho a ako osloviť, keď sa stratím.
- Volanie na tiesňovú linku.
- Zdravie a naša pomoc.

II. časť

Kto nám pomáha?

Záchranné zložky a ich činnosť v prospech ochrany života a zdravia

Odporúčané témy na základe skúseností základných škôl

- Mimoriadne udalosti a integrovaný záchranný systém.
- Civilná ochrana.
- Hasičský záchranný zbor.
- Záchranná zdravotná služba – rýchla zdravotná služba.
- Policajný zbor.
- Horská záchranná služba.
- Banská záchranná služba.
- Informácia pre obyvateľstvo po vzniku mimoriadnej udalosti. Zoznámenie sa detí s jej obsahom.

III. časť

Čo nás môže ohroziť? Kde sme ohrození?

Odporúčané témy na základe skúseností základných škôl

- Únik plynu, ako konať?
- Slniečny úpal, ako sa chrániť?
- Kúpanie sa v jazerách, nádržiach a bazénoch – bezpečné kúpanie sa.
- Ohrozenie elektrickým prúdom. Nebezpečné zásuvky a spadnuté elektrické vedenia.
- Víchrice, búrky a krupobitie.
- Bezpečnosť na cestách.
- Vysoké budovy, stavby a stromy. Pády z výšky.
- Masové demonštrácie, mítingy, futbalové zápasy, masové akcie športového a kultúrneho charakteru.
- Skupiny vytvorené ulicou, neformálne skupiny.
- Havária, nebezpečné látky a plyny.
- Sám doma.
- Túlajúce sa mačky a túlajúci sa psi.
- Uštipnutie, uhryznutie hadom, poštipnutie osou, včelou, kliešťom a komárom. Bodnutie neznámym hmyzom.
- Otrava hubami a potravinami.
- Neznáme a nájdené veci.

Opakovanie týchto tém je zamerané podľa veku a výberu učiteľa na oblasť a otázky:

- zoznamovania sa s tematikou riešenia úloh civilnej ochrany počas mimoriadnych udalostí,
- zdravotnej prípravy a poskytovania prvej pomoci,
- zvládnutie základných činností pri pohybe a pobyte v prírode s využitím didaktických hier,
- zvyšovanie psychickej, fyzickej pripravenosti a odolnosti pre prípad vzniku predpokladaných mimoriadnych udalostí a ohrozenia.

Naša didaktika, alebo teória vzdelania v oblasti prípravy žiakov je dôležitým prvkom. Je nesporné, že je to pedagogická disciplína, ktorá sa zaoberá špecifickým vyučovaním. Svojimi metódami, zásadami a formami vyučovania je interakciou medzi učiteľom a žiakom. Ide v podstate o dobre vykonanú prácu, ktorá prináša uspokojenie a motiváciu žiakov. Psychológovia ju považujú za kľúčovú. Poznanie štruktúry vnútornej motivácie žiakov pre učenie sa, je odrazovým mostíkom, základňou, od ktorej sa musí odvíjať snaha učiteľov zvyšovať motiváciu a učebnú aktivitu detí v konkrétnej triede.

PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc.

sekcia KR MV SR

Foto: **archív redakcie**

Literatúra:

- [1] Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu SR: Štátny vzdelávací program IS-CED 1.
- [2] MV SR: Čo má každý vedieť v prípade ohrozenia. Príručka pre obyvateľstvo 2002.
- [3] Felix Černocho: Ochrana človeka za mimoriadnych udalostí. Osobní bezpečí.
- [4] Metodická príručka pro I. stupeň základných škôl. ALBRA 2004.

Geografický informačný systém – QGIS

Časť 5.

V piatej záverečnej časti seriálu sa pokúsime vytvoriť nové, vlastné geografické údaje. Nakoľko už vieme pracovať s existujúcimi údajmi, ukážeme si najskôr možnosť klasického vytvorenia geografických údajov. Budeme pokračovať automatickým vytvorením bodovej vrstvy z textového súboru s potrebnými dátami. Popíšeme si tým v skratke základné princípy geokódovania. Na záver dáta z existujúcich tabuliek uložené do priestoru vizualizujeme podľa našich potrieb, využijeme pri tom novú elektronickú knižnicu grafických symbolov – značiek a skratiek používaných v civilnej ochrane.

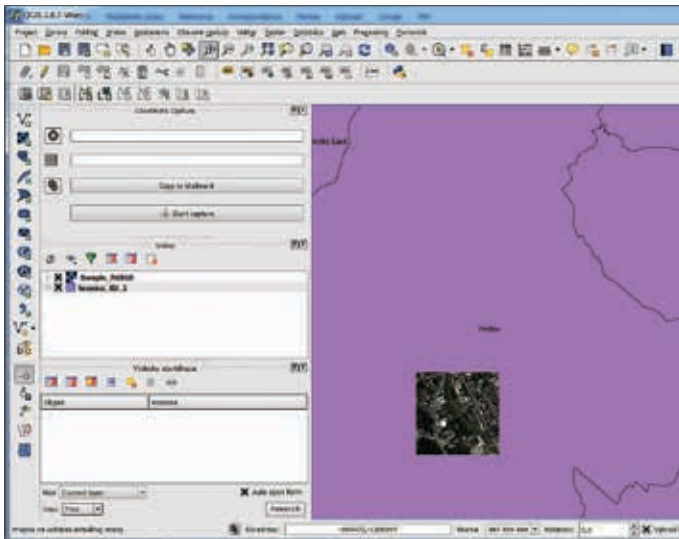
Vytvorenie novej geografickej vrstvy

Z predchádzajúcich častí seriálu máme vytvorených niekoľko cvičných projektov. Pre nacvičenie tvorby nových geografických vrstiev budeme používať údaje a grafické podklady z 1. časti nášho seriálu.

Po otvorení nového projektu QGIS pridáme kombináciou kláves **Ctrl+Shift+R** rastrovú vrstvu **Sample_RGB10.tif** a zvolíme si súradnicový systém **WGS84**.

Pre kontrolu si môžeme otvoriť pomocou **Ctrl+Shift+V** vektorovú vrstvu **hranice_KU_1.shp**, ktorej taktiež nastavíme súradnicový systém **WGS84**. Kódovanie vrstvy nastavíme na WIN1250 a zapneme popisok NAM.

Výsledok by mal vyzerať približne takto:

Priblížením na úroveň viditeľnosti potrebných detailov si pripravíme pracovnú plochu na vytváranie nových dátových vrstiev. Pred začatím samotnej tvorby grafických vrstiev si pripravíme dátovú štruktúru, ktorú chceme v novovytvorenej tabuľke vytvoriť.

Ako prvú si pomocou nástroja **Vrstva – Create Layer – Nová vrstva Shapefile...** (**Ctrl+Shift+N**) vytvoríme grafickú vrstvu typu polygón s názvom **ihriska.shp** s jednoduchou dátovou štruktúrou **ID**, **nazov**, **popis**, **kapacita**.

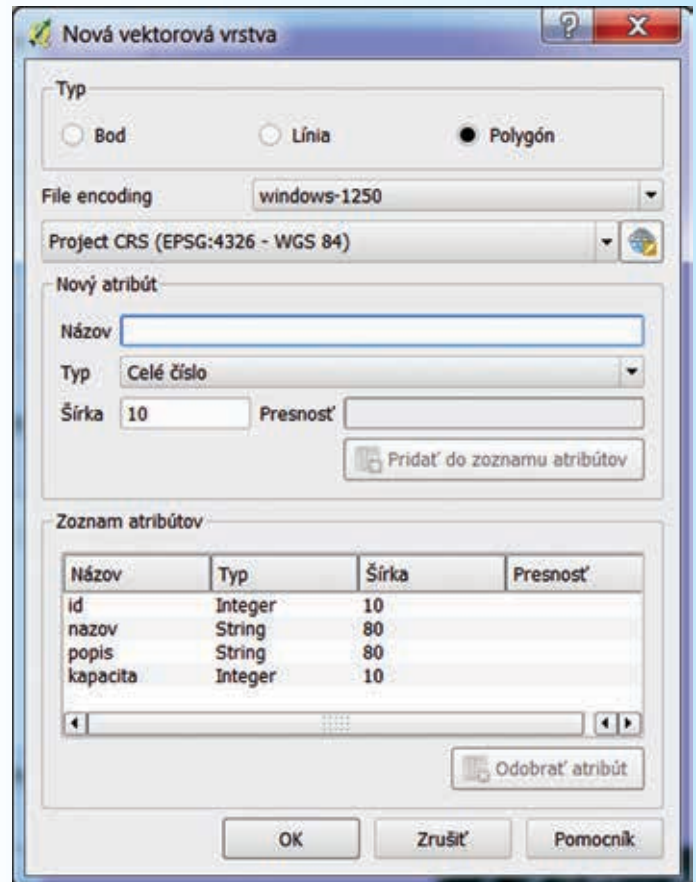
Pri tvorbe sa sústreďujeme na možnosti zadávania jednotlivých parametrov ako:

typ vrstvy – zadáme polygón,

kódovanie jazyka – zadáme Windows-1250,

názov a typ jednotlivých polí – podľa potreby zadáme textový reťazec s dĺžkou 255 a celé číslo s dĺžkou 10.

Pred potvrdením tlačidlom OK by malo okno zadávania vyzerať približne takto:

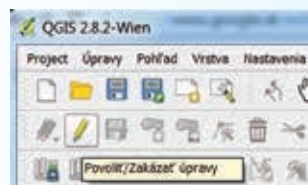

Potvrdením OK sme programom vyzvaní na zadanie cesty a názvu súboru, takže môžeme v adresári **data** vytvoriť podadresár **vlastne** a tam uložiť novo vytvorený súbor **ihriska.shp**.

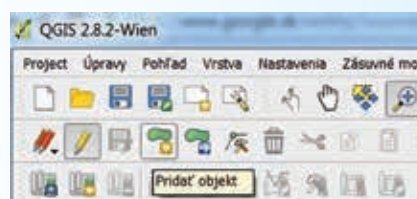
Na pracovnej ploche sa zmenilo len to, že v okne vrstiev pribudla vrstva **ihriska**.

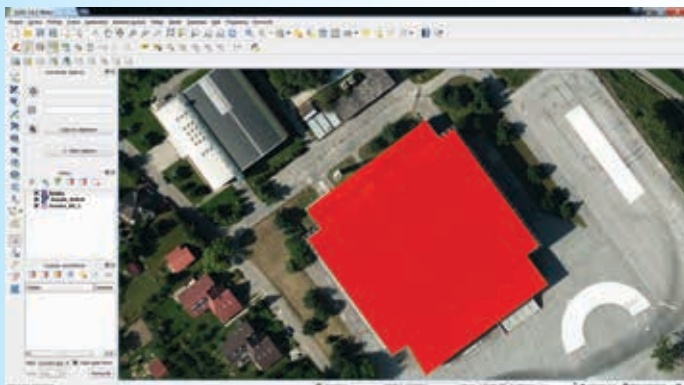
Samotnú editáciu a tvorbu nových objektov je potrebné začať pomocou nástroja v tvare ceruzky **Povoliť/Zakázať úpravy**.

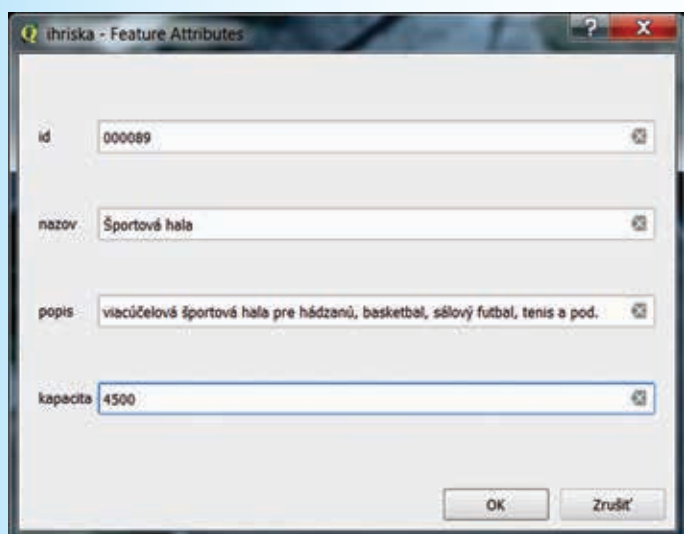
Jeho aktiváciou sa sprístupnia nástroje potrebné pre editáciu vrstvy, napríklad **pridať objekt**, **presunúť objekt**, **editovať uzly** ap.

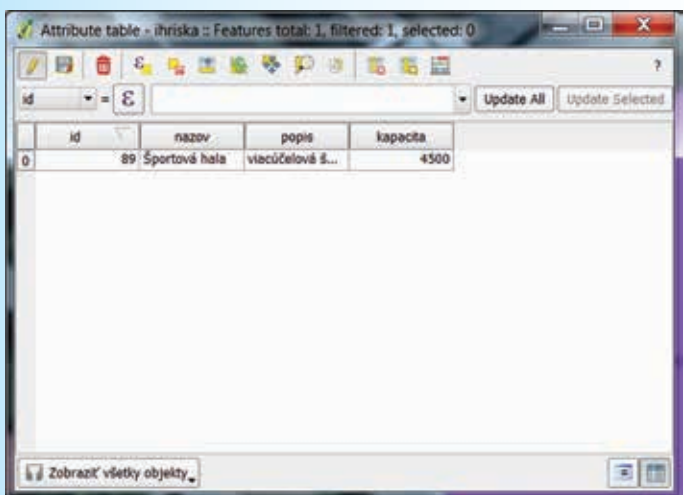
Výberom nástroja **pridať objekt** môžeme začať vytvárať nový objekt a postupne vykresľovať budúci tvar napr. športovej haly.

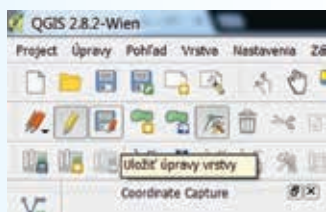
Pre ukončenie vykresľovania použijeme pravé tlačidlo myšky a programom sme následne vyzvaní na zadanie hodnôt do tabuľky. Doplníme nám známe údaje, ku ktorým sa môžeme kedykoľvek v budúcnosti vrátiť. Do poľa ID je vhodné zadávať taký údaj, pomocou ktorého vieme objekt v budúcnosti prepojiť na iné údajové základne (viď. časť 2. seriálu o QGIS).

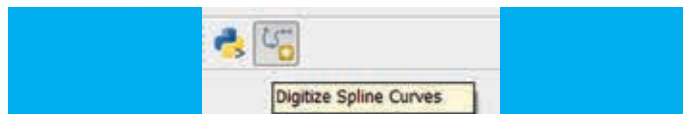
Pre kontrolu si môžeme v atribútovej tabuľke skontrolovať, či bol naozaj pridaný nový objekt.

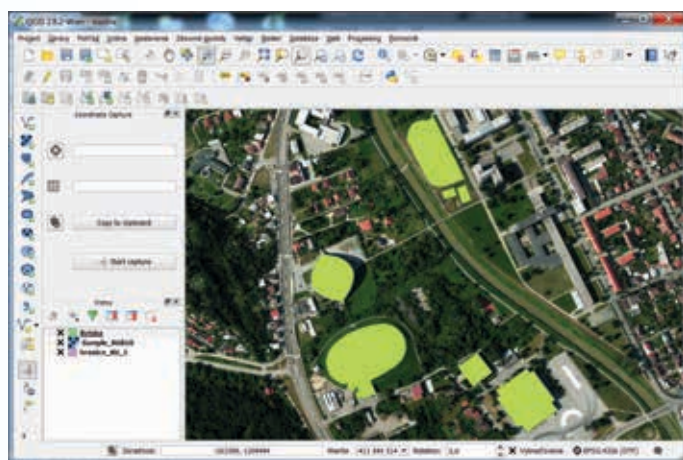
Zmenu v grafickej vrstve je vhodné uložiť nástrojom v tvare diskety tlačidlom **Uložiť úpravy vrstvy**.

Podobným spôsobom môžeme vytvárať ďalšie objekty. V prípade potreby vytvorenia objektov z kriviek je možným riešením použitie zásuvného modulu Spline, prípadne iných zásuvných modulov rozširujúcich funkcionality programu QGIS.

Výsledok našej práce môže vyzeráť napríklad takto:

Navlas podobným spôsobom môžeme vytvárať tabuľky s objektmi typu **línia a bod**. Môžete si to precvičiť sami na ľubovoľnom príklade.

Geokódovanie – transformácia atribútových na geografické dáta

Existuje niekoľko pohľadov a výkladov k pojmu geokódovanie. Jedná sa v podstate o prepojenie existujúcich dát s priestorom pomocou iných dát, napríklad údaje z tabuľky, v ktorej máme správne definované adresy, vieme pomocou tabuľky s adresnými bodmi prepojiť s priestorom GIS. To isté vieme urobiť, ak máme všetky potrebné údaje v jednej tabuľke. Toto si ukážeme na jednoduchom príklade.

Operačné strediská integrovaného záchranného systému majú k dispozícii údaje o všetkých železničných priecestiach v Slovenskej republike. Nakoľko takéto údaje nemajú k dispozícii všetci čitatelia revue CIVILNÁ OCHRANA, preto si pre našu potrebu vytvoríme zjednodušenú verziu tabuľky pomocou aplikácie MS EXCEL.

Stĺpce zjednodušenej tabuľky budú nasledovné:
JIČ PRIECESTIA (jednotné identifikačné číslo priecestia),
TELEFÓNNE ČÍSLO VÝPRAVCU,
TELEFÓNNE ČÍSLO DISPEČERA,
NÁZOV DEFINIČNÉHO ÚSEKU,
TROLEJOVÉ VEDENIE,
SÚRADNICE, **ZEMEPISNÁ ŠÍRKA (Y)**, **ZEMEPISNÁ DĺŽKA(X)**,
POZNÁMKA a po naplnení údajmi bude vyzeráť takto:

JIČ PRIECESTIA	TEL. ČÍSLO VÝPRAVCU	TEL. ČÍSLO DISPEČERA	NÁZOV DEFINIČNÉHO ÚSEKU ŽST	TROLEJOVÉ VEDENIE	SÚRADNICE	ZEMEPISNÁ ŠÍRKA (Y)	ZEMEPISNÁ DĹŽKA(X)	POZNÁMKA
SP0127	053/22964	055/22951	Markušovce <==> Spišská Nová Ves	Áno	48.940210457 20.581463528	48.940210457	20.581463528	
SP0128	053/22964	055/22951	Spišská Nová Ves <==> Vydrník	Áno	48.952308462 20.539949691	48.952308462	20.539949691	
SP0129	053/22964	055/22951	Spišská Nová Ves <==> Vydrník	Áno	48.953279743 20.523945915	48.953279743	20.523945915	
SP0130	053/22964	055/22951	Spišská Nová Ves <==> Vydrník	Áno	48.968512845 20.466074574	48.968512845	20.466074574	

Pre prípad, že si chceme vytvoriť tabuľku s vlastnými údajmi za naše katastrálne územie resp. územný obvod, použijeme nasledovný postup získania údajov:

Pomocou internetovej aplikácie na adrese <http://mapa.zoznam.sk/zisti-gps-suradnice-m6> vieme kliknutím ľavým tlačidlom myšky na miesto nášho záujmu zistiť (v pravej časti okna) GPS súradnice daného miesta. Budeme používať súradnice v desiatkovej sústave. Ako príklad použijeme najjednoduchšiu hodnotu GPS súradnice prvého objektu – železničného priecestia na Staničnej ulici v obci Smižany – 48.953279743, 20.523945915, ktorú prekopírujeme do schránky pomocou kombinácie kláves Ctrl+C.

Prácu nám môže urýchliť jednoduchá pomôcka – využitie funkcií programu EXCEL, konkrétne funkcie LEFT a funkcie RIGHT. Jednoduchosť spočíva vo vytvorení stĺpca v našej tabuľke pre súradnice z webu, ktorý môžeme nazvať napr. súradnice. Do tohto stĺpca kombináciou kláves Ctrl+V vlepíme najjednoduchšiu hodnotu súradníc z webu.

Samotné zjednodušenie spočíva vo vytvorení ďalších dvoch stĺpcov, ktoré nazveme zemepisná dĺžka (x) a zemepisná šírka (y). Stĺpcu zemepisná šírka (y) do poľa v ktorom by mali byť samotné hodnoty, zadáme vzorec, ktorý bude mať tvar: LEFT(F2;12), kde F je písmeno stĺpca s názvom prvého riadku – súradnice, v ktorom sú prepikované hodnoty súradníc z webu. Posledný stĺpec s názvom prvého riadku zemepisná dĺžka (x) bude obsahovať vzorec: RIGHT(F2;12)

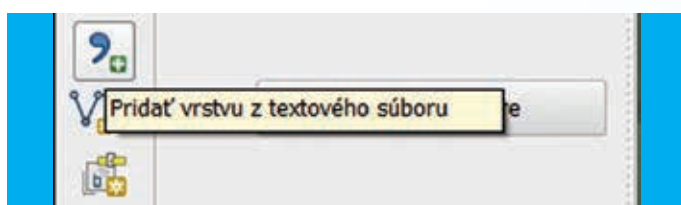
Podobne doplníme hodnoty súradníc k ostatným bodom záujmu, pričom samotné vzorce dopĺňujeme už nám dobre známym automatickým dopĺňaním.

Po doplnení hodnôt a vzorcov uložíme dokument v klasickom tvare XLSX, aby sme sa vedeli kedykoľvek dostať k editácii hodnôt resp. pridávať hodnoty a rozširovať oblasť vzorcov.

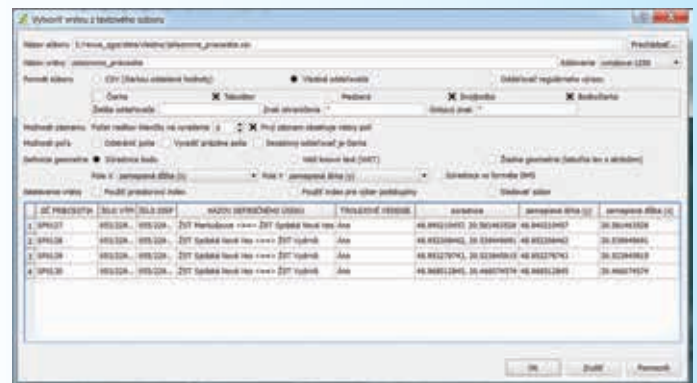
Potom, nakoľko QGIS pracuje len s formátom CSV, využijeme nástroj MS EXCEL **Uložiť ako** a z ponúkaných formátov vyberieme formát **CSV oddelený čiarkami (*.csv)**. Použijeme napríklad adresár **data – vlastne – zeleznicne_priecestia.csv**

Údaje máme pripravené a môžeme opustiť MS EXCEL.

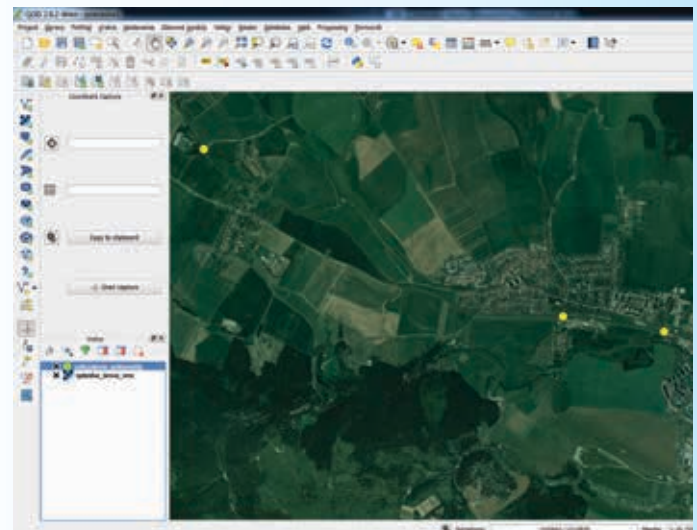
Otvoríme si ľubovoľný projekt QGIS-u, v ktorom máme podporné mapy územia, do ktorého chceme umiestniť železničné priecestia. V ukážke použijem virtuálny katalóg územia Spišskej Novej Vsi (viď. časť. 4 seriálu o QGIS). Nástrojom **Pridať vrstvu z textového súboru ...**

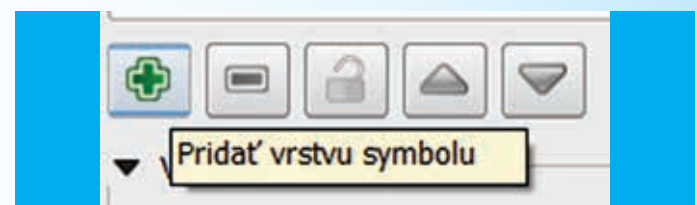
... vyhľadáme a otvoríme súbor **zeleznicne_priecestia.csv** s dialógovým oknom, kde zadáme požadované parametre ako napríklad kódovanie, oddeľovače, súradnice bodu ap. Správne nastavené hodnoty sú tu:

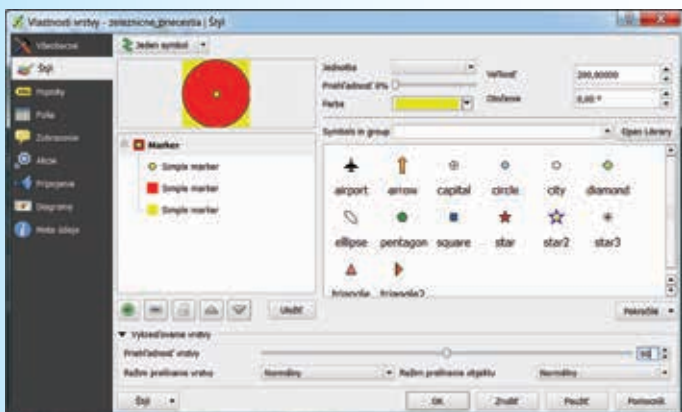
Potvrdením tlačidla OK nás systém vyzve na zadanie súradnicového systému. Nakoľko vo virtuálnom katalógu používame WGS 84, tak vyberieme tento súradnicový systém, aby výsledok mohol vyzeráť nasledovne:

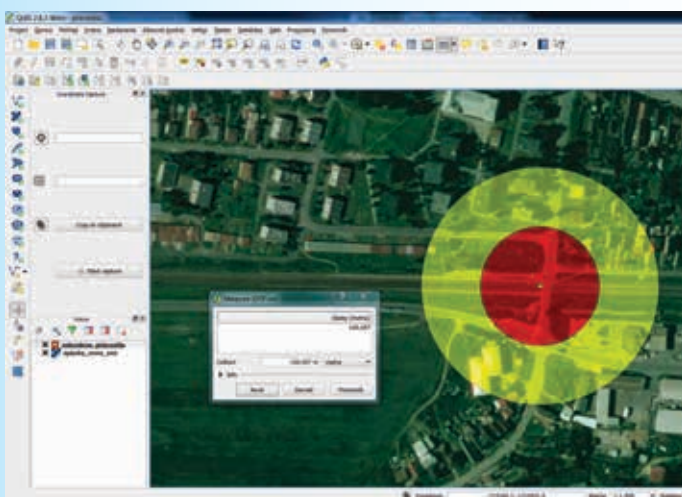
Pre praktické využitie informácie o železničných priecestiach nastavíme niekoľko parametrov zobrazenia. Dvojitým kliknutím na vrstvu **zeleznicne_priecestia** otvoríme vlastnosti vrstvy. Nástrojom **Pridať vrstvu symbolu**

Pridáme k bodu mapy jednoduchú značku, ktorej môžeme zmeniť poradie zobrazovania, aby nám neprekryvala pôvodnú značku a nastavíme rozmer viazaný na jednotky mapového okna. V našom prípade chceme zobraziť teoretickú oblasť pásma priameho ohrozenia nebezpečnými látkami, ktorého vonkajšia hranica je minimálne 50 metrov od zdroja ohrozenia a je daná stredovým uhlom 360 stupňov, tak nastavíme farbu (červená) a parametre veľkosti mapovej jednotky na 100. Po pridaní ochranného pásma, ktorého vonkajšia hranica je minimálne 100 metrov od zdroja ohrozenia a je taktiež daná stredovým uhlom 360 stupňov s parametrami jednotky mapového okna značky na 200 a farbou žltou, prehľadnosťou vrstvy 50 budú nastavenia vyzerať približne takto:

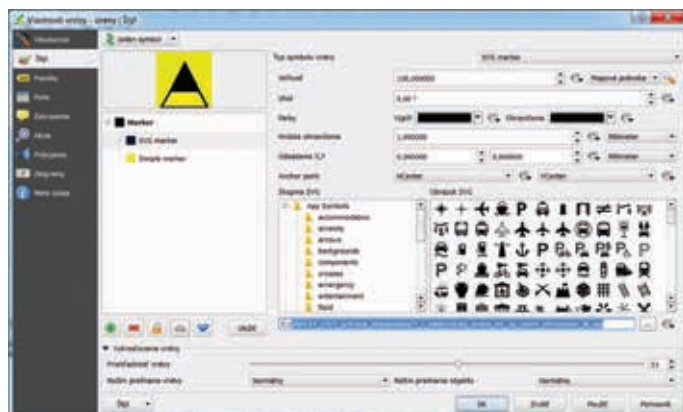
Výsledok našej práce po zväčšení by mal mať na inkriminovanom železničnom priecestí v obci Smižany nasledovnú výpovednú hodnotu, kde hodnoty môžeme preveriť aj nástrojom na meranie vzdialenosti:

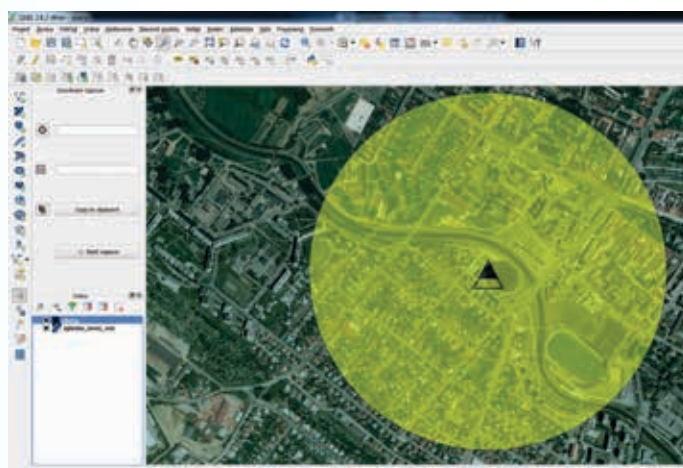
Takýmto jednoduchým a rýchlym spôsobom by sme na základe údajov týkajúcich sa železničných priecestí, ktoré má k dispozícii integrovaný záchranný systém mohli vytvoriť podklady do analýzy možného vzniku mimoriadnych udalostí pre celé územie Slovenskej republiky.

Obdobným spôsobom dokážeme upraviť existujúce tabuľky s údajmi o sirénach a pomocou nástrojov GIS-u môžeme dáta umiestniť do virtuálneho priestoru. Pri zobrazení symbolov sirén môžeme použiť symboly z elektronickej knižnice, ktorej pracovná verzia je k dispozícii na web serveri MV SR. Adresa, kde si môžete stiahnuť knižnicu symbolov spolu s príručkou je: http://www.minv.sk/?znacky_a_skratky_CO

V našej ukážke použijeme SVG symbol `ZNACKY_CO/7_ochrana_obyvatelstva/7_1_elektronicka_sirena_AS_na_uzemi_ohrozenom_NL.svg` vo vlastnostiach vrstvy na znázornenie sirény autonómneho systému pre územie ohrozené nebezpečnou látkou a ako druhý parameter zadáme dosah zvuku sirény.

Výsledok nášho snaženia je dostatočne jasný a prehľadný:

Záver

Čo povedať na záver. Neukázali sme si ani zďaleka všetky možnosti systému QGIS a tým pádom ani všetky možnosti ostatných komerčných geografických systémov. Ukázali sme si princípy fungovania a možnosti využitia existujúcich údajov, ktoré sa často hromadia v textovej forme, alebo vo forme vymelkovaných tabuliek lahodných oku, avšak nepoužiteľných pre automatizované spracovanie bez možnosti akejkoľvek analýzy alebo s jej možnosťami len za cenu maximálneho úsilia a zvýšenej pracovnosti. Mojou snahou bolo ukázať možnosti využitia údajov pri zmene pohľadu na ich samotnú podstatu. Dáta majú svoju výpovednú hodnotu a správny a rýchly prístup k nim má perspektívu uľahčiť a zefektívniť prácu aj v oblasti krízového riadenia.

Verím, že články, ktoré som sa snažil pripravovať s citlivým prístupom pre odbornú ale aj laickú verejnosť prispeli k vzbudeniu záujmu o to, ako veci fungujú a ako dokáže ich optimálne nastavenie a využitie prispieť k zefektívneniu a uľahčeniu dosahovania niekedy nedostupných cieľov.

Ing. Peter Šofranko
vedúci odboru KR OÚ Spišská Nová Ves

Zdroj: www.qgis.org, www.skgeodesy.sk, www.geodatastore.sk, www.mapy.cz, www.google.com

Nebezpečné látky

Vyššie uhľovodíky n-alkány (C₁₀ – C₁₄)

Všeobecné informácie

Názov látky: vyššie alifatické uhľovodíky n-alkány (C₁₀ – C₁₄)

Prehľad jednotlivých n-alkánov:

Dekán C₁₀ EC: 204-686-4

CAS: 124-18-5

Undekán C₁₁ EC: 214-300-6

CAS: 1120-21-4

Dodekán C₁₂ EC: 203-967-9

CAS: 112-40-3

Tridekán C₁₃ EC: 211-093-4

CAS: 629-50-5

Tetradekán C₁₄ EC: 211-096-0

CAS: 629-59-4

Identifikácia rizík

Lahké n-alkány (C₁₀ – C₁₄ CAS: 93924-07-3) podľa klasifikácie zákona č. 163/2001 Z. z. o chemických látkach a chemických prípravkoch a európskej direktívy 67/548/EEC nepatria medzi chemické látky nebezpečné. Z poznania ich toxikologických vlastností a iných popisov odbornej literatúry im môžeme priradiť aj silne dráždivý účinok!

Nepriaznivé fyzikálno-chemické účinky: Ide o horľavé kvapaliny III. triedy nebezpečnosti, na báze n-alkánov, t. j. skupina alifatických uhľovodíkov.

Nebezpečenstvo pre zdravie ľudí: Prípravok je škodlivý pri nadýchnutí, požití a pri kontakte s pokožkou, môže dráždiť oči a pokožku. Opakovaný kontakt s pokožkou môže spôsobiť vysušenie alebo popraskanie pokožky. Pri vyšších koncentráciách sa môže prejaviť aj narkotický účinok, spojený s vplyvom na centrálny nervový systém.

Nebezpečenstvo pre životné prostredie: Na vodnej hladine môže vytvoriť súvislú vrstvu, ktorá zabraňuje prístupu kyslíka do vodného prostredia a tým môže spôsobiť úhyn vodnej flóry a fauny.

Iné riziká: Pri dokonalom horení vzniká oxid uhlíčitý, pri nedokonalom horení

vzniká toxický oxid uhoľnatý a tiež sadze a aldehydy!

Niektoré skúsenosti z praxe

Poznámka: Tieto látky spolu s ďalšími boli zistené aj pri krátkodobej kontaminácii ovzdušia v Bratislave dňa 21. 12. 2015 na základe našich meraní v KCHL CO v Nitre z odobratých vzoriek ovzdušia a vykonanej analýzy technikou GC-MSD. Jedná sa o plynovú chromatografiu spojenú s hmotnostným detektorom. Priemerná koncentrácia z piatich odberových miest bola v rozpätí od 0,3 do 0,6 ppm. Tiež je toto spektrum látok zisťované aj pri požiaroch skládok komunálneho odpadu, kde môžu byť prítomné rôzne oleje a rozpúšťadlá, alebo odpadové látky na báze ropy.

Použitie: Ako organické rozpúšťadlá a riedidlá. Súčasť pohonných látok a palív na báze výrobkov z ropy, jej tzv. frakcií.

Klasifikácia nebezpečenstva: Vo všeobecnosti sa jedná o skupinu látok nebezpečnú pre životné prostredie, pričom niektoré z nich, napríklad látka pod označením Petrolej nešpecifikovaný (CAS: 101316-81-8; CAS: 101316-82-9) s počtom uhlíkov C₁₀ – C₁₃ je klasifikovaný ako Xn – škodlivý, R65. Dekán pôsobí napr. aj dusivo pri vyšších koncentráciách. Niektoré ďalšie prejavy sú uvedené v časti Opatrenia prvej pomoci.

Napríklad: n-alkány s počtom uhlíkov C₁₂ – C₂₆ (CAS: 90622-53-0) sú podľa zákona č. 163/2001 Z. z., klasifikované ako T – jedovaté s prídelenou rizikovou vetou R45, karc. kat. 2. Škodí zdraviu pri nadýchnutí pár a prípadnom požití.

Chemické označenie – vzorce

Hlavné zdroje alkánov sú ropa, zemný plyn a ropné frakcie ako benzín zloženie: C₅ – C₁₀ 90%, metán CH₄, petrolej C₉ – C₁₅, ďalej plynový olej o zložení C₁₃ – C₂₀, mazut o zložení C₁₈ – C₅₀.

Prvých 10 alkánov:

Methan – CH₄

Ethan – CH₃CH₃

Propan – CH₃CH₂CH₃

Butan – CH₃CH₂CH₂CH₃

Pentan – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₃

Hexan – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₂CH₃

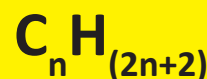
Heptan – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₃

Oktan – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₃

Nonan – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₃

Dekán – CH₃CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₂CH₃

Všeobecný vzorec má tvar:

pričom n – je počet atómov uhlíka C.

Fyzikálne a chemické vlastnosti

Fyzikálny stav: ide o skupinu kvapalných látok (fyzikálno-chemické údaje predstavujú zmes uhľovodíkov)

Farba: číra až slabozelená

Zápach: veľmi slabý, nevtieravý, typický petrolejový

pH informatívne: neutrálne

Teplota varu v °C: neudaná

Teplota tuhnutia v °C informatívne: -25

Teplota vznietenia v °C informatívne:

200

Bod vzplanutia v °C: najmenej 70

Horľavosť (kvapalina): áno

Dolná medza výbušnosti v obj. %:

neudaná

Horná medza výbušnosti v obj. %:

neudaná

Hustota pri 20 °C v kg/m³: 740 - 750

Rozpustnosť (voda): prakticky nerozpustné

Rozpustnosť (ostatné): toluén, n-heptán, benzíny, etanol, éter

Ďalšie informácie:

Maximálny výbuchový tlak v MPa približne: neudaný

Bod výbušnosti v °C (dolný): neudaný

Teplotná trieda: T3

Trieda požiaru: neudaná

Trieda nebezpečnosti: III.

Skupina výbušnosti: neudaná

Výhrevnosť v MJ. kg⁻¹ informatívne: 43

Kinematická viskozita pri 20 °C

v mm².s⁻¹: 1,6 až 1,8

Prejavy (symptómy) a opatrenia prvej pomoci

Pary pôsobia na nervový systém. Vo vyšších koncentráciách uvedená skupina látok dráždi dýchacie cesty a pôsobí narkoticky. Príznaky intoxikácie sa prejavujú páľčivým pocitom v prsiach, bolesťami hlavy, nevoľnosťou, eufóriou a dezorientáciou. Dekán pôsobí vo vysokých koncentráciách dusivo. Nebezpečné sú koncentrácie, podľa našich zistení prevyšujúce 100 ppm.

Ak postihnutý nedýcha, neaplikujte umelé dýchanie z pľúc do pľúc, používajte dýchacie prístroje s kyslíkom alebo stlačeným vzduchom. Ak látka zasiahla oči, vyplachujte ich vodou najmenej 15 minút alebo Ophthalmom alebo aplikujte Diphoterine.

Kontaminované oblečenie okamžite vyzlečte a zasiahnutú pokožku oplachujte prúdom vody najmenej 15 minút. Ak hrozí strata vedomia, postihnutého uložte do stabilizovanej polohy.

Osobám, ktoré prišli do kontaktu s látkou alebo sa nadýchali pár, okamžite zabezpečte lekárske ošetrenie. Zároveň odovzdajte všetky dostupné informácie o látke ošetrovateľovi. Kontrolujte dýchanie, nutne sledovať ostatné vitálne funkcie! **POZOR, možnosť zastavenia dýchania aj počas transportu!**

Kontakt s látkami spôsobuje pri vysokých koncentráciách, vyšších ako 100 ppm, podráždenie pokožky a veľmi silné podráždenie očí. Pary, ktoré vznikajú pri silnom zahriatí dráždia oči a dýchacie cesty. Typické symptómy (príznaky) sú podráždenie očí, podráždenie dýchacích ciest a pokožky, kašeľ, nevoľnosť.

Hrozí aj nebezpečenstvo výbuchu, najmä väčších množstiev v rámci priemyselnej výroby alebo havarijnej situácie!

Protipožiarne opatrenia

Ak je to možné, nepoškodené nádoby odstráňte z priestoru pôsobenia sálavého tepla. Vhodné hasiace prostriedky sú oxid uhličitý, pena a suchý prášok. Pri dokonalom horení vzniká oxid uhličitý a pri nedokonalom oxid uhoľnatý, ktorý je jedovatý!

Je potrebné zabrániť priamemu kontaktu látky s kompaktným prúdom vody alebo roztriešteným prúdom vody. Tiež je potrebné zabrániť zbytočnému úniku hasiacich látok, ktoré môžu znečistiť životné prostredie.

Ak pri havarijných situáciách dôjde k úniku uvedených látok do povrchových vôd, treba zabrániť ďalšiemu znečisteniu, napríklad nornými stenami a odčerpávaním nahromadeného materiálu. Látky majú nižšiu hustotu ako voda a preto zostávajú na povrchu vodnej hladiny! Pri likvidácii havarijnej situácie sa odporúča použiť špeciálne prostriedky na likvidáciu ropných látok ako POP vlákna, VAPEX, EXPELIT, EUROSORB ap. Pre ochranu spodných a povrchových vôd treba dodržiavať ustanovenia technických noriem STN 75 3415, STN 75 3418, STN 75 7220, STN 83 0901, STN 83 0905 a STN 83 0917.

Osobná ochrana

Ochrana očí, dýchacích ciest a orgánov: použiť filter typ A (P2), podľa DIN 3181, alebo dýchací prístroj.

Ochrana rúk: gumové nepriepustné rukavice podľa direktívy EC 89/686/EEC a následnej normy EN 374.

Ochrana kože: ochranný odev odolný voči kyselinám.

Osobná hygiena: kontaminované

ochranné pomôcky a odev, okamžite vyzliecť, bezpečne odložiť a následne vykonať hygienickú očistu. Podľa miery kontaminácie vykonať čiastočnú alebo úplnú hygienickú očistu väčším množstvom čistej vody. Po umytí kože použiť ochranný krém. Slovenské normy neuvádzajú smernú hodnotu hygienického limitu. V prípade potreby možno použiť ukazovatele získané zo zdrojov stránky NIOSH Chemicals po zadefinovaní konkrétnej látky. Výhodou je, že tu nájdeme väčšinu havarijných ukazovateľov.

Hodnoty limitov expozície: podľa hygienických požiadaviek na pracovné prostredie sú uvedené nasledovné najvyššie povolené koncentrácie a to NPEL – najvyšší prípustný expozičný limit a hraničný expozičný limit všeobecne skupinu benzínov: 500 mg/m³ a 2500 mg/m³.

Upozornenie: nezamieňať si pojem benzín s látkou

benzén! Benzíny sú vyššie alifatické uhľovodíky t. j. nenasýtené s počtom atómov uhlíka viac ako 10, pričom benzén predstavuje aromatickú látku s benzenovým jadrom s počtom uhlíkov = 6. Obe skupiny látok obsahujú aj atómy vodíka. Pričom alifatické uhľovodíky s počtom uhlíka väčším ako 10 ich obsahujú aj primerane viac.

Stabilita a reaktivita

Zabrániť kontaktu so silnými oxidačnými činidlami!

Toxikologické informácie – symptómy

Po vdýchnutí: pri vyšších koncentráciách (tak, ako bolo uvedené v predchádzajúcom texte) spôsobuje dráždenie horných ciest dýchacích. Pri dlhodobom vdýchnutí aj nižších koncentrácií ako 50 ppm môže vyvolať alergickú reakciu u citlivých osôb. Látka môže pôsobiť narkoticky a na centrálny nervový systém, najmä pri dlhodobej expozícii.

Po kontakte s pokožkou: spôsobuje podráždenie pokožky. Môže spôsobovať alergické symptómy.

Po kontakte s očami: môže prísť k podráždeniu a slzeniu.

Po požití: ide o zdravie škodlivé látky.

Ekologické informácie

Látky sú nebezpečné pre vodné organizmy (ryby, dafnie, riasy). Môžu mať dlhodobé nepriaznivé účinky vo vodnom prostredí s vodou, pričom vytvárajú nebezpečné zmesi na báze vyšších uhľovodíkov. Ak preniknú uvedené vyššie uhľovodíky do pôdy a vody vo väčších množstvách môžu ohroziť zdroje pitnej vody!

Ďalšie podrobné informácie v prípade tiesňového volania získate na adrese: **Toxikologické informačné centrum, Bratislava, tel.: 02 / 54 774 166.**

Informácie o zneškodňovaní látky a obalov

Nájdete na internetovej adrese: www.retrologistik.de. Platí, že chemikálie a obaly musia byť zneškodňované v súlade s príslušnými národnými predpismi.

Znehodnotený výrobok sa likviduje podľa vyhlášky MŽP SR č. 284/2001 Z. z., ktorou sa ustanovuje Katalóg odpadov. Je zaradený nasledovne: Kód odpadu, Názov odpadu, Kategória odpadu: 16 03 05, Organické odpady obsahujúce nebezpečné látky, N (nebezpečný) a 05 01 05, Rozliate ropné látky, N (nebezpečný).

Informácie o preprave

Materiál nie je nebezpečný podľa transportných predpisov. Nepodlieha zaradeniu podľa ADR/RID. Pre Dekán UN kód je 2247.

Regulačné informácie

R vety:

R52/53 Škodlivý pre vodné organizmy, môže spôsobiť dlhodobé nepriaznivé účinky vo vodnej zložke životného prostredia.

S vety:

S16 Uchovávať mimo dosahu zdrojov zapálenia – zákaz fajčenia.

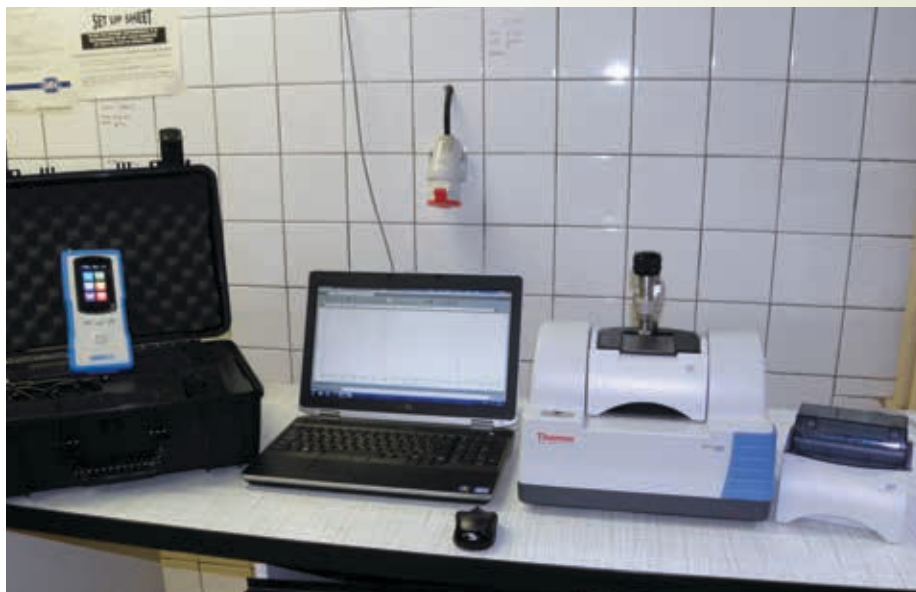
S53 Zabráňte expozícii – pred použitím sa oboznámte so špeciálnymi inštrukciami.

S61 Zabráňte uvoľneniu do životného prostredia. Oboznámte sa so špeciálnymi inštrukciami KBÚ.

S62 Pri požití nevyvolávajte zvracanie, okamžite vyhľadajte lekársku pomoc a ukážte tento obal alebo označenie.

Detekcia látky

Podrobnejšia analýza sa vykonáva v kontrolných chemických laboratóriách civilnej ochrany s použitím instrumen-

tálno-analytických metód. Kvalitatívna je najmä metóda infračervenej spektrometrie (ATR) v kombinácii s elektrochemickými metódami pre použitie v teréne alebo v laboratóriu ako aj Ramanova spektrometria. V podmienkach KCHL CO sa využíva trvale aj metóda GC-MSD. V každom prípade je potrebné vzorku látky v primeranom množstve a čistote (minimálne 10 až 50 gramov, resp. také isté množstvo v mililitroch, alebo plynú vzorku do 10 litrového odberového vaku) vždy odobrať odberovými súpravami (popísať miesto, čas odberu, kto odobral, spätný kontakt, prípadne ďalšie doplňujúce informácie) a zabezpečiť jej odovzdanie prostredníctvom zložiek Hasičského a záchranného zboru alebo polície do príslušného KCHL CO (Nitra, Slovenská Ľupča, Jasov) a informovať o tom prostredníctvom čísla tiesňového volania 112.

Dekontaminácia látky

Znečistený ochranný odev pred vyzlečením a ADP pred zložením ochrannej masky opláchnite vodou alebo roztokom detergentu.

Dekontamináciu použitých prostriedkov vykonajte mokrým spôsobom s roztokmi do 40 °C, ktoré majú pH 9 – 12, napr. použite roztoky uhličitanov, alebo roztoky penidiel reagujúcich zásadito.

Pri dekontaminácii, vyzliekaní kontaminovaných osôb, alebo pri manipulácii s kontaminovanými technickými prostriedkami použite ochranný odev na požiarny zásah, osobné ochranné pracovné prostriedky určené na manipuláciu so žieravými látkami a ADP.

Zachytávajúce znečistenú kvapalinu použitú na dekontamináciu.

Ing. Miloš Kosír

vedúci KCHL CO Nitra

Foto: archív autora

Biologické ohrozenie

Letiskové ochorenia a opatrenia proti nim

V piatej časti cyklu bolo uvedené, že Medzinárodné letisko M. R. Štefánika v Ivanke pri Bratislave je určené podľa čl. 18 písm. a) Medzinárodných zdravotných predpisov (International Health Regulations = IHR) ako jediné miesto vstupu pre prípad mimoriadnej udalosti podliehajúcej týmto predpisom na našom území. Podľa spresneného znenia Medzinárodných zdravotných predpisov Svetovej zdravotníckej organizácie je zakotvená povinnosť zmluvných štátov v znení čl. 20 Letiská a prístavy, ods. 1: „Zmluvné štáty určia letiská a prístavy, ktoré si vybudujú kapacity stanovené v Prílohe 1“.

Podľa znenia čl. 1 Medzinárodných zdravotných predpisov Svetovej zdravotníckej organizácie (ďalej len MZP SZO): „Miesto vstupu znamená priechod pre medzinárodný vstup alebo výstup cestujúcich, batožiny, nákladu, kontajnerov, dopravných prostriedkov, tovaru a poštových zásielok, ako aj organizácie a priestory, ktoré im poskytujú služby pri vstupe alebo výstupe“.

Vláda Slovenskej republiky vzhľadom na túto povinnosť v bode B.1 uznesenia č. 190/2013 zo dňa 24. apríla 2013 k návrhu Realizácie II. etapy implementácie MZP SZO v Slovenskej republike súhlasila s návrhom vypracovaným medzirezortnou pracovnou komisiou v znení:

I. Miesta vstupu

Z hľadiska zamedzenia možného medzinárodného šírenia ochorení, ochrany proti nim, kontroly a pripravenosti reakcie na ne, ako i vyvarovania sa zbytočnému narušeniu medzinárodnej premávky a obchodu, miestami vstupu na územie Slovenskej republiky, v ktorých sa budú rozvíjať kapacity uvedené v prílohe č. 1 MZP SZO, sú:

g. Medzinárodné Letisko M. R. Štefánika (ďalej len Letisko MRŠ) v Brati-

slave,

h. železničná stanica v Čiernej nad Tisou,

i. cestný hraničný priechod Vyšné Neamecké.

Letisko M. R. Štefánika vláda odsúhlasila hlavne pre jeho význam v medzinárodnej leteckej doprave a technické parametre. Akceptovala aj možnosti využitia odborných kapacít Kliniky infektovej nemoci Bratislava na Kramároch na izoláciu osôb podozrivých z vysoko nebezpečnej nákazy (VNN).

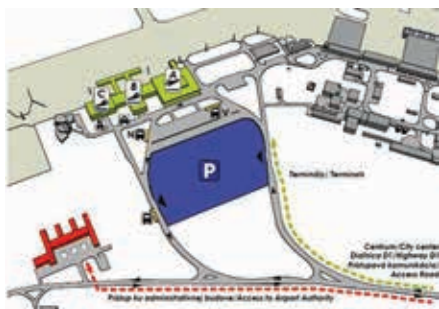
Čo znamená jediné miesto vstupu v letovej praxi?

Pri zistení a nahlásení podozrenia na VNN letiskové ochorenie (ďalej len VNN-LO) u cestujúcich dostane veliteľ lietadla alebo riadiaci pilot na linke s plánovaným priletom na medzinárodné letiská v Košiciach, Poprade, Sliači alebo v Piešťanoch pokyn od riadiaceho letovej prevádzky Letových prevádzkových služieb zmeniť smer letu na Letisko MRŠ (let je presmerovaný). Toto riziko najviac hrozí v čase hlavnej letnej turistickej sezóny, keď sa organizujú charterové lety (na objednávku) pre turistov, aj zo Sliača a Košíc, do endemickej oblasti výskytu žltej zimnice v Egypte a späť.

Letisko MRŠ má vybudované kapacity podľa požiadaviek v prílohe č. 1 MZP SZO.

Okrem sústavných kapacít, disponuje kapacitami pre účely odozvy na udalosti, ktoré môžu predstavovať núdzový stav verejného zdravia medzinárodného dosahu:

- zabezpečenie príslušnej núdzovej odozvy verejného zdravotníctva vypracovaním a udržiavaním núdzo-

vého záchraného plánu verejného zdravotníctva, vrátane menovania koordinátora a kontaktných bodov pre príslušné miesto vstupu, verejné zdravotníctvo a ostatné organizácie a služby,

- **zabezpečenie hodnotenia a starostlivosti o postihnutých cestujúcich alebo zvieratá** zabezpečením dohôd s miestnymi zdravotníckymi a veterinárnymi zariadeniami na ich izoláciu, liečenie a iné podporné služby podľa potrieb,
- **zabezpečenie vhodných priestorov oddelene od ostatných cestujúcich** na pohovor s podozrivými alebo postihnutými osobami,
- **zabezpečenie hodnotenia a pre prípad potreby karantény** podozrivých cestujúcich v zariadeniach vzdialených od miesta vstupu,
- **uplatnenie odporúčaných opatrení na dezinfekciu, deratizáciu, dezinfekciu, dekontamináciu a iné ošetrovanie** batožiny, nákladu, kontajnerov, dopravných prostriedkov, tovaru a poštových zásielok, podľa okolností na miestach určených a vybavených

na tento účel,

- **uplatnenie vstupných a výstupných kontrol** prichádzajúcich a odchádzajúcich cestujúcich,
- **zabezpečenie prístupu k špeciálne určeným zariadeniam zaškoleného personálu** disponujúceho vhodnými osobnými ochrannými prostriedkami (OOP) na prepravu cestujúcich, ktorí môžu byť nosičmi infekcie alebo kontaminácie.

Pripravenosť SR na ochranu verejného zdravia obyvateľstva na odozvu ohrozenia verejného zdravia v medzinárodnom rozsahu v miestach vstupu sa buduje, okrem iného, aj na **biologické hrozby – udalosti, ktoré sú súčasťou ďalej uvedených ochorení, ktoré majú schopnosť spôsobiť závažný verejno-zdravotný dosah a rýchlo sa medzinárodne šíriť:**

- cholera, pľúcna forma moru,
- vírusové hemoragické horúčky (Ebola, Lassa, Marburg),
- žltá zimnica (Yellow Fever), západonílska horúčka (West Nile Fever),
- iné ochorenia špeciálneho národného alebo regionálneho dosahu – horúčka Dengue (Dengue Fever), horúčka Riftového údolia (Rift Valley Fever) a meningokokové ochorenie.

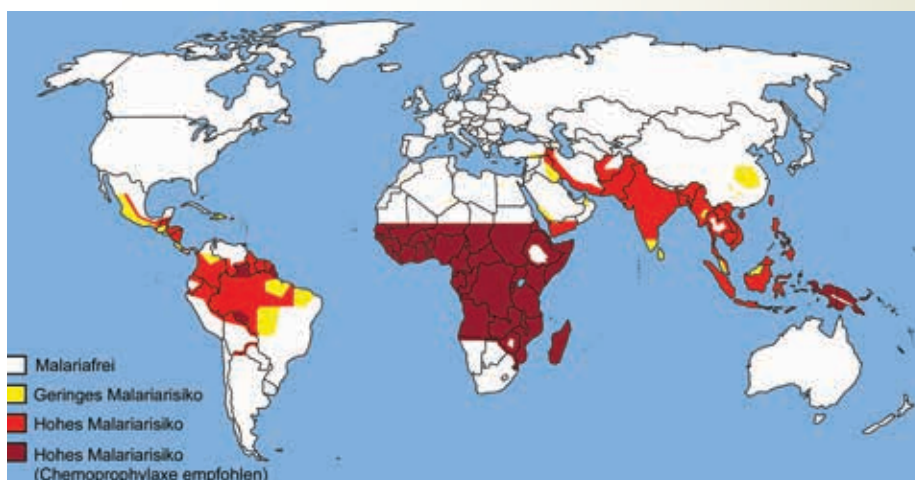
Poznámka: Medzi iné ochorenia z dôvodu ich nárastu u cestujúcich na letiskách a v lietadlách sa zaraďujú aj horúčka Chikungunya (Chikungunya Fever, malária (Malaria), lymfatická filarióza (Lymphatic Filariosos), japonská encefalitída (Japanese Encephalitis)

Vybrané postupy na obmedzenie ohrozenia verejného zdravia v medzinárodnom rozsahu pri výskyte VNN-LO

V zásade sa uvedené postupy v me-

dzinárdom meradle delia hlavne na preventívne postupy v prípravnom období ešte pred potenciálnym výskytom VNN-LO:

1. **Organizačné a materiálno-technické opatrenia na vybudovanie kapacít miesta vstupu** na Letisku MRŠ a v miestach vstupu zriadených na ďalších medzinárodných letiskách členských krajín ICAO (často využívaných našimi cestujúcimi hlavne vo Viedni, Prahe a Budapešti) – **zrealizovali sa.**
2. **Organizačné a materiálno-technické opatrenia na určené sily a prostriedky** (plány opatrení, metodiky zásahu – odozvy na riešenie následkov udalostí podliehajúcich MZP SZO, režimové opatrenia na zásah a iná dokumentácia) – **plnené, novelizované.**
3. **Inovatívne organizačné zmeny** z dôvodu účinnejšej odozvy na hromadný výskyt VNN-LO v lietadle/na letisku sa overia v I. polroku 2016 v rámci cvičenia na Letisku MRŠ a firma EGO Zlín, spol. s r. o., ich uvedie do praxe aj na Medzinárodnom letisku guvernéra A. F. Montora-São Paulo/Guarulhos (kód SBGR), druhom najväčšom na južnej pologuli po Sydney – cca 39 mil. cestujúcich, v čase XXXI. letných olympijských hier v Rio de Janeiro v dňoch 5. až 21. augusta 2016. Intenzívne sa rozvíja dodávka najmodernejšieho záchranného materiálno-technického vybavenia šitého na mieru pre určené zásahové sily a prostriedky dotknutých rezortov. **Kľúčovým faktorom** zvyšovania úrovne zdravotnej bezpečnosti osôb nasadených pri riešení následkov výskytu VNN-LO aj cestujúcich je **dôkladná inovácia organizačných opatrení na Letisku MRŠ, aj na Klinike infekčnej a geografickej medicíny (KIGM) Univerzitetnej nemocnice v Bratislave.**

Firma **EgoZlín, spol. s r. o.**, pred pár rokmi navrhla a aj zrealizovala na letiskách vo viacerých krajinách **geniálne jednoduchú, inovatívnu myšlienku, ako významne znížiť úroveň biologického ohrozenia**, spôsobovaného následkami výskytu VNN-LO, zasahujúcich osôb aj cestujúcej verejnosti.

Upustilo sa od prežitej praxe minulosti, kedy pri neexistencii potrebných kapacít karanténnych staníc by sa osoby podozrivé na VNN aj chorí prevádzali mobilnými ambulanciami na infekčné oddelenia nemocníc cez polovicu Bratislavy, čo by vyvolávalo neúnosné ohrozenie verejného zdravia. Hospitalizácia osôb s VNN bola plánovaná na infekčných klinikách a oddeleniach s cieľom izolovať celé pracovisko, aby nedochádzalo k šíreniu pôvodcov VNN. Pri tomto riešení zdravotnícky a obslužný personál musel mať nasadené osobné ochranné prostriedky (ďalej len OOP) v priebehu celej hospitalizácie.

Nóvum navrhovaného organizačného opatrenia: Na Letisku MRŠ sa na minimálnu odstupovú vzdialenosť 400 m od terminálov plánuje po vytyčení hraníc nebezpečnej, bezpečnostnej a bezpečnej zóny okolo odstaveného lietadla a po 1.

a 2. triedení cestujúcich zriadiť poľnú nemocnicu. Bude to stanový systém nafukovacej tubusovej konštrukcie so zabudovanými izolačnými jednotkami (Bioboxami) vo variabilnom počte podľa potvrdených prípadov VNN-LO určených na hospitalizáciu, ako aj počtov cestujúcich, určených do karantény. Súčasťou zostavy bude dekontaminačná jednotka. Ochranná funkcia zariadenia bude založená na vytváraní podtlaku vo vnútri izolačných komôr a na účinnej filtrácii odvádzaného vzduchu, čím sa zabráni šíreniu pôvodcu VNN-LO do okolitého prostredia. **Týmto opatrením sa zníži nápor na personálne a priestorovo obmedzené kapacity KIGM, zároveň s podstatným znížením úrovne biologického ohrozenia personálu.**

Po presune mobilnými ambulanciami na Kliniku infekčnej a geografickej medicíny Univerzitnej nemocnice v Bratislave budú pacienti s akútnymi príznakmi VNN-LO dôkladne izolovaní po celú dobu hospitalizácie od prostredia **celého stacionárneho infekčného pracoviska** v izolačných jednotkách v podtlaku zaisťovanom filtračno-ventilačnou jednotkou s vysoko účinným HEPA-filtrom a dezinfikujúcim UV-žiaričom. Potrebný počet

izolačných jednotiek rúrkovej konštrukcie (cca 10) bude zabudovaný do stacionárnych priestorov kliniky. Zdravotnícky a obslužný personál bude mať nasadené osobné ochranné prostriedky len pri priamom kontakte s pacientom.

4. **Pravidelné varovné epidemiologické informácie poskytované SZO** (who.int.eu) pre členské krajiny, aj pre ICAO a IATA o aktuálnom výskyte VNN v rizikových (endemických) oblastiach sveta a o výsledkoch monitoringu výskytu VNN-LO na letiskách v Európe a vo svete, ich aplikácia pre prijatie adekvátnych opatrení – prieběžne plnené.
5. **Pravidelné a dôkladné vykonávanie dezinfekcie lietadiel**, čo znamená postup, v rámci ktorého sa podnikajú zdravotné opatrenia na kontrolu alebo zničenie hmyzu ako vektora ochorenia človeka prítomného hlavne **v batožine, náklade a potom v priestore pre cestujúcich.**
6. **Mimoriadny preventívny význam pre rýchlu odozvu posádky lietadla a orgánov verejného zdravia** na výskyt VNN-LO u cestujúcich na palube lietadla majú úplne a presne vyplnené **Public Health Passenger Locator Cards (Lokalizačné karty verejného zdravia cestujúcich).**

Lokalizačná karta verejného zdravia cestujúcich (Public Health Passenger Locator Card) sa doplní, keď orgány verejného zdravia nadobudnú podozrenie na prítomnosť prenosného ochorenia. Vami poskytnuté informácie napomôžu orgánom verejného zdravia riadiť udalosť v oblasti verejného zdravia prostredníctvom pozorovania cestujúcich, ktorí môžu byť vystavení prenosnému ochoreniu. Táto informácia je určená pre potreby orgánov na ochranu verejného zdravia v súlade s platnými právnymi predpismi a na použitie výlučne na účely ochrany verejného zdravia.

Každá lokalizačná karta obsahuje údaje o cestujúcom:

LETOVÉ INFORMÁCIE – letecká linka, číslo letu, dátum priletu, číslo sedadla.

OSOBNÉ INFORMÁCIE – priezvisko, meno, aktuálna domovská adresa (vrátane krajiny), kontaktné telefónne číslo (bytové, pracovné alebo mobil), e-mail, číslo pasu – iného cestovného dokumentu, vydal – štát/organizácia.

KONTAKTNÉ INFORMÁCIE – adresa a

telefónne číslo, na ktorých môžete byť kontaktovaní počas pobytu, alebo mobil pri návšteve viacerých miest a počiatočná adresa.

NÚDZOVÝ KONTAKT – kontaktné informácie na osobu, ktorá vás môže zastihnúť počas nasledujúcich 31 dní v prípade nebezpečenstva, alebo oznámiť kritické zdravotné informácie o vás: priezvisko, meno, telefón, adresa, krajina, PSČ.

SPOLUCESTUJÚCE OSOBY – cestovali ste sami – ÁNO–NIE, ak nie, uveďte meno osoby, názov skupiny.

INFORMÁCIE O CESTUJÚCOM – pohlavie, dátum narodenia.

OTÁZKY PRE VEREJNÉ ZDRAVIE

- Mali ste horúčku a zimnicu v posledných 24 hod.?
- Máte kašeľ alebo vznikli vám nedávno ťažkosti s dýchaním?

- Máte bolesti hrdla a hlavy, nádchu a bolesti trupu?
- Zvracali ste alebo ste mali hnačku v posledných 24 hod.?
- Boli ste blízko, alebo trávili čas s niekým, kto mal horúčku a kašeľ a bol známy ako prípad chrípky?
- Máte chronické ochorenie alebo stav?

POBYTOVÉ INFORMÁCIE – zoznam krajín, kde ste boli za posledných 10 dní – vrátane vlastnej.

Prvá časť tohto formulára zostala nezmenená. Táto časť formulára bola vypracovaná pre chrípku A(H1N1) a bude revidovaná neskôr.

7. Cestujúci letecky do rizikových oblastí (cez ne) výskytu VNN-LO sa môžu v rámci prevencie **dať zaočkovať pro-**

ti žltej zimnici a japonskej encefalitíde a užívať preventívne proti malárii antimalariká. Časovo to znamená 8 týždňov pred cestou navštíviť ošetrojúceho lekára, ktorý určí očkovaciu schému so zohľadnením informácií SZO o aktuálnom výskytu uvedených ochorení. Vakcína proti japonskej encefalitíde sa podáva v dvoch dávkach, medzi ktorými je odstup 4 týždňov, poskytuje imunitu na 6 – 7 rokov. Vakcína proti žltej zimnici je jednorazová a poskytuje imunitu na celý život. Antimalariká podľa odporúčania ošetrojúceho lekára je potrebné preventívne užívať celý týždeň pred odletom, v priebehu pobytu a 4 až 6 týždňov po návrate.

8. Ustanovenie systému vzdelávania a výcviku osôb, určených na zásah pri

vzniku udalostí podliehajúcich MZP SZO, v rámci svojej pôsobnosti – **podľa bodu C.4 Uznesenia vlády SR č. 190/2013 zo dňa 24. apríla 2013 – splnené v stanovenom termíne do 31. decembra 2013.** Do praxe bola v roku 2014 zavedená **Metodická príručka na vykonávanie teoretickej prípravy a praktického výcviku osôb zaradených na plnenie úloh po vzniku udalostí podliehajúcej MZP SZO na mieste vstupu do Slovenskej republiky.**

9. Vybudovanie – dosiahnutie celkovej pripravenosti určených síl a prostriedkov **praktickým precvičovaním ich činností** po vzniku VNN-LO podliehajúcej MZP SZO podľa **Rámcového plánu vzdelávania a výcviku osôb určených na zásah po vzniku udalostí podliehajúcich MZP SZO na rok**

2014 a nasledujúce roky formami:

- **metodického-štábného náviku** komunikácie hlavného veliteľa zásahu s veliteľmi zasahujúcich rezortných síl a prostriedkov – **6 hodín 1x ročne,**
- **praktického náviku používania** osobných ochranných pomôcok a prostriedkov – **2 hod. 2x ročne,**
- **praktického náviku činností biohazard personálu** – **6 hod. 1x ročne,**
- **spoločného praktického cvičenia** na riešenie následkov udalosti podliehajúcej MZP SZO na tému: **Zachytenie vysoko nebezpečnej nákazy na Medzinárodnom letisku M. R. Štefánika v Bratislave v rozsahu 1 deň** organizuje, vykoná a riadi Ministerstvo dopravy,

výstavby a regionálneho rozvoja SR v súčinnosti s dotknutými rezortmi v I. polroku 2016.

10. Pri medzipristátiach a na cieľových letiskách v rizikových oblastiach – nosenie dlhých nohavíc, zastrčených do ponožiek, vrchného odevu s dlhým rukávom, klobúka alebo čapice, uzavretých topánok. Na nechránené časti pokožky – používanie účinných repelentov.

Ing. Kamil Schö
Smolenice

Foto: archív redakcie a internet

Odporúčané informačné zdroje:

www.who.int,
http://ecdc.europa.eu/en/Pages/home.aspx, www.cdc.gov
http://www.istm.org/www.health.gov.

Je marketing potrebný pre krízový manažment?

Historicky sa marketing vyvinul pre aplikáciu v podnikateľskom prostredí. V súčasnosti je významné aj jeho uplatnenie v rámci štátnej správy a samosprávy. Z tohto hľadiska špecifickým je aplikácia marketingu v krízovom manažmente. Cieľom článku je charakterizovať marketing (marketingový mix) a jeho aplikáciu v krízovom manažmente, charakterizovať význam marketingovej komunikácie v praxi krízového manažmentu, identifikovať nedostatky a navrhnúť opatrenia na zlepšenie.

Marketing – definícia, charakteristika

Marketing je spoločenský a manažérsky proces, prostredníctvom ktorého uspokojujú jednotlivci a skupiny svoje potreby a prania v procese výroby a výmeny výrobkov, či iných hodnôt. Marketing je manažérsky proces, ktorý identifikuje, anticipuje a plní požiadavky zákazníkov efektívne a so ziskom.

Marketing pôsobí aj vo sfére služieb. Charakteristické pre obsah článku sú verejné služby – služby poskytované štátnou správou a samosprávou. Niektoré z týchto služieb predstavujú tzv. nedeliteľné služby, ktoré sú poskytované všetkým občanom (bez vylúčenia). Jednou z takýchto služieb je služba zabezpečenia bezpečnosti a ochrany.

Marketing služieb je charakteristický:

- orientáciou na vzťah zákazník – služba,
- dynamickosťou, tak, ako sa menia požiadavky zákazníka, mení sa aj obsah služby,
- základná charakteristika nie je výlučne determinovaná marketingovým mixom,
- služba a jej význam je určená prídavnou hodnotou pre zákazníka,
- v prípade verejných služieb – ide často o tzv. nedeliteľnosť služieb,
- sektor služieb v rozvinutých krajinách predstavuje stále významnejší sektor – nielen z pohľadu podielu na HDP, ale aj počtu ľudí (zamestnancov) v sektore (politické ale aj ekonomické hľadisko).

Marketingová komunikácia ako súčasť marketingového mixu

Marketingový mix predstavuje súbor taktických marketingových nástrojov – výrobkovej, cenovej, distribučnej a komunikačnej politiky, ktoré firme umožňujú upraviť ponuku podľa prania zákazníkov na cieľovom trhu.

Ďalej sa budeme venovať marketingovej komunikácii a jej uplatneniu v krí-

zovom manažmente (krízovej komunikácii).

Marketingový komunikačný mix je súbor nástrojov zložený z reklamy, osobného predaja, podpory predaja a komunikačnej politiky, ktorý firma využíva pre presvedčivú komunikáciu so zákazníkmi a splnenie marketingových cieľov.

Marketingový komunikačný mix je kombinácia médií a správ, ktoré firma používa na komunikáciu s existujúcimi a potenciálnymi zákazníkmi.

Ako vyplýva z predošlého, marketingová komunikácia sa skladá z reklamy, osobného predaja, podpory predaja a komunikačnej politiky. Uplatnenie marketingového komunikačného mixu v krízovom manažmente musí byť špecifické v tom, že osobný predaj a podpora predaja svojim obsahom nie sú relevantné. Reklama a komunikačná politika však predstavujú významné aspekty využiteľné v rámci krízového manažmentu. K problematike krízovej komunikácie boli publikované viaceré príspevky. Existujú dva prístupy chápania krízovej komunikácie. Prvý akcentuje väzbu kríza a komunikácia, preto sa krízová komunikácia vzťahuje k fáze reakcie. Druhý prístup akcentuje chápanie krízy a jej vývoja v čase, preto je krízová komunikácia spä-

tá s fázami prevencie, reakcie a obnovy. V článku bude uplatnený druhý prístup.

Marketingová komunikácia zabezpečuje informovanosť **stakeholderov/zainteresovaných osôb/partnerov** v dvoch smeroch – získanie informácií o krízovom jave, dôsledkoch a očakávanom vývoji situácie a potvrdenie pre stakeholderov, že vykonané opatrenia a celková činnosť orgánov krízového manažmentu sú kompetentné. Stakeholderi sú tie subjekty, jednotlivci a organizácie, ktoré majú priamy i nepriamy úžitok z činnosti daného subjektu, alebo procesu, v prospech ktorých je komunikácia vedaná. Stakeholderov počas krízového javu možno vymedziť nasledovne:

- obyvateľstvo, ktoré krízový jav ohrozuje na životoch, krízový jav znižuje kvalitu života v dôsledku obmedzení daných z jeho povahy,
- podnikateľské subjekty, u ktorých je ohrozené plnenie cieľov krízovým javom,
- štátna správa a samospráva – predstavuje:
 - ohrozené organizácie (napr. školy, nemocnice, objekty inštitúcií),
 - organizácie, ktoré slúžia na zabezpečenie ochrany života a majetku v dotknutej oblasti (integrovany

Obr. 1 Matica krízovej komunikácie

Príjemca	Obyvateľstvo/Verejnosť	I. kvadrant	II. kvadrant
	Vládne/Samosprávne inštitúcie	III. kvadrant	IV. kvadrant
		Vládne/Samosprávne inštitúcie	Obyvateľstvo/Verejnosť
		Vysielateľ	

záchranný systém a jeho základné zložky),

- ďalšie podporné zdroje – ostatné zložky IZS,
- štátne organizácie zodpovedné za infraštruktúru – stav a prevádzkyschopnosť.

Krízová komunikácia je špecifická v tom, že je zameraná na vonkajšie a vnútorné prostredie, s cieľom minimalizovať negatívne dopady krízového javu. Krízová komunikácia má špecifiká, ktoré odrážajú stav krízy (t. j. odchýlky systému od normálu) a z toho odvodenú nutnosť reakcie ako aj realizácie opatrení, ktoré minimalizujú dôsledky, resp. obnovujú fungovanie narušeného systému. Vhodná marketingová komunikácia vo fáze prevencie alebo obnovy umožňuje prijímať opatrenia a spoluprácu postihnutých s orgánmi krízového manažmentu.

Maticu krízovej komunikácie, ktorá charakterizuje pohľad vysielateľa a príjemcu znázorňuje obr. 1.

Obr. 1 je platný pre všetky fázy riešenia krízy (prevencia, reakcia, obnova). Obsah a kompetencie komunikácie sú dané orientáciou vysielateľ – príjemca. **Prvý a štvrtý kvadrant** vyjadrujú komunikáciu vládne/samosprávne inštitúcie a obyvateľstvo/verejnosť a opačne. Prijaté opatrenia a ich realizácia sú formulované orgánmi štátnej správy a samosprávy. Ich realizácia môže byť ovplyvnená, podmienená postojom a činnosťou obyvateľstva/verejnosti. Interakcia verejnosť/obyvateľstvo a štátne, resp. samosprávne orgány podporuje pripravenosť a ochotu participácie (obyvateľstva) v akútnej fáze (fáze reakcie).

Druhý kvadrant vyjadruje komunikáciu medzi obyvateľstvom/verejnosťou navzájom. V prípade kvalifikovanej komunikácie medzi obyvateľmi/verejnosťou sú jednotlivé subjekty objektívne

viac schopné a ochotné spolupracovať pri krízovej situácii spojenej s ochranou života a majetku postihnutých.

Tretí kvadrant vyjadruje formálne a neformálne vzťahy medzi štátnymi a samosprávnymi orgánmi, ktoré sú kompetentné riešiť problematiku krízového manažmentu. Úroveň komunikácie medzi týmito orgánmi charakterizuje činnosť orgánov zapojených do prevencie, riešenia akútnej krízovej situácie, resp. jej dôsledkov.

Iný pohľad na komunikáciu vo vzťahu k fenoménu krízový manažment možno klasifikovať nasledovne:

- interná komunikácia – komunikácia v rámci organizácií zodpovedných za krízový manažment,
- externá komunikácia – komunikácia smerom k externému prostrediu:
 - komunikácia s obyvateľstvom,
 - komunikácia s médiami,
 - komunikácia s partnerskými inštitúciami (domáce, medzinárodné).

Orgány zabezpečujúce krízovú komunikáciu v praxi riešia nasledovné okruhy problémov:

- Kde bude krízová komunikácia uplatnená (v podniku, v organizácii zodpovedajúcej za riadenie krízovej situácie)?
- Čo bude obsahom správ (to je determinované cieľom a cieľovým publikom krízovej komunikácie)?
- Kedy bude krízová komunikácia uskutočnená?
- Kto bude zabezpečovať krízovú komunikáciu (personálne zabezpečenie krízovej komunikácie)?

Krízový manažment – definícia, charakteristika

Krízový manažment možno defino-

vať ako súhrn činností vecne príslušných inštitúcií, určených na analýzu bezpečnostných rizík a ohrození, na monitorovanie rizikových činiteľov, na prevenciu vzniku krízových javov a na plánovanie, organizovanie, uskutočňovanie a kontrolu činností určených na vytváranie podmienok na riešenie a na samotné riešenie krízových javov. **Vzhľadom na rôznorodosť termínov bude pre článok použitý pojem krízový jav.**

Emil Antušák definuje krízový manažment ako súbor špecifických postupov, metód a nástrojov využívaných riadiacimi pracovníkmi na zaistenie funkčnosti subjektu za podmienok pôsobenia nepriaznivých vplyvov vyvolaných eskaláciou hrozieb určitého typu.

Pre krízový manažment je charakteristické to, že:

- jeho primárnym cieľom je ochrana života a majetku,
- inštitucionálne je tvorený samosprávu a štátnymi orgánmi, ktorým v čase krízy pomáha obyvateľstvo a podnikateľský sektor (táto skutočnosť je riešená ako dobrovoľnícka činnosť, ako aj povinná činnosť určených v súlade so zákonom).

Možno hovoriť o troch etapách vo vzťahu k času výskytu krízového javu:

- etapa prevencie,
- etapa reakcie,
- etapa obnovy.

V etape prevencie sa prijímajú technické a iné opatrenia, ktoré (aj na základe minulej skúsenosti) majú minimalizovať riziko výskytu krízového javu. V tejto etape ide hlavne o aplikáciu finančných a ľudských zdrojov do preventívnych opatrení. V realite ide prevažne o investíciu alebo investičnú akciu.

V etape reakcie ide o zásah príslušných riadiacich alebo výkonných zložiek

krízového manažmentu. V tejto etape, ktorej dĺžka môže byť niekoľko hodín až mesiacov, sa predpokladá účasť profesionálnych zložiek štátu (štátna správa, armáda), samospráva a spolupráca obyvateľstva.

Spoluprácu možno identifikovať v dvoch činnostiach:

- v plnení príkazov krízových štábov, protipovodňových komisií (napr. evakuácia),
- v pomoci pri minimalizácii dôsledkov (ako pomocné, podporné prostriedky).

Etapa obnovy je charakterizovaná mierou angažovanosti štátnych a samosprávnych orgánov, podnikateľskej sféry a obyvateľstva. Štát poskytuje zdroje na odstránenie dôsledkov (napr. formou finančných kompenzácií), podnikateľské subjekty poskytujú za úplatu svoje zdroje na obnovu oblasti, resp. poisťovne realizujú poisťné plnenie pre postihnuté organizácie a obyvateľstvo. Od obyvateľstva sa očakáva, že uplatní vlastné zdroje (finančné, materiálne a ľudské) na obnovu obydli a okolia. Pokiaľ to objektívne nie je možné, štát preberá zodpovednosť s tým, že vytvára ubytovacie kapacity, ktorých dispozícia je dočasná.

Vzťah krízového manažmentu a marketingu

Krízový jav a jeho riešenie predpokladá nasadenie zdrojov a zložiek krízového manažmentu tak, aby boli minimalizované ľudské a materiálne straty. Efektívnosť a účinnosť činnosti krízového manažmentu je daná činnosťou systému a jeho zložiek a spoluprácou týchto zložiek s obyvateľstvom a predstaviteľmi postihnutých organizácií (podnikateľských, nepodnikateľských). Ostatné subjekty (stakeholderi) môžu svojim prístupom výrazne uľahčiť plnenie základnej funkcie zložkám krízového manažmentu. Dôvera tak vytvára významný činiteľ efektívnosti a účinnosti nasadenia zložiek. Tým môže byť aj determinovaná výška škôd v postihnutej oblasti.

Osobitne prezentácia záchranných služieb (pôsobiacich v rámci krízového manažmentu) ako kompetentných, materiálne vybavených, odborne vyškolených sú činitele statusu (dobrého mena), ktoré sa spätne premietajú do efektívnej a účinnej reakcie na krízovú situáciu. V tom zmysle význam marketingu pre krízový manažment predstavuje – nie ne-

ustále prezentovanie, ale preukázanie konkrétnej reakcie, efektívnu a účinnú spoluprácu s rôznymi zložkami krízového manažmentu, ako aj obyvateľstvom na postihnutom území. Správna komunikácia počas akcie a po nej vytvára zdroj dôvery, ktorá sa premietne do činnosti, spolupráce všetkých stakeholderov v rámci krízového manažmentu.

Ak je teda podstatné prostredníctvom krízovej komunikácie vytvárať pozitívny imidž zložiek krízového manažmentu, ďalšou úlohou zostáva forma a obsah komunikácie a jej cielenie. Cieľom komunikácie sú tak jednotlivé skupiny stakeholderov. Z časového hľadiska je obsah komunikácie odlišný v čase reakcie – kedy sa zužuje na operatívne riadenie a v čase prevencie a obnovy – kedy môžu byť pozitívne hodnotené investičné projekty, výsledky, reakcie a správa o činnosti sprostredkovaná obyvateľstvu dotknutému minulým krízovým javom.

K problematike krízového manažmentu a marketingu bolo publikovaných veľmi málo publikácií. Relevantná je publikácia autorov Elliotta, Harrisa a Barona Crisis Management and Services Marketing. Ostatné publikácie sa svojim obsahom vzdávajú problematike článku – sú zamerané na problematiku podnikateľských subjektov alebo služieb.

Výskum a výsledky

Autor v komunikácii s vybranými zástupcami odborov krízového riadenia na okresných úradoch diskutoval uvedenú problematiku v kontexte vzťahov s odbornou a laickou verejnou. Trvanie uvedených aktivít bolo v období rokov 2010 – 2015. Výskum bol uskutočnený taktiež v súvislosti so zabezpečením výučby predmetu Marketing v rámci Fakulty bezpečnostného inžinierstva (od roku 2005 – realizovaný formou zadaných tém diplomových prác, alebo semestrálnych projektov u študentov, prevažne externého štúdia). Z hľadiska uplatnených metód išlo o získavanie informácií formou rozhovorov,

štruktúrovaného dopytovania a analýzu dokumentov. Veľkosť vzorky bola 50, ktorú tvorili zamestnanci odborov krízového riadenia, referátov krízového manažmentu a zamestnanci Integrovaného záchranného systému SR. Výskum pokrýval vybrané štátne a samosprávne orgány v rámci Slovenskej republiky s kompetenciami pre problematiku riadenia počas krízovej situácie.

Z výskumu vyplynuli nasledovné zavery:

- poznanie a aplikácia marketingu v činnosti zložiek krízového manažmentu sú veľmi limitované, výnimkou sú zložky IZS, ktoré však vystupujú samostatne (polícia, hasiči) a sami organizujú a prezentujú svoju činnosť, resp. ročne je Deň 112, kedy sa prezentuje IZS,
- zložky krízového manažmentu svoju komunikáciu s verejnou uskutočňujú prostredníctvom web stránok (ich obsahová a formálna úroveň je pre neprofesionálnu verejnú ťažko zrozumiteľná), tiež formou letáčikov, ktorých úroveň je aj vzhľadom na osobnú iniciatívu (napr. tvorba a tlač letákov na niektorých okresných úradoch vychádza z osobnej iniciatívy jednotlivcov, zamestnancov okresných úradov – odborov krízového riadenia) a výrazne obmedzené finančné zdroje zvyčajne slabá,
- štátna správa veľmi obmedzene využíva marketingové nástroje, dôvodom sú ľudské zdroje – ich nepripra-

venosť a obmedzené finančné zdroje – javí sa ako neekonomické financovať marketingové aktivity, keď nie je dostatok finančných prostriedkov na financovanie ťažiskových činností,

- nie je rozvíjaná kultúra, ktorá akceptuje aktívny prístup k obyvateľstvu, ktoré je perspektívnym zákazníkom – klientom poskytovaných služieb v krízovom manažmente. Komunikácia sa redukuje na internú odbornú a na sporadické informovanie o riešení krízového javu (napr. mediálne známa bola povodeň v Terchovej a v tej súvislosti bola prezentovaná činnosť zložiek krízového manažmentu, samosprávy a ostatných zložiek),
- ako marketingové aktivity sú podceňované (neidentifikované) možnosti využitia sociálnych sietí, rozvoj komunikácie prostredníctvom sociálnych sietí považujeme za významný nielen vo fáze reakcie (spracované viaceré výskumné projekty inštitúcií krízového manažmentu v zahraničí), ale aj vo fáze prevencie a obnovy (ak je takáto komunikácia vnímaná ako ďalší kanál pre kontakt a možnú výmenu informácií s obyvateľmi),
- nie je výrazný rozdiel z hľadiska aplikácie marketingu v krízovom manažmente štátnej správy alebo samosprávy (v organizačnej štruktúre mestského úradu pôsobí referát krízového manažmentu, na okresných úradoch pôsobia odbory krízového riadenia),
- marketingové aktivity nie sú brané

ako integrálna súčasť manažmentu, ale ako kampaňovitá činnosť, ktorej dátum je naplánovaný a preto sa musí zrealizovať.

Návrh marketingových aktivít

Navrhnuté marketingové aktivity smerujú:

- von zo systému – kampane na prezentovanie funkcií a významu krízového manažmentu,
- do vnútra systému – interné marketingové aktivity povzbudzujúce hrdosť členov na príslušnosť k organizácii krízového manažmentu (napr. hodnotenie najlepších),
- mix – informačné aktivity smerom k stakeholderom pri hodnotení efektívnosti a výsledkov zásahov pri minulých krízových situáciách.

Realizácia musí vychádzať z obmedzených finančných zdrojov a z cieľového publika, ktoré je tvorené občanmi, ktorí sú v regiónoch v minulosti najviac postihnutí krízovými javmi.

Konkrétne marketingové aktivity (návrh):

- tvorba web stránok určených pre ostatné subjekty – stakeholderov (existuje web stránka MV SR, avšak tá pokrýva všeobecne celú problematiku krízového manažmentu (hlavne právny rámec) – bez špecifik, bez odporúčení pre prípady špecifických krízových javov, bez prípadových štúdií a príkladov správnej a nesprávnej praxe (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť a väzba vládne/samosprávne inštitúcie medzi sebou),
- vytvorenie jednotnej informačnej platformy – letáky, informačné brožúry (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť a väzba vládne/samosprávne inštitúcie medzi sebou),
- aktívna práca s verejnosťou – prednášky, filmy s popisom krízového javu a činnosti zložiek krízového manažmentu (plniace

rôzne funkcie – vzdelávacie, informačné, väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť),

- aktívne využívanie sociálnych sietí – prezentácia udalostí, výsledkov, aktivít, tým sa dosiahne nielen pružnejšia reakcia obyvateľov/ostatných subjektov počas krízovej situácie, ale aj možnosť komunikácie občanov s orgánmi a organizáciami v etape prevencie (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť a väzba vládne/samosprávne inštitúcie medzi sebou),
- vystúpenie a prezentácia významných odborníkov z praxe v médiách, kde prezentujú problémy a dosiahnuté výsledky (väzba vládne/samosprávne inštitúcie a obyvateľstvo/verejnosť),
- orientácia na základné školy – vzdelávanie mladých o krízových javoch a podmienkach na ich zvládnutie. Cieľom je informovanie mladých, ktorí k problematike pristupujú bez predsudkov a súčasne s predpokladom, že mládež bude vytvárať neformálny tlak na realizáciu opatrení a spoluprácu s orgánmi krízového manažmentu počas krízového javu (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť),
- ocenenie, publikovanie článkov v médiách o osobách, ktoré v čase krízového javu významne napomohli pri jeho zvládaní (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť a väzba vládne/samosprávne inštitúcie medzi sebou),
- hodnotenie najlepších zamestnancov, spojené s mediálnou podporou (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť),
- prezentovanie spolupráce prostredníctvom médií s vedecko-výskumnými pracoviskami s dôrazom na výsledky a ich význam pre stakeholderov (väzba vládne/samosprávne inštitúcie – obyvateľstvo/verejnosť a väzba vládne/samosprávne inštitúcie medzi sebou).

Využitie marketingovej komunikácie v krízovom manažmente:

- zvýši povedomie o činnostiach orgánov/zamestnancov krízového manažmentu u verejnosti a spolupôsobí na budovaní dobrého mena organizácie/zamestnancov,
- zníži bariéry spolupráce a dôvery, ktoré v prípade krízovej situácie vy-

tvárajú riziko ohrozenia života a majetku postihnutých, (záchrana života a majetku je podmienená ochotou a spoluprácou postihnutých so záchrannými zložkami),

- zvýši povedomie o konkrétnych krokoch pre špecifické formy krízového javu, tým sa buduje možnosť efektívnej spolupráce obyvateľov a orgánov krízového manažmentu pre všetky fázy (prevencia, reakcia, obnova).

Cieľovým stavom, ktorý by mal mať odraz u všetkých stakeholderov krízového javu, by mal byť stav hrdosti a zodpovednosti. Dosiahnutie tohto stavu nespočíva v deklarovaní, ale v trpezlivej, perspektívnej činnosti všetkých kompetentných budujúc ľudské, materiálne a iné zdroje s cieľom efektívnej činnosti v prevencii, reakcii a obnove. Cieľom by malo byť minimalizovanie dôsledkov krízového javu aj vďaka kompetentným opatreniam a kvalifikovaným ľudským zdrojom krízového manažmentu.

V článku aj na základe výsledku výskumu bolo prezentované:

- nedostatočné využívanie marketingu a jeho nástrojov, príčinou tohto stavu je nepripravenosť ľudských zdrojov a obmedzenosť finančných zdrojov na marketingové aktivity,
- nevyhnutnosť identifikovania sociálnych sietí ako možnosti rozvoja marketingových aktivít v krízovom manažmente,
- marketingové aktivity predstavujú zdroj zvyšovania efektívnosti a účinnosti činnosti zložiek krízového manažmentu, so zvyšovaním statusu rastie aj ochota a pripravenosť ostatných subjektov (stakeholderov) spolupracovať.

Marketing teda predstavuje jeden z podporných nástrojov rozvoja a činnosti zložiek krízového manažmentu. Marketing a marketingové nástroje majú byť súčasťou práce orgánov krízového manažmentu. Aplikácia konkrétnych marketingových aktivít, aj vzhľadom na špecifikum činnosti, má byť centrálné koordinovaná.

Doc. Ing. Jozef Klučka, PhD.

Katedra krízového manažmentu,
FBI Žilinská univerzita v Žiline
Ilustračné foto: **archív redakcie**

Literatúra:

- [1] Antušák, E. Krízový management. Praha: Wolters Kluwer, 2009. ISBN 978-80-7357-488-8.
- [2] Elliott, D., Harris, K., Baron, S. Crisis Management and Services Marketing. In Journal of Services Marketing [online]. [citované 2015-10-04]. ISSN 0887-6045. Vol. 19, Nr. 5, pp. 336 –

The article deals with relation between marketing and crisis management and implication of the relation to managerial approach of crisis management. The marketing compared to crisis management is (mainly) business oriented. Crisis management can be identified within public services that are provided for all affected people without exclusion. The phases of crisis management are identified and specific features concerning each phase are described. Although crisis management is not business oriented, specific marketing activities are proposed that seem to be useful to improve effectiveness and efficiency of crisis management during a crisis event.

345, Dostupné na: search.proquest.com/docview/212677732?accountid=49401op.

- [3] Elliott, D., Smith D. Cultural Re-adjustment After Crisis: Regulation and Learning from Crisis. In Journal of Management Studies. ISSN 1467-6486. Vol. 43, Nr. 2, 2006, pp. 89-317.
- [4] Elliot, D., Swartz, E., Herbane, B. Business Continuity Management: A Crisis Management Approach. 2nd ed. New York: Routledge, 2010. ISBN 0-415-371-08-2.
- [5] Kotler, P., Armstrong, G. Marketing. Praha: Grada Publishing, 2004. ISBN 80-247-0513-3.
- [6] Laing, A., Lewis, B., Foxall, G., Hogg, G. Predicting a Diverse Future: Directions and Issues in the Marketing of Services. In European Journal of Marketing. ISSN 0309-0566. Vol. 36, No.4, 2002, pp. 479-494.
- [7] Míka, V. T. Manažérske metódy a techniky. [on line]. [citované 2015-10-04]. Žilina: FŠI ŽU, 2006. ISBN 978-80-88829-79-8. Dostupné na: <http://fsi.uniza.sk/kkm/files/publikacie/mmt.pdf>
- [8] Palmer, A. Introduction to Marketing. Oxford: Oxford University Press, 2004. ISBN 0-19-926627-1
- [9] Spreng, R. A., Harrell, G. D., Mackoy, R. D. Service Recovery: Impact on Satisfaction and Intentions. In Journal of Services Marketing. Vol. 9, No. 1, 1995, pp. 15-23. ISSN 0887-6045
- [10] Šimák, L. Krízový manažment vo verejnej správe. [online]. [citované 2015-10-04]. Žilina: FŠI, 2004. ISBN 80-88829-13-5. Dostupné na: http://fsi.uniza.sk/kkm/files/publikacie/km/km_kap_1.pdf.

CIVILNÁ OCHRANA, revue pre civilnú ochranu obyvateľstva. Dvojmesačník pre orgány krízového riadenia a odbornú verejnosť, www.minv.sk. **Vydáva:** Sekcia krízového riadenia Ministerstva vnútra Slovenskej republiky. **Sídlo vydavateľa:** Drieňová 22, 826 04 Bratislava. **IČO vydavateľa:** 00151866 **Redakcia:** Sekcia krízového riadenia MV SR, pracovisko: Príboj 559, 976 13 Slovenská Ľupča. Tel.: 048/418 73 64. e-mail: bozena.potancokova@minv.sk, alica.smalova@minv.sk. **Zodpovedná redaktorka:** Nina Bertová, mobil: 0917/650580, telefón: 0961604292, e-mail: nina.bertova@minv.sk. **Evidenčné číslo MK SR:** EV 895/08. **ISSN** 1335-4094. **Cena:** 1,30 €/ks. **Ročné predplatné:** 7,09 €. **Redakčná rada:** JUDr. Lenka Hmírová – predsedníčka, Ing. Ladislav Szakállos – podpredseda, Nina Bertová – tajomníčka, členovia: Ing. Vladimír Bakoš, PaedDr. Ľubomír Betuš, CSc., Radovan Bránik, Štefan Díreš, Mgr. Júlia Gálová, Ing. Marián Hoško, plk. Ing. Miloslav Ivica, Ing. Lýdia Keruľová, PhD., Mgr. Viera Kazimírová, Ing. Miloš Kosír, Ing. Dušan Krovina, Ing. Jaroslav Lentvorský, doc. Mgr. Vladimír Míka, PhD., kpt. Ing. Milan Marcinek, PhD., Ing. Jozef Mračna, JUDr. Milan Rebroš, PhD., Ing. Ľubomír Šabík. **Grafika a prepress:** Sekcia krízového riadenia MV SR, pracovisko: Príboj 559, 976 13 Slovenská Ľupča. **Tlač:** Centrum polygrafických služieb MV SR, Bratislava. **Distribúcia a predplatné:** Sekcia krízového riadenia MV SR, pracovisko: Príboj 559, 976 13 Slovenská Ľupča. **Redakčná uzávierka:** 21. marca 2016. **Resumé do angličtiny preložila:** Mgr. Alica Šmálová. Nevyžiadané rukopisy a fotografie nevraciamy. Redakcia si vyhradzuje právo na jazykovú úpravu textov vrátane ich krátenia. Využitie textov revue CO je možné s podmienkou, že uvediete zdroj.

Civilná ochrana obyvateľstva (COO)

Analýza územia

AJ: Territory Analysis
 NJ: Gebietsanalyse
 RJ: Анализ территории

Analýza územia je hodnotenie územia z hľadiska zdrojov ohrozenia a ich účinkov na život, zdravie a majetok a možnosti vzniku mimoriadnej udalosti. Je základom pre plánovanie opatrení civilnej ochrany a postupov na ochranu obyvateľstva a územia.

Autonómny systém

AJ: Autonomous System
 NJ: Autonomes System
 RJ: Автономная система

Autonómny systém je samostatný systém určený na varovanie obyvateľstva a vyzrozumenie osôb, zabezpečovaný technickými prostriedkami, ktorý je budovaný na trvale obývanom zastavanom území.

Civilná obrana

AJ: Civil Defence
 NJ: Zivilverteidigung
 RJ: Гражданская оборона

Civilná obrana je plnenie niektorých alebo všetkých nižšie uvedených humanitárnych úloh a opatrení, ktorých cieľom je chrániť civilné obyvateľstvo pred nebezpečenstvom, pomôcť mu odstrániť bezprostredné účinky nepriateľských akcií alebo katastrof, a tiež vytvárať nevyhnutné podmienky pre jeho prežitie.

Najdôležitejšie humanitárne úlohy a opatrenia sú:

- hlásna služba a evakuácia,
- organizovanie a poskytovanie ukrytia v ochranných stavbách, zatemňovanie,
- záchranné práce,
- zdravotnícka služba včítane prvej neodkladnej pomoci a taktiež psychosociálna, náboženská pomoc,
- eliminácia a boj s požiarmi,
- zabezpečovanie a označovanie nebezpečných oblastí,
- dekontaminácia a súvisiace ochranné režimové opatrenia,
- poskytovanie núdzového zásobovania a núdzového ubytovania,
- okamžitá pomoc pri obnove a udržiavaní poriadku v postihnutých oblastiach,
- okamžitá oprava nevyhnutných verejných zariadení,
- neodkladné pohrebné služby, pomoc pri ochrane

predmetov nevyhnutných na prežitie, doplnujúca činnosť nevyhnutná na splnenie vyššie uvedených úloh a opatrení včítane plánovania a organizovania.

Civilná ochrana

AJ: Civil Protection
 NJ: Zivilschutz
 RJ: Гражданская защита

Civilná ochrana je systém úloh a opatrení zameraných na ochranu života, zdravia a majetku, spočívajúcich najmä v analýze možného ohrozenia a v prijímaní opatrení na znížovanie rizík ohrozenia, ako aj určenie postupov a činností pri odstraňovaní následkov mimoriadnych udalostí.

Edičná činnosť

AJ: Publishing Activities
 NJ: Editionstätigkeit
 RJ: Издательская деятельность

Edičná činnosť je postup činností na zabezpečenie potrieb výchovno-vzdelávacieho procesu, realizácia výstupov a výsledkov riešenia úloh, vydanie publikácií, ktoré sú využiteľné v procese kvalifikačného rastu alebo oboznamovania odborníkov a verejnosti o danej oblasti. Pravidlá edičnej činnosti upravuje Edičný plán.

Evakuácia

AJ: Evacuation
 NJ: Evakuation
 RJ: эвакуация

Evakuácia je odsun ohrozených osôb, zvierat, prípadne vecí z určitého územia, ktorým je najmä okolie jadrového zariadenia, ďalej územie ohrozené kontamináciou pri úniku nebezpečnej látky pri technologickej havárii, územie ohrozené možnou živelnou pohromou, haváriou na vodnej stavbe a ďalšie územie vyčlenené na zabezpečenie úloh obrany štátu v čase vojny a vojnového stavu.

Evakuácia osôb

AJ: Evacuation of Person
 NJ: Personenevakuation
 RJ: Эвакуация населения

Evakuácia osôb je odsun osôb z ohrozeného územia alebo územia, na ktorom je vyhlásená mimoriadna situácia za účelom časového obmedzenia ich pobytu.

